

**ВАЛЬТЕР
СКОТТ**

TALISMANI

Вальтер Скотт

Talismani

«Public Domain»

СКОТТ В.

Talismani / В. СКОТТ — «Public Domain»,

© СКОТТ В.
© Public Domain

Содержание

Ensimmäinen luku	5
Toinen luku	9
Kolmas luku	17
Neljäs luku	29
Viides luku	36
Kuudes luku	39
Seitsemäs luku	46
Конец ознакомительного фрагмента.	50

Walter Scott

Talismani

Ensimmäinen luku

– He aseineen

Pois erämaahan kulkivat.

Takaisinvoitettu paratiisi.

Syrian paahtava aurinko ei vielä ollut ehtinyt korkeimmalleen taivaslaella, kun eräs Punaisen ristin ritari, joka oli jättänyt kaukaisen, pohjoisen kotimaansa ja yhdistynyt ristiretkeläisten sotaväkeen Palestiinassa, hitaasti ratsullaan kulki niiden santakorpien halki, jotta ympäröivät Kuollutta merta eli niinkuin myöski sanotaan Asphaltin järveä, missä Jordaninvirran aallot juoksevat sisämereen, josta ei ole mitään laskupaikkaa.

Sotaisia pyhissä-vaeltaja, joka varemmin aamupäivällä oli pyrkinyt eteenpäin kalliolohkareitten ja syvänteiden välitse, oli juuri taaksensa jättänyt nämät jyrkät, vaaralliset vuorisolat ja astunut alas sille suurelle alankomaalle, jossa kaikkivaltiaan ehdotoin ja hirmuinen kosto oli kohdannut entisyyden kirottuja kaupunkeja.

Väsytys, jano ja matkan vaarat unohtuivat, kun matkustaja muisteli sitä kauhistuttavaa tapausta, joka oli muuttanut Siddimin ihanan, hedelmällisen, ikäänkuin paratiisin huvipuisto hyvästi kastetun laakson kuivaksi, kamalaksi erämaaksi, ijankaikkiseen hedelmättömyyteen tuomituksi, poltetuksi ja kuihtuneeksi aavikoksi.

Hän teki ristinmerkin nähdessään tuon tumman järven aaltoavan veden, joka värin ja omaisuutensa puolesta niin isosti eroaa kunkin muun järven vedestä, ja väristys kävi hänen ruumiinsa läpi, kun hän ajatteli että näiden jähmeäin aaltojen alla lepäsi alankomaan muinoin niin uhkeat kaupungit, joille taivahan salamat eli manalaisen tulen tuhovoima oli haudan hakannut, ja joiden jäännöksiä järvi peittää, missä ei elä ainoatakaan kalaa, jonka pinnalla ei yhtään venettä näe, ja joka ei, niinkuin muut järvet, suorita veroa valtamerelle, ikäänkuin jos sen oma hirveä pohja olisi ainoa sopiva vastaanottoaikka sen synkille vesille. Koko ympäristö tässä oli, niinkuin Moseksen aikana "suolaa ja tulikiveä, missä ei kylvetty eikä leikattu, ja ruohoa kasvanut se ei." Maisemata samoin kun merta saattoi kuolleeksi kutsua, sillä se ei tuottanut mitään kasvullisuuden tapaista ja itse ilmaki oli tavallisista siivekkäistä asujamistansa tyhjä; nämät kai kamoksuivat niitä tulikivi- ja maapihkahöyryjä, jotka paahtava aurinko säteillään nostatti merestä paksuina pilvinä, jotka välin muodostuivat vesipatsaitten kaltaisiksi. Mustalla, värähtelemättömällä vedenpinnalla väikkyi kuin verhoina naphta-nimistä tulikivensekaista limaskaa ainetta, joka yhä vain kasvatti noita ilman myrkyllistä huuruja ja siten kauhealla tavalla näytti todistavan Moseksen vanhan historian todenperäisyyttä.

Aurinko paahtoi melkein kärsimättömällä valolla tätä hävityksen katsanto-alaa ja koko elävä luonto näkyi kätkeyneen sen säteiltä piiloon, se yksinäinen olento pois luettuna, joka hitaasti ratsasti kulkusannan poikki korven lavealla lakealla. Olisi melkein luullut että ratsastaja varsin oli valikoinut oman pukunsa ja hevoisensa asun sopimattomimpina tässä maassa matkustavalle. Rautapaita pitkillä hihoilla, teräskäsineet ja teräksinen rintahaarniska olisivat riittäneet kyllin raskaaksi varustukseksi; hänellä oli lisäksi kolmikulmainen kilpensä kaulassa riippuvassa ja päässä silmiköllä varustettu kypäri, jota peitti terässormuksista tehty huntu ja kaulus, haarniskan ja kypärin välillä olevaa aukkoa suojelemassa kun se vedettiin kaulan ja hartioiden yli. Reisiä ja sääriä suojeli, samoin kuin ruumista, sujuva pansarivaate ja jaloissa oli käsineitten mukaiset rautakengät. Pitkä, leveä ja suora, kaksiteräinen miekka ristinmuotoisella kahvalla riippui hänen vasemmalla kyljellään ja suuri

väkipuukko oikealla. Pitkä keihäs, ritarin varsinainen ase, oli satulaan kiinni sidottu, sen ponsi lepäsi jalustimella ja teräksinen pää keinui ratsastaessa taaksepäin, näyttäen pientä lippua, joka tuulahtaessa liehui, vaan veltosti rippui alaspäin, kun oli tyven. Raskaan varustuksen lisäksi oli hänellä sen ohessa myös päällimmäisnä kirjailtu verkatakki, joka, jos kohta hyvin kulunut, kuitenkin oli siksi hyödyllinen, että esti polttavia auringonsäteitä rautapukuun pääsemästä joka muuten olisi tullut mahdottomaksi kantaa. Monessa paikoin takkia näkyi, vaikka kuluneena, ritarin vaakunamerkki. Se näytti olevan lepäävä leoparti muistinsanalla: "ma nukun – mua ällös herätelkö." Sama kuva ja lause olivat myös olleet hänen kilpeensä kuvatut, vaikka monet miekanlyönnit melkein olivat hävittäneet maalauksen. Hänen raskaan telanmuotoisen kypärinsä litteällä päällä ei ollut mitään koristusta. Pohjoismaiden ristiretkeläiset näkyivät uhkaavalla itsepintaisuudella kantavan kotimaittensa jykeöitä puollustusaseita kuumassa etelämaassa, johon olivat tulleet taistelemaan.

Hevoisen varustukset olivat tuskin keveämmät tai mukavammat kuin ritarin. Sillä oli raskas, teräksellä päällystetty satula, joka edessäpäin yhtyi jonkulaiseen rintalaattaan ja taapäin teräspeitteeseen lautasta varten. Satulassa riippui rautakirves eli vasara, jota nimitettiin sotanuijaksi; ohjaket olivat rautasormustimilla suojatut ja päitsien etu-osana oli rautalaatta reijillä silmiä ja sieramia varten ja lyhyellä terävällä piikillä keskessä, joka hevosen otsasta pisti esiin, ikäänkuin satumaisella sarvikuonolla.

Vaan harjaumisessa kaikki on ja tottumus oli ritarille ja hänen jalolle ratsulleen tehnyt mahdolliseksi kantaa tätä varustusta. Moni niistä länsimaisista ritareista, jotka olivat rientäneet Palestinaan, oli kyllä kuollut, ennenkuin oli polttavaan ilman-alaan tottunut; vaan toisille tämä taas oli ollut ei ainoastaan haittaamaton, vaan terveellinenki ja näitten onnellisten joukkoon kuului myös se yksinäinen ratsastaja, joka vaelsi pitkin Kuolleen meren rantoja.

Luonto, joka oli muodostanut hänen jäsenensä mahdottoman lujiksi, jotta hän saattoi raskasta rautahaarniskaansa kantaa kuin olisi sen silmikit olleet vain hämähäkinverkosta, oli varustanut hänen yhtä vankalla terveydellä, niin että hän uhatenki saattoi kestää sekä ilman-alan muutoksia, että kaikenlaisia vaivoja ja rasituksia. Mielenlaatunsa näkyi jossakin määrin olevan sopusoinnussa hänen ruumiinrakennuksensa kanssa, sillä niinkuin jälkimmäisellä oli suuri voima ja kestäväisyys sekä mahdollisuus pikaiseen ponnistukseen, niin oli hänen luonteessaan, ulkonaisen levollisuuden ja nöyryyden alla, suuri määrä tuota tulista, haaveksivaa rakkautta kunniaan, jota oli mainioitten normannein pääomaisuus, ja joka on tehnyt heidät hallitsioiksi Europan jokaiseen nurkkaan, missä he vain ovat paljastaneet seikkailiamiekkojansa.

Onni ei kumminkaan ollut kaikille tämän heimon jäsenille suonut yhtä houkuttelevia palkinnoita, ja ne, jotka yksinäinen ritarimme kahdenvuotisen sotaretken aikana oli Palestinassa voittanut, olivat vaan maallinen maine sekä, niinkuin häntä oli opetettu uskomaan, hengelliset edut. Sillä välin hänen vähät rahavaransa olivat isosti hupenneet, ja sitä nopeammin, kun hän ei ollut käyttänyt niitä tavallisia apukeinoja, joilla muut ristiretkeläiset Palestinan asukasten vahingoksi olivat vähenneitä varojansa lisänneet. Hän ei kiskonut antimia asukkailta, siksi että säästi heidän omaisuuttaan saracenejä vastaan sotiessaan, eikä hänellä ollut ollut tilaisuutta rikastumiseen ylhäisten vankien lunnasta. Se pieni saattokunta, joka kotimaasta oli häntä seurannut tänne, oli vähitellen pienennyt samassa määrässä kuin varat sen ylläpitoon olivat tulleet niukemmiksi, ja hänen ainoa jäljellä oleva aseenkantajansa makasi nyt sairastuoteella, saattamatta tehdä herrallensa seuraa, joka siis kulki ypö yksin. Tämä oli vähäpätöinen asia ristiretkeläiselle, joka oli tottunut pitämään oivaa miekkaansa luotettavimpana turvanaan ja hurskaita ajatuksia parhaimpana seuranaan.

Vaan myöskin Lepäävän Leopartin ritarin karaistu ruumis ja kärsivällinen mielenlaatu vaativat lepoa ja virkistystä, ja kuin hän puolenpäivän aikaan oli jättänyt Kuolleen meren vähän matkan päähän oikealle kädelle, havaitsi hän ilomielin muutamia palmupuuta, jotka kasvoivat sen kaivon ympärillä, joka hänelle oli osotettu päivällä levähyyspaikaksi. Hänen oiva hevosesensa, joka oli pyrkinyt eteen päin yhtä ahkerasti ja tasaisesti kuin herransa, nosti nyt myöski päänsä, levitti sieramensa

ja joudutti kulkuaan, ikäänkuin tietäen lirisävän veden virvoitukselle ennättävänsä. Vaan vielä piti vaaroja ja vaivoja tulla väliin, ennenkuin hevonen ja ratsastaja pääsivät haluttuun matkanmäärään.

Kun Leopartin ritari yhä tarkasti silmäili vielä etäällä olevaa palmupuulehtoa, näytti hänestä, ikäänkuin joku esine olisi puitten välissä liikkunut. Tämä etäinen olento erkani puista, jotka osaksi estivät sen liikunnoita näkymästä ja läheni ritaria niin nopeasti, että kohta tuli esiin ratsumies, jonka ritari hänen turbanistaan (kääre-lakistaan), pitkästä keihäästä ja tuulessa liehuvasta viheriästä kauhtanasta tunsu saracenilaiseksi. Itämainen sananlasku sanoo: "korvessa et kohta ystävää koskaan." Aivan yhdentekevää oli ristinsotijalle, josko tuo uskotoin, joka komealla arapialaisratsullaan häntä läheni ikäänkuin kotkan siivillä kannettuna, tuli ystävänä tai vihollisena – kenties hän, ristin eteen vannoneena ritarina, kernaammin olisi suonut hänen vihollisena tulevan. Hän irroitti keihäänsä satulasta, tarttui siihen oikealla kädellä, ojensi sen eteensä kärki ylöspäin, otti vasempaan käteen ohjokset, kannusti hevostaan ja oli niin valmiina kohtaamaan tulokasta sillä tyynellä itseensäluottamuksella, jonka monessa taistelussa voitolle päässyt saapi.

Saraceni kiiti esiin arapialaisen ratsastajan tulisella laukalla, enemmän ohjaten hevoista sääriällään ja ruumiinsa liikunnoilla kuin ohjaksilla, jotka höllästi riippuivat hänen vasemmassa kädessään, niin että hän saattoi hallita sitä kevyttä, pyöreää, sarvikuonon nahasta tehtyä ja hopeisilla heluilla reunustettua kilpeä, jota hän käsivarrellaan kantoi ja heilutteli, ikäänkuin sen pienoisella ympyrällä tahtoen torjua länsimaisen keihään kauheaa iskuja. Hänen oma keihäänsä ei ollut laskettu eli tähdätty niinkuin hänen vastustajansa, vaan hän piteli sitä oikealla kädellä keskeltä kiini ja heilutteli ojetulla käsivarrella sitä päänsä päällä. Kun ratsastaja täyttä laukkaa lähestyi ritaria, näytti hän odottavan että Leopartin ritari kannustaisi hevosensa häntä vastaan. Vaan kristitty ritari, hyvin tottunut itämaisten saturein taistelutapaan, ei aikonut väsyttää oivaa ratsuansa tarpeettomalla voimainponnistuksella, vaan seisahutti hevosensa kokonaan, luottaen siihen, että jos vihollinen tosiaan karkaisi päälle, hänen oma ja hänen väkevän ratsunsa paino olisivat hänelle tarpeeksi suuri etu, joka ei kaivannut lisäystä äkillisestä liikunnosta. Ikäänkuin tätä aavistaen saracenilainen ratsumies, tultuaan kahden keihäänvälin päähän kristitystä, käänsi verrattomalla sukkeluudella ratsunsa vasemmalle ja ratsasti kahdesti vastustajansa ympäri, joka paikaltaan liikkumatta, vaan aina kääntyen päin vihollistansa teki turhaksi kaikki tämän yritykset, päästä hänen kimppuunsa joltakin suojaamattomalta puolelta; niin että saraceni, kääntäen hevosensa, oli pakotettu peräytymään sadanviidenkymmenen kyynärän päähän. Toistamiseen, ikäänkuin haukka joka haikaraan iskee, pakana uudisti ryntäyksensä ja toistamiseen hänen täytyi peräytyä, käsikähmään pääsemättä. Vielä kolmannen kerran hän lähestyi samalla tavoin, vaan silloin kristitty ritari, haluten lopettaa tämän turhan tappelun, jossa hänen vihollisensa vikkelyys kentiesi lopuksi olisi hänen uuvuttanut, äkkiä sieppasi sotanuujansa, joka rippui satulassa, ja väkevällä kädellä sekä tarkkaan tähtäen viskasi sen Emiirin päätä vastaan, sillä sen arvoiselta hänen vihollisensa vähintäinkin näytti. Saraceni sattui aikanaan huomaamaan tuon hirveän heitto-aseen, asettaakseen keveän kilpensä nuijan ja päänsä väliin; mutta iskun tuimuus painoi kilven alas hänen turbaniansa vasten, niin että saraceni, vaikka sanottu puollustusase vähensi lyönnin voimaa, kuitenkin suistui hevosen seljältä maahan. Ennenkuin sentään kristitty ehti toisen tapaturmaa hyväkseen käyttää, hänen sukkela vihollisensa oli jalkeella ja kutsuen hevoistansa, joka heti palasi hänen luokseen, hypähti jalustimiin koskematta sen selkään, ja sai siten kaikki ne edut takaisin, jotka Leopartin ritari toivoi häneltä ryöstäneen. Mutta jälkimäinen oli sillä välin uudestaan tarttunut nuijaansa ja itämaan ratsumies, muistellen sitä voimaa ja taitoa, jota hänen vastustajansa sen käyttämisessä oli osoittanut, näytti varovasti tahtovan pysyä ulompana tuosta aseesta, jonka kovuutta hän juuri oli saanut kokea, ja haluavan taistelua jatkaa etäämpää omilla heitto-aseillansa. Pitkän keihäänsä hietaan pistäen jonku matkan päähän ottelupaikasta, hän sukkelasti jännitti pienen jousen, jota kantoi seljässään, ja kiihottaen, hevoisensa laukkaan, ajoi taasen pari kolme kertaa ritarin ympäri mutta pitemmän matkan päässä, sekä ampui sillä välin kuusi nuolia ritariin, niin taitavasti, että ainoastaan hänen rautahaarniskansa lujuus pelasti häntä yhtä monessa paikoin haavoittumasta. Seitsemäs nuoli näytti sattuneen vähemmän hyvään paikkaan

varustuksessa, sillä kristitty kaatui raskaasti hevoisensa seljältä maahan. Vaan kuinka eikö saraceni kummastunut, kun hän, astuen hevoseltaan kaatunutta Europalaista tarkkaamaan, tunsi tämän kovasti tarttuvan häneen kiini. Ritari oli käyttänyt tätä kepposta päästäkseen viholliseensa käsiksi. Vaan tässäkin kuolonkampauksessa saracenilainen pelastui sukkeluutensa ja hämmästyttävyytensä kautta. Hän aukaisi miekkavyönsä, johonka Leopartin ritari oli iskenyt kiinni, ja siten toisen kynsistä päästyään nousi ratsunsa selkään, joka ihmisolennon älyllä näytti katselevan hänen liikuntojansa, sekä ratsasti taasen pois. Mutta viimeisessä käsikahakassa saraceni oli menettänyt miekkansa ja viinensä, mitkä molemmat olivat kiinnitetyt siihen vyöhön, jonka hänen täytyi jättää. Turbaninsa hän myöskin oli ottelussa kadottanut. Nämät tappiot näyttivät taivuttavan mahomettiläistä aselepoon: Hän lähestyi kristittyä, oikea kätensä ojennettuna, vaan ei enään uhitellen.

[Kuva: Taistelu ristiritarin ja saracenilaisen emiirin välillä.] "Kansoillamme on välirauha," hän sanoi frankin kielellä, jota tavallisesti käytettiin saracenilaisten ja ristiretkeläisten välillä; "miksi me kaksin sotisimme? Tehkäämme rauha."

"Siihen kyllä suostun," vastasi Leopartin ritari; "vaan mitä takuuta tarjoat, että puoleltasi pidät välirauhaa?"

"Profeetan uskolainen ei vielä koskaan ole sanaansa rikkonut," Emiri vastasi. "Sinulta, urhea nazarenilainen, minun pitäisi takuuta pyytää, jollen tietäisi, että vilppi ja urhoollisuus harvoin tekevät toisillensa seuraa."

Ristiretkeläinen tunsi, että mahomettiläisen luottavaisuus sai häntä häpeämään omaa epäilystensä.

"Miekkani ristin kautta," hän sanoi, samalla tarttuen aseeseensa, "minä tahdon sinulle, Saraceni, olla uskollinen kumppani niin kauan kuin kohtalomme suopi meidän yhdessä olla."

"Mahometin, Jumalan profeetan, ja Allahn, profeetan Jumalan, kautta," vastasi hänen vast'ikäinen vihollisensa, "sydämässäni ei ole mitään vilppiä sinua vastaan. Ja nyt lähdetään tuonne lähteelle, sillä levähyksen aika on jo käsissä ja vesi oli tuskin huuliani kastellut, kun sinun tulosi kutsui minua taisteluun."

Lepäävän Leopartin ritari vastasi kohteliaasti myöntyen ja ilman vihan kaunaa silmissänsä sekä vähintäkään epäluuloa osottamatta äsköiset viholliset rinnatusten ratsastivat pientä palmupuulehtoa kohti.

Toinen luku

Vaarallisilla ajoilla on aina ja varsin suuressa määrässä jaksonsa, jolloin hyvänsuopumus ja turvallisuus vallitsevat; ja erinomattain oli niin asian laita vanhoina feodali-aikoina, jolloin, kun aikakauden tavat pitivät sodankäyntiä ihmiskunnan parhaimpana ja jaloimpana tehtävänä, rauhalliset väli-ajat, eli oikeammin sanoen välirauhan-ajat, olivat näille sotilaille, jotka niin harvoin saivat niitä nauttia, varsin tervetulleet ja juuri niiden asianhaarain tähden kallisarvoiset, jotka tekivät ne pian loppuviksi. Turha vaiva on pitkällistä vihaa pitää vihollista vastaan, jonka kanssa jalo ritari tänään on taistellut ja jota vastaan hän jo huomisaamuna voipi verisessä vihassa seisoa. Aika ja asianhaarat antoivat niin paljon tilaa tuimain intohimojen kuohuille, että miehet, jotka eivät erityisistä syistä vihanneet toisiansa tai joitten mieltä ei yksityisen vääryyden muisto kiihdyttänyt, kernaasti toistensa seurassa kuluttivat niitä lyhyitä rauhallisen kanssakäymisen väli-aikoja, joita sotainen elämä soi.

Uskonnon erilaisuutta, niin, sitä raivosaa intoa, joka toisiansa vastaan yllytti Ristin ja Puolikuun seuralaisia, lievitti isosti se tunne, joka jalomielisille sotilaille on niin luonnollinen ja jota ritarillisuuden henki erittäin suositteli. Tämän hengen vaikutus oli vähitellen levinnyt kristityistä heidän verivihollisiinsa, saraceneihin, niin Espanjassa kuin Palestinessa. Viimemainitut eivät enään olleetkaan samoja vimmatuita viljejä, jotka Arabian sisimmistä korvista olivat syöksyneet esiin, sapeli toisessa, Koraani toisessa kädessä, kaikille niille, jotka uskalsivat kieltää Mekan profetaa uskomasta, levittäöksensä kuolemaa taikka Mahometin uskoa tai parhaimmassa tapauksessa orjuutta ja veron-alaisuutta. Näitä ehtoja tosin oli tarjottu rauhaa rakastaville Kreikalaisille ja Syrialaisille; vaan otellessaan länsimaisten kristittyjen kanssa, joita yhtä ylpeä henki kuin heitä itseänsä innostutti ja joilla oli voittamaton rohkeus, taito ja menestys aseleikissä, Saraceni vähitellen omaksensa ottivat osan heidän tavoistaan ja varsinkin niistä ritarillisista säännöistä, jotka niin hyvin soveltuivat ihastuttamaan uljaan ja vallanhimoisen kansan mieltä. Heillä oli turnauksensa ja muut ritarillisuuden leikkinsä, heillä oli myöskin ritarinsa eli sen veroiset arvoluokat; ja ennen kaikkea Saraceni pysyivät annetussa sanassansa niin tarkasti, että joskus saattoivat paremman uskonnon tunnustajia häpeämään. Välirauhojansa, niin kansallisia kuin yksityisiä, he uskollisesti pitivät; ja niin tapahtui että sota, itsessään kenties suurin onnettomuus, kuitenkin antoi tilaisuutta vilpittömyyden, jalouden, armeliaisuuden ja vieläpä hyvántahtoisuudenkin osoittamiseen, joka harvemmin on rauhallisina aikakausina tarjona, koska ne himot, jotka syntyvät kärsitystä vääryydestä eli riidoista, joita ei äkkiä voida ratkaista, silloin kauvemmin saattavat kyteä niiden onnettomain rinnassa, jotka niiden saaliiksi ovat joutuneet.

Näiden hellempäin, sodan kauhuja lievittäväin tunteitten vallassa, Kristitty ja Saraceni, jotka vast'ikään olivat parastaan koettaneet toistensa turmelemiseksi, hiljaksensa ratsastivat sitä lähdeksi kohti palmupuitten suojaan, jolle Lepäävän Leopartin ritari oli aikonut, kuin hänen sukkela ja vaarallinen vastustajansa keskeytti hänen matkansa. Molemmat olivat hetkeksi vaipuneet omiin mietteisiinsä ja huoahivat äsköllisen ottelun jälkeen, joka oli uhannut tulla toiselle taikka molemmille turmiolliseksi; ja heidän hyvät ratsunsa näyttivät yhtä halukkaasti nauttivan väliaikaista lepoa. Saracenilaisen hevoinen, vaikka se oli saanut kestää kovempaa ja laajempaa liikuntaa, näytti kuitenkin vähemmän väsyneeltä kuin europalaisen ritarin sotaratsu. Tämän jäsenet olivat vielä märkinä, kuin sitävastoin jalon arabialaisen olivat hiljemman ratsastamisen aikana aivan kuivuneet, paitsi mitä suitsissa ja satulavaatteella näkyi vaahtosirpaleita. Juoksuhieta, jonka poikki kuljettiin, rasitti niin isosti kristityn ritarin hevoista, jonka täytyi kantaa sekä omaa varustustansa että raskasta ratsastajansa, että tämä laskeusi satulasta alas ja talutti ratsuansa tuon savisen maapinnan syvän tomun halki, jonka aurinko oli polttanut hienommaksi kuin hienoin santa, sekä siten antoi uskolliselle ratsulleen helpoitusta, oman voimiansa rasituksella; sillä raskailla rautakengillään hän joka askeleelta vajosi nilkkaa myöten tuohon löysään ja vastaamattomaan maahan.

"Te teette oikein," sanoi saracenilainen, ja tämä oli ensimmäinen sana minkä kumpikaan heistä oli välirauhan sovittua lausunut – "teidän väkevä hevoinen kyllä ansaitsee huolenpitoanne; vaan mitä te erämaassa teette eläimellä, joka uppoaa vuohista alemmaksi joka askeleelta, ikäänkuin aikoi jalkansa istuttaa yhtä syvälle kuin taatelipuun juuret."

"Oikein puhuit, saraceni," vastasi kristitty ritari, vähän pahastuen siitä tavasta, jolla tuo uskotoin moitti hänen lempiratsuaan, "oikein, ymmärryksesi ja kokemuksesi jälkeen. Vaan oiva ratsuni on omassa kotimaassani ennen kantanut minun yhtä laajan järven poikki, kuin tuolla takanamme näet leviävän, kavionsa yläpuolella karvaakaan kastelematta."

Saraceni katsoi häneen niin suurella kummastuksella, kuin hänen käytöstapansa sallivat hänen osoittaa, ja se tapahtui melkein huomaamattomalla, ylenkatseellisella hymyllä, joka tuskin rypisti kokoon hänen ylähuulensa paksuja viiksiä.

"Soveliaasti lausuttu," hän sanoi, pian muuttuen totiseksi ja tyyneksi niinkuin tavallisesti; "kuuntele frankilaista, niin kuulet taruja."

"Et ole kohtelias, uskotoin," vastasi ristiretkeläinen, "kun epäilet ritariksi lyödyn sanoja; ja ellet puhuisi tietämättömyydestä, etkä ilkeydestä, niin välirauhamme olisi rikottu ennenkuin oikein olisi alkanutkaan. Sinä luulet siis minun laskevan perättömiä kuin sanon, että viidensadan hevostiehen kera täydessä varustusasussa olen ratsastanut – niin, ja peninkulmittain ratsastanut veden päällitse, joka on ollut kovaa kuin kristalli ja kymmenen kertaa lujempaa."

"Jopa nyt kummia kuulee," vastasi mahomettiläinen. "Tuo sisämeri, johon viittaat, on siinä suhteessa merkillinen, että se, Jumalan erityisen kirouksen tähden, ei suvaitse mitään vajoavan aaltoihinsa, vaan ajelee pois ja viskaa kaikki rannoillensa, mutta Kuollut meri, yhtä vähän kuin yksikään niistä seitsemästä valtamerestä, jotka kiertävät mailmaa, voipi pinnallaan kestää hevoisenkavion painoa, enemmän kuin Punainen meri saattoi kärsiä Pharaon ja hänen sotajoukkonsa marssia."

"Te puhutte totta kokemuksenne jälkeen, saraceni," sanoi kristitty ritari, "ja kumminkin, uskokaa minua, en kerro taruja, vaan ainoastaan mitä puolestani olen kokenut. Kuumuus tässä ilmanalassa muuttaa maan joksikin melkein yhtä epävakaiseksi kuin vesi; ja minun kotimaassani kylmä usein muuttaa veden aineeksi, joka on kovaa kuin kallio. Vaan älkäämme kauvemmin puhuko tästä; sillä kun muistelen kuun ja tähtien säteitä heijastavan talvisen järven tyyntä, kirkasta, sinistä pintaa, niin kahta kauheammalta tuntuu tämä polttava erämaa, missä itse ilmakein, jota hengitämme, mielestäni on kuin seitsenkertaisesti kuumennetun uunin höyry."

Saraceni katsoi vähän tarkasti häneen ikäänkuin havaitakseen miten hänen tuli ymmärtää näitä sanoja, jotka hänen mielestään varmaan joko ilmaisivat jotakin salaisuutta taikka tarkoittivat pilkkantekoa. Viimein hän näytti tulleen vakavaan päätökseen miten käsittää uuden kumppaninsa puhetta.

"Te kuulutte," hän lausui, "kansakuntaan, joka kernaasti nauraa, ja te teette itsestänne ja muista pilkkaa, mahdottomia kertomalla, ja tapahtumattomia tarinoimalla. Sinä olet yksi noista ranskalaisista ritareista, jotka huvikseen ja ajanvietokseen juttelevat sankaritöistä, joihin ei ihmisvoima riitä, ja minä tein väärin, kun tässä tartuin puheeseesi, koska kerskaileminen on sinulle luonnollisempi kuin totuus."

"Minä en ole heidän maasta, enkä suosittelen heidän tapaansa," sanoi ritari, "joka, niinkuin oikein sanoit, on kerskata asioista, joihin he eivät uskalla ryhtyä tai joita eivät voi loppuun saattaa, jos niihin ovat käsiksi käyneet. Vaan siinä, uljas saraceni, olen noudattanut heidän turhamaisuutta, että olen sinulle kertonut jotakin, jota et voi käsittää, ja siten, vaikka olen puhunut paljasta totta, olen silmissäsi muuttunut tyhjäksi laverteliaksi; ja sentähden pyydän, älä sen enemmän sanoistani huoli."

He olivat nyt joutuneet harvalukuisten palmupuitten luo ja sen lähteen reunalle, joka säihkyvin pisaroin kumpusi esiin niiden siimeksessä.

Me olemme puhuneet hetken välirauhasta keskellä sotaa, ja tämä ihana paikka keskellä hedelmätöntä erämaata tarjosi mielikuvitukselle tuskin vähemmän suloisen kuvan. Muualla

tämmöinen lehto kenties ei olisi herättänyt erityistä huomiota; vaan ainoana paikkana äärettömällä lakeudella, joka lupasi siimeksen ja lirisevän veden virvoitusta, tämä puisto ja sen ympäristö muuttui pieneksi paratiisiksi näiden siunattavain etujen tähden, joita pidetään halpoina missä ne ovat yleisiä. Ennenkuin vihan päivät olivat Palestiinassa koittaneet, oli joku jalo tai ihmisrakas käsi aidannut lähteen ja rakentanut holvin sen päälle, estääkseen sitä maahan kuivumasta tahi tukkeeseen joutumasta niiden sakeain tomupilvien kautta, joilla pienin tuulenpuuska täytti erämaan. Holvi oli kyllä haljennut ja osaksi rikki, vaan se kumminkin ulottui siksi peittämään lähdeä, että se isosti esti aurinkoa pääsemästä veteen, jonka pinta, tuskin syrjäiseltä säteeltä kosketettuna, kimalteli hiljaisessa levossaan, yhtä suloisena silmälle kuin mielikuvitteelle, kun kaikki ylt'ympäri helotti ja hehkui. Holvin alta liristen esiin vesi ensin juoksi marmori-altaaseen, joka tosin oli hyvin kulunut, vaan kuitenkin miellytti silmää, koska se todisti, että paikkaa vanhastaan oli pidetty levähyspaikkana, että ihmiskäsi oli siinä käynyt ja jossakin määrin pitänyt ihmisten mukavuudesta huolta. Janosta nääntyvälle matkamiehelle nämät merkit johdattivat mieleen, että toiset ennen häntä olivat kärsineet samoja vaivoja, olivat samalla paikalla levähtäneet, ja epäilemättä turvallisesti ennättäneet hedelmällisemmille seuduille. Altaasta juokseva, tuskin näkyvä puronen kostutti niitä harvoja puita, jotka kasvoivat lähteen ympärillä, ja missä puro vajosi maahan ja katosi, osoitti vihanta ruohokko sen virkistyttävää voimaa.

Tälle suloiselle paikalle molemmat soturit pysähtyivät ja ryhtyivät kumpikin tapansa mukaan hevoisiltaan riisumaan satulata, päitsiä ja mäkivöitä sekä laskivat eläimet juomaan altaasta, ennenkuin itse etsivät virkistystä lähteestä holvin alla. He päästivät sitten oriinsa irti luottaen siihen, että näitten oma etu ja kesyt tavat pidättäisivät niitä puhtaan veden ja tuoreen ruohikon luona.

Kristitty ja saraceni tämän jälkeen istuivat yhdessä alas kentälle ja ottivat pienet muonavaransa esiin, joita omaksi ravinnokseen kuljettivat muassaan. Vaan ennenkuin he kumpikaan ryhtyivät kohtuulliseen atriaansa, he silmäilivät toistaan suurella uteliaisuudella, jonka vast'ikäinen kova ja epätietoinen taistelu oli synnyttänyt. Kumpikin oli halukas saamaan jonkulaisen käsityksen noin peljättävän vastustajan voimasta ja luonteesta, ja kummankin täytyi myöntää, että jos hän olisi tappelussa kaatunut, se olisi tapahtunut jalon voittajan kautta.

Soturit olivat ruumiiltaan ja kasvojensa juonteilta jyrkkiä vastakohtia toisillensa ja olisivat sangen hyvin sopineet kumpikin eri kansakuntaansa edustamaan. Frankilainen oli väkevän näköinen, vanhaan götiläiseen kaavaan rakettu mies, vaaleanruskeoilla hivuksilla, jotka, kypärin poisotettua, nähtiin paksuina, tiheöinä kiharoina peittävän hänen päätänsä. Kasvonsa olivat kuumasta ilmanalasta saaneet paljon tummemman ihon kuin harvemmin paljastetut paikat kaulasta tai kuin olisi voinut päättää hänen suurista ja aukinaisista, sinisistä silmistänsä ja hänen hivustensa karvasta sekä niistä viiksistä, jotka tiheään varjostivat hänen ylähuultansa, kun sitä vastoin leuka, normandilaiseen tapaan, oli huolellisesti parrasta puhdistettu. Nenänsä oli kreikalainen ja sievämuotoinen, suunsa verrattain hieman suuri, vaan tasaisilla, lujilla ja valkoisilla hampailla varustettu; päänsä oli pieni ja kaulasta kauniisti kohoava. Hänen ikänsä ei voinut olla yli kolmenkymmenen ajastajan, vaan jos ilmanalan ja vaivojen vaikutukset myöskin otettiin lukuun, oli hän ehkä kolmea, neljää vuotta nuorempi. Vartalonsa oli pitkä, väkevä ja jättiläisentapainen, ja vaikka näytti siltä, kuin hänen voimansa myöhemmällä ijällä voisi kömpelyydestä kärsiä haittaa, oli se kumminkin tätä nykyä vielä yhdistetty notkeuteen ja sukkeluuteen. Hänen kätensä, kun hän veti teräshansikkaansa pois, olivat pitkät, kauniit ja sievät, kalvoset varsin leveät ja lujat; ja itse käsivarret merkkillisen jäntevät ja vankat. Sotaisa pelottomuus ja huoleton suoruus ilmaantui hänen puheessaan ja liikunnoissaan, ja hänen äänensä kaiku osoitti, että hän oli enemmän tottunut käskemään kuin tottelemaan sekä harjaunut julkisesti ja rohkeasti lausumaan ajatuksensa, missä vain häntä pyydettiin sitä tekemään.

Saracenilainen emiri oli täydellinen, jyrkkä vastakohta länsimaiselle ristiretkeläiselle. Hänen vartalonsa kyllä oli keskinkertaista pitempi, vaan hän oli ainakin kolme tuumaa lyhyempi Europalaista, jonka pituus oli summaton. Hänen hoikat säärensä ja pitkät, laihat kätensä ja käsivartensa, vaikka kyllä soveltuivat hänen ruumiinsa ja muun ulkonäkönsä kanssa yhteen, eivät

ensi katsahukselta ennustaneet sitä voimaa ja notkeutta, jota Emiiri vast'ikään oli osottanut. Vaan lähemmin tarkastellessaan hänen jäseniänsä, missä ne tulivat näkyviin, huomasi että kaikki, mikä on raskasta ja lihavaa, oli niistä poissa; ja kun siis ainoastaan luu, lihakset ja jäntereet olivat jääneet jälille, niin hänen ruumiinsa oli paljon soveliaampi vaivoja ja rasituksia kestämaan kuin järeäjäsensien sankarin, jonka väkevyyttä ja suuruutta hänen painonsa sortaa ja jota hänen omat ponnistuksensa väsyttävät. Saracenilaisen kasvot osottivat tietysti yleensä sen itämaisen heimokunnan muotoa, josta hän oli syntyisin, ja olivat niin eriäväiset kuin suinki niistä liioitetuista lauseparsista, joilla senaikuiset runoniekat kuvailivat uskottomia sankareita ja siitä mielivaltaisesta muodosta, jolla toinen taide vielä kylteillä esittää Saracenin päitä. Hänen kasvonsa olivat pienet, kauniit ja hennot, vaikka kovasti ruskottuneet itämaan auringosta, ja päättyivät tuuheaan ja kiherään mustaan partaan, joka näytti erittäin huolellisesti hoidetulta. Nenä oli suora ja säännöllinen, silmät terävät, syväkuoppaiset, mustat ja hehkuvat, ja hampaat vetivät kauneudessa vertoja hänen erämaittensa elfenluulle. Sanalla sanoen, kun hän tuossa lepäsi ruohikolla voimallisen vastustajansa vieressä, olisi saracenilaisen ruumista ja ulkonäköä voinut verrata hänen kiiltävään, puolikuunmuotoiseen sapeliin leveällä ja kaitaisella, vaan terävällä ja säkenevällä Damascussäilällään, joka oli silmään pistävä vastakohta pitkälle ja raskaalle götiläismiekalle, mikä vyötaisten ympäriltä oli samalle ruohikolle heitetty. Emiiri oli aivan ikänsä heiteellä ja häntä olisi ehkä kutsuttu erinomaisen kauniiksi mieheksi, ellei hänen otsansa olisi ollut kovin kaitainen ja hänen kasvonsa jossakin määrin liian ohuet ja terävät, tahi ainaki europalaisen kaunetunnon mukaan semmoisilta näyttäneet.

Itämaisen sotilaan käytöstävät olivat vakaiset, miellyttävät ja sievät; ilmaisten kumminkin toisinaan sitä tavanomaista itsensähillitystä, jota kiivasluontoiset ja pikavihaiset ihmiset usein pitävät syntyperäisen äkkipäisyytensä vartiana, sekä samalla kertaa jonkulaista oman arvonsa tuntemista, joka näytti häneltä vaativan jonkulaista arvelevaisuutta käytöksessä.

Tämä ylpeä etevyyden tunne oli kenties yhtä voimakas hänen uudessa europalaisessa tuttavassaan, vaan sen vaikutus oli erilainen; ja sama tunne, joka käski kristityn ritarin noudattaa rohkeaa, jyrkkää ja miltei huolimatonta käytöstä, ikäänkuin hän olisi kyllin tietänyt oman arvonsa, pitääksensä muitten ajatuksella väliä, näytti Saracenille määräävän huolellisempaa ja kursailevampaa kanssakäymistä. Molemmat olivat kohteliaita; vaan kristityn kohteliaisuuden alkulähteenä näkyi pikemmin olevan hyvänluontoinen ajatus siitä, mitä hänen tuli muita kohtaan muistaa; mahomettiläisen sitävastoin, ylevä tunne siitä, mitä muitten sopi häneltä odottaa.

Ne eväät, joilla kumpikin olivat matkalle lähteneet, eivät olleet ylöllisiä, vaan saracenin atria oli kerrassaan niukka. Kourallinen daadeleita ja palanen karkeaa rieskaa riitti hänen nälkäänsä poistamaan, sillä kasvatuksensa kautta hän oli totunut tuohon korven ruokaan, vaikka vallotusten jälkeen Syriassa arapialaisten yksinkertaiset elämäntavat usein antoivat sijaa määrättömälle herkullisuudelle. Muutama nielaus siitä herttaisesta lähteestä, jonka reunalla he lepäsivät, lopetti hänen syömisensä. Kristityn päivällinen, vaikka karkea, oli monipuolisempi. Kuivattu sianliha, mahomettiläisen kauhistus, oli pää-osa hänen atriastaan; ja hänen särpimensä, jota hän nahkaisesta pussistaan joi, sisälsi jotakin parempaa kuin puhdasta vettä. Hän söi suuremmalla ruokahalulla ja joi suuremmalla mielihyvällä kuin saracenilaisen mielestä sopi näyttää paljaan ruumiillisen tarpeen tyydyttämisessä, ja se salainen ylenkatse, jota kumpainenkin kantoi toistansa kohti väärän uskonnon tunnustajana, epäilemättä isosti eneni tuosta suuresta erotuksesta heidän ruuissa ja tavoissa. Vaan kumpikin oli tuntenut vastustajansa käsivarren voimaa ja se molemminpuolinen kunnioitus, minkä tuo kova ottelu oli synnyttänyt, riitti tukehuttamaan muita vähempi-arvoisia ajatuksia. Kuitenkaan Saracenilainen ei voinut olla muistutusta tekemättä niitä puolia vastaan kristityn käytöksessä ja tavoissa, jotta eivät olleet hänelle mieleen; ja jonku aikaa ääneti katseltuaan sitä ruokahalua, joka sai ritarin syöntiä jatkumaan pitkälle sen jälkeen kuin hän itse oli lopettanut, hän puhutteli ritaria seuraavalla tapaa:

"Uljas nazareni, onko sopivaa että se, joka voipi taistella kuin mies, syöpi kuin koira tai hukka? Vääräuskoinen Juutalainenki kauhistuisi ruokaa, joka näyttää teille maistuvan yhtä hyvältä kuin jos se olisi hedelmä paratiisin puista."

"Uljas saraceni," vastasi kristitty, katsahtaen ylös vähän kummastuneena tästä odottamattomasta soimauksesta, "tiedä että harjotan kristillistä vapautta nauttiessani mitä juutalaisille on kielletty, jotka vielä arvelevat olevansa Moseksen vanhan lain orjuuteen sidottuina. Meillä, saraceni, tulkoon se sinun tiedoksi, on varmempi takuu töistämme – Ave Maria! – Olkaamme kiitolliset!" Ja ikäänkuin kumppaninsa arvelujen uhaksi hän päätti lyhyen, latinaisen kiitosrukouksen pitkällä siemauksella nahkaisesta pullostaan.

"Kas tuossa myöskin jotain, jota kutsutte vapaudeksenne," sanoi saraceni, "ja samoin kuin ravitsette itseänne järjettömän luontokappalten tavalla, samoin te alennatte itseänne heitä alemmaksi, myrkyllistä nestettä juomalla jota hekin inhoavat!"

"Tiedä, turhamainen saraceni," vastasi kristitty arvelematta, "että herjaat Jumalan lahjoja isäsi Ismaelin herjauksella. Rypäleen mehu on hänelle, joka siitä viisaasti nauttia tahtoo, annettu mielen ilahuttamiseksi vaivan jälkeen, virvotukseksi tautivuoteella ja murheissa lohdutukseksi. Ken sitä niin käyttää, kiittäköön Jumalaa viinipullostaan niinkuin jokapäiväisestä leivästään; ja ken taivaan anninta väärin käyttää, hän ei ole suurempi houkka juopumuksessaan kuin sinä kieltäväisyydessäsi."

Saracenilaisen terävä silmä välähti, kun hän kuuli tuon pilkallisen lauseen, ja hänen kätensä tapaili puukon kahvaa. Tämä oli kuitenkin ainoastaan hetken mielijohde ja katosi heti, kun hän muisteli riitaveljensä väkevyyttä ja sitä kovaa kourausta, josta hän vielä tunsu pakotuksen jäsenissään; ja hän tyytyi sanoilla jatkamaan kiistaa, joka paremmin sopi tähän tilaisuuteen.

"Sinun sanasi, oi nazareni," hän sanoi, "voisivat vihastuttaa, ellei tietämättömyytesi sääliä herättäisi. Oi sinua sokeampaa, kuin kukaan joka moskean ovella kerjää, etkö näe että tuo vapaus, josta kerskailet, on rajotettu juuri siinä mikä on miehen onnelle ja taloudelle kalliin; ja että lakisi, jos sitä seuraat, avioliitossa sinut sitoo yhteen ainoaan toveriin, oli hän sitten sairas tai terve, hedelmällinen tai hedelmätön, ja toi hän rauhaa ja iloa tai melua ja toraa atriallesi ja vuoteellesi? Tätä, nazareni, minä todella kutsun orjuudeksi; kun profeeta sitävastoin on uskovaisille maan päällä antanut esi-isämme Abrahamin ja ihmiskunnan viisaimman miehen Salomonin patriarkalliset etuoikeudet, sallien meidän tässä elämässä kaunottareita mielin määrin vaihetella, ja tuolla puolen haudan meille suoden paratiisin mustasilmäisiä sulottareita."

"No, Hänen nimensä kautta, jota enemmän taivaassa pelkään," kristitty sanoi, "ja sen vaimonpuolen muiston kautta, jota tässä mailmassa enemmän kunnioitan, etkö ole erehtynyt ja sokaistu pakana! – Tuo timanttisorumus, jota sormessasi kannat, sitä epäilemättä pidät äärettömän kallisarvoisena?"

"Balsora ja Bagdad eivät sen vertaista voi ilmituoda," saracenilainen vastasi, "vaan mitä se nykyiseen keskustelu-aineeseemme kuuluu?"

"Kuuluu kyllä," frankilainen vastasi, "niinkuin itse tulet myöntämään. Ota sotanuijani ja särje kivi kahteenkymmeneen palaseen – onko jokainen näistä palasista koko timantin arvoinen, eli ovatko kaikki yhteensä vain kymmenes osa sen arvosta?"

"Tuo on lapsen kysymys," vastasi saraceni; "tämmöisen kiven sirpaleet eivät vastaisi koko timantin arvoon edes siinä suhteessa kuin yksi sataan."

"Saraceni," vastasi kristitty soturi, "se rakkaus, minkä totinen ritari omistaa yhdelle ainoalle, ihanalle ja uskolliselle kaunottarelle on tuo kalliskivi kokonaisenaan; se hellyys, jonka sinä tuhlaat orjallisille vaimoillesi ja puoleksi naiduille orjillesi, on verrattain yhtä arvoton kuin särjetyn timantin välkkyvät sirpaleet."

"No pyhän Kaaban kautta," sanoi emiiri, "etkö ole mielipuoli, joka hyväilet rautakahlettasi ikäänkuin se olisi kultaa! Katso tarkemmin. Tämä sormukseni kadottaisi puolet kauneuttansa, ellei kantakiveä ympäröisi ja reunustaisi nuo pienemmät hohtokivet, jotka sitä somistavat ja ylentävät. Tuo keskimäinen timantti on mies, luja ja kokonainen, jolla itsessään on oma arvonsa; ja tuo kehä

pienempiä hohtokiviä on naiset, jotka hänestä saavat valonsa, minkä hän heille jakaa sen mukaan kuin hänelle parhaiten sopii. Ota keskimäinen kivi sormuksesta pois ja timantti pysyy yhä samanarvoisena kuin ennen, kun sitä vastoin nuo pienemmät kivet jäävät verrattain arvottomiksi. Ja näin on vertauksesi oikein ymmärrettävä; sillä mitä runoilia Mansour sanoo? "Miehen suosio se on, joka kauneutta ja suloutta naiselle suopi, aivan kuin virtasen kalvo ei kimaltele enään, kun auringon säde herkeää sitä suutelemasta."

"Saraceni," vastasi ristiretkeläinen, "sinä haastelet sen tavoin, joka ei konsanaan ole nähnyt naista, joka sotilaan lempeä ansaitseisi. Usko minua, jos näkisit europalaisia kaunottareita, joita me, ritariston jäsenet, Jumalan jälkeen palvelemme ja kunnioitamme, iäksi sinä kyllästyisit noihin heikumallisiin orjaraukkoihin haremissasi. Meidän kaunottareimme sulo kärjessä keihäämme ja terottaa miekkamme; heidän sanansa ovat lakimme, ja yhtä hyvin voisi sytyttämätön lamppu valoa levittää, kuin ritari, jolla ei olisi sydämensä hallitsiatarta, kunnostaa itseänsä sankaritoilla."

"Olen kuullut kerrottavan tuosta länsimaisten ritarien hurjuudesta," sanoi emiiri, "ja olen aina pitänyt sitä sen mielettömyyden sivu-oireena, joka on saanut teidät tänne tyhjää hautaa vallottamaan. Vaan kuitenkin ne frankit, jotka olen tavannut, ovat niin isosti ylistäneet naistensa ihanuutta, jotta varsin kernaasti omilla silmilläni mielisin niiden hempeyttä nähdä, jotka voivat muuttaa rohkeita sotureita oikkujensa orjiksi."

"Urhoollinen saraceni", sanoi ritari, "ellen olisi matkalla pyhälle haudalle, pitäisin ylpeyteni viedä teidät, täydellä turvallisuuden vakuutuksella, Richard Englantilaisen leiriin, jota paremmin ei kukaan ymmärrä jaloa vihollista kunnioittaa; ja vaikka olen köyhä ja yksinäinen, niin kuitenkin luulisin sinulle ja jokaiselle sinun kaltaiselles saattavani taata ei ainoastaan turvallisuutta vaan myöskin arvoa ja kunnioitusta. Siellä saisit nähdä usein Franskan ja Britannian ihanimpain kaunotarten muodostavan seuran, jonka loistoisuus kymmentuhatkertaisesti voittaa semmoisten timanttiläjän hohteen, kuin sinulla on."

"No, Kaaban kulmakiven kautta", sanoi saraceni, "minä tahdon kutsumuksesi yhtä vapaasti vastaanottaa kuin se on tehty, jos nykyisen retkesi lykkäät vastaiseksi; ja usko minua, urhea nazareni, sinulle olisi parempi kääntää hevosesi pään kohti kansalaistesi leiriä, sillä matkustaminen Jerusalemiin ilman passia on henkensä heittäminen suotta."

"On minulla passi," vastasi ritari vetäen pergamentin esiin, "Saladinin nimellä ja sinetillä varustettu."

Saraceni kumartui maahan asti, nähdessään Egyptin ja Syrian kuuluisan sulttanin käsialan ja sinetin; ja suurella kunnioituksella paperia suudeltuaan hän painoi sitä otsaansa vastaan, ja jätti sen sitten ritarille takaisin, sanoen: "rohkea franki, sinä olet tehnyt syntiä minun ja omaa vertasi vastaan, kuin et heti tavatessamme tätä minulle näyttänyt."

"Te tulitte kohotetulla peitsellä," sanoi ritari; "jos joukko saracenejä olisi minua ahdistanut, olisi kunniani minun sallinut heille näyttää sulttanin passin, vaan yksinäiselle miehelle ei koskaan."

"Ja kumminkin yksi mies," sanoi saraceni ylävästi, "riitti matkaasi katkaisemaan."

"Tosi kyllä, urhea mahomettilainen", vastasi kristitty; "vaan harvassa sinun vertaisiasi löytyy. Tuollaiset haukat eivät lentele parvittain, ja jos sen tekevät, ei koko parvi iske yhteen ainoaan."

"Sinä ajattelet meistä oikein," sanoi saraceni, nähtävästi yhtä mielissään imarruksesta, kuin hän oli ollut pahoillaan siitä ylenkatseesta, jota europalaisen edellinen kerskaileminen oli sisältänyt; "meiltä sinun ei olisi tarvinnut peljätä mitään pahaa; vaan onni oli minulle, etten voinut sinua kaataa kun sinulla oli kuningasten kuninkaan suojeluskirja päälläsi. Todella olisi hirsipuu eli miekka ollut semmoisen rikoksen sovelias kostaja."

"Minua ilahuttaa kuulla, että sen vaikutus voipi minulle olla hyödyllinen," sanoi ritari; "sillä minulle on kerrottu, että tietä häiritsee rosvoheimot, jotka eivät pidä väliä millään, kuin tilaisuutta ryöstämiseen on tarjona."

"Sinulle on kerrottu totta, uljas kristitty," sanoi saraceni; "mutta profeetan turbanin kautta vannon, että jos noitten roistojen kautta mitään vahinkoa kärsisit, niin itse viiden tuhannen hevosen

kanssa lähdän sinua kostamaan; minä kaadan jokaisen heidän miehenpuolensa ja lähetän heidän naisensa niin etäiseen vankeuteen, että heidän heimokuntansa nimeä ei ikänä enään ole kuultava viidensadan peninkulman sisässä Damaskosta. Suoloja tahdon kylvää heidän kylänsä raunioille eikä elävä olento koskaan, siitä ajasta eteenpäin, ole siinä asuva."

"Kernaammin soisin, että se vaiva, jonka itse lupaatte päällemme ottaa, jalo Emiiri, tapahtuisi jonku toisen suurempi-arvoisen hengen tähden kuin minun," vastasi ritari; "vaan minun lupaukseni on taivaissa kirjetettu muistiin, seurasi tuosta hyvä tai paha, ja minun täytyy pyytää, että neuvoisitte minulle tietä tulevan yön lepopaikkaan."

"Sen," sanoi saraceni, "täytyy olla isäni teltan mustan vaipan alla."

"Tuleva yö," vastasi kristitty, "minun täytyy viettää rukouksissa ja katumuksessa erään pyhän miehen, Engaddin Theodorikin luona, joka asuu näissä erämaissa ja pyhittää elämänsä Jumalan palvelukseen."

"Sitten ainakin tahdon turvallisesti saattaa teidät sinne," sanoi saraceni.

"Se olisi kyllä mieluinen seura minulle," sanoi kristitty, "vaan tuon hurskaan isän vastainen turvallisuus voisi ehkä sen kautta joutua vaaraan; sillä kansanne julma käsi on tullut punaiseksi Herran palveliain merestä, ja sentähden me tulemme tänne haarniskoissa ja varustuksissa, miekoilla ja keihäillä, raivataksemme tien auki pyhälle haudalle ja suojellaksemme niitä valittuja pyhimyksiä ja erakoita, jotka vielä viipyvät tässä lupauksen ja ihmetten maassa."

"Nazareni," sanoi mahomettilainen, "kreikalaiset ja syrialaiset ovat tässä suhteessa paljon meistä valehdelleet, koska me vain teemme niiden käskyjen jälkeen, jotka meille antoi Abubeker Alvakel, profeetan jälkeläinen ja hänen perästä oikea-uskoisten ensimmäinen johdattaja. "Menkää, Yezed Ben Sophian," hän sanoi lähettäessään tämän kuuluisan kenraalin Syriaa uskottomilta valloittamaan, "käyttäkää itseänne tappelussa kuin miehet, vaan vanhoja ja voimattomia sekä naisia ja lapsia älkää murhatko. Maata älkää hävittäkö, älkääkä turmelko viljaa eli hedelmällisiä puita; sillä ne ovat Allahn antimia. Pysykää sanoissa ja lupauksissa, kuin liiton olette tehneet, vaikkapa siitä olisi itsellenne vahinkoa. Jos tapaatte pyhiä miehiä, jotka käsillensä tekevät työtä ja palvelevat Jumalaa erämaassa, niin niitä älkää vahingoittako, älkääkä heidän asuntoansa hävittäkö. Vaan kun tapaatte kaljupäitä, jotka ovat hivuksensa ajaneet pois, ne kuuluvat saatanan synagogaan! lyökää miekalla, tappakaa, älkää herjetkö ennenkuin ne tulevat uskovaisiksi eli veronalaisiksi." Niinkuin Kaliifi, profeetan seuralainen, on meitä käskenyt, niin olemme tehneet ja ne joita oikeutettu vainomme on surmannut, ovat vain olleet saatanan pappeja. Vaan hurskaille miehille, jotka yllyttämättä kansaa toistansa vastaan, vilpittömästi uskovat Issa Ben Mariamin¹ päälle, me olemme kilpenä ja suojana; ja koska hän, jota etsitte, juuri on näitä, niin ei hän minulta muuta tule saamaan kun ystävyyttä, suosioa ja kunnioitusta, vaikka profeetan valkeus ei ole häntä ennättänyt."

"Se erakko, jonka luona aion käydä," sanoi sotaisa pyhissävaeltaja, "ei kuuloni mukaan ole pappi; vaan jos hän kuuluisi tähän voideltuun ja pyhään säätyyn, tahtoisin hyvällä peitselläni todistaa pakanoita ja uskottomia vastaan –"

"Älkäämme manatko toisiamme taisteluun, veikkoseni," keskeytti saraceni; "kumpiki meistä on löytävä tarpeeksi frankeja eli mahomettiläisiä, joita vastaan käyttää sekä miekkaa että keihästä. Tätä Teodorikiä suojelee sekä turkkilaiset että arapialaiset; ja vaikka hän tavoiltansa toisinaan on vähän kummallinen, hän kuitenkin niin hyvästi käyttää itseänsä oman profeetansa seuralaisena, että hän ansaitsee hänenki suojelusta, jonka jumala lähetti –"

"No, neitsyt Marian, pyhän emosen kautta, saraceni," huudahti kristitty, "jos samassa hengenvedossa rohkenet mainita kamelinkuljettajaa Mekasta, ja –"

Tulinen vihan väristys puistutti emiirin ruumista; vaan se kesti vain silmänräpäyksen ja hänen rauhallinen vastauksensa oli sekä arvollinen että järkevä, kun hän sanoi: "älä alenna hänen arvoa jota et tunne; varsinkin kuin me kunnioitamme uskontosi perustajaa, vaikka hylkäämme sen opin, minkä

¹ Jesuksen, Marian pojan.

papit ovat siitä sommitelleet. Minä tahdon itse ruveta oppaaksesi erakon luolalle, jota luullakseni ilman minun avutta tuskin voisit löytää. Ja sillä välin jättäkäämme uskontomme jumalallisuuden munkkein ja mollain kiisteltäväksi, ja haastelkaamme aineista, jotka paremmin sopivat nuorille sotilaille – taisteluista, kauniista naisista, terävistä miekoista ja kiiltävistä asuista."

Kolmas luku

Sotilaat nousivat ylös paikalta missä olivat hetken levähystä ja kohtuullista virvotusta nauttineet, ja auttoivat kohteliaasti toisiaan satulusten sijalleen sovittamisessa, joista vähäksi aikaa olivat uskollisia ratsujansa vapauttaneet. Kumpiki näytti tottuneelta tuohon työhön, joka siihen aikaan oli tarpeellinen ja todella välttämätön osa ratsumiehen velvollisuuksista. Siinä määrässä kuin erotus luontokappaleen ja järjellisen ihmisen välillä sen salli, näytti molemmalla myöski olevan häntä matkustuksilla ja sotaretkillä aina seuraavan hevosensa luottamus ja rakkaus. Saracenilaisella tämä ystävällisyys oli seuraus lapsuuden tavoista; sillä Itämaan sotaisten heimokuntien teltoissa on sotilaan hevosella arvonsa lähinnä jälkeen tai melkein samalla asteelta kuin vaimo ja perhe; ja europalaiselle sotilaalle asianhaarat ja itse täytymys tekivät hänen sotaratsunsa tuskin halvemmaksi kuin aseveljekseksi. Hevoset sentähden mieluisasti luopuivat syöttöpaikastaan ja vapaudestansa, ja hirnuivat ja korskuivat iloisesti isännillensä, kun nämät paikoilleen panivat heidän satulavarustuksiansa pitempää matkustusta ja lisättyä rasitusta varten. Ja samalla kuin kumpikin sotilas toimitti työtään tai kohteliaasti toveriaan auttoi, hän tarkalla uteliaisuudella silmäili matkakumppaninsa asua ja huomautti erittäin, jos se tapa, jolla toinen järjesti ratsasneuvojansa, häntä kummastutti.

Ennenkuin taasen nousivat ratsuilleen matkaa jatkaaksensa, kristitty ritari vielä kerran kostutti huuliaan ja kasteli käsiään tuohon raittiiseen lähteeseen ja sanoi pakanalliselle kumppanilleen: "tekisi mieleni tietää tämän suloisen lähteen nimeä, jotta sitä säilyttäisin kiitollisessa muistossa; sillä vesi ei konsanaan ole suloisemmin sammuttanut kovempaa janoa kuin minä tänään olen saanut kokea".

"Sitä kutsutaan arapian kielellä", vastasi saraceni, "nimellä joka merkitsee Erämaan Timantti".

"Ja oikein sitä silloin nimitetään", kristitty sanoi: "Minun kotiseutuni laaksossa löytyy tuhatmäärä lähteitä; vaan en yhtäkään niistä tule tästälähin niin hartaasti muistelemaan, kuin tätä yksinäistä lähdetä, joka tarjoo liriseviä aarteitansa paikalla missä ne eivät ole ainoastaan suloiset, vaan melkein välttämättömän tarpeelliset."

"Te puhutte totta", saraceni sanoi: "sillä kirous vielä painaa tuota kuoleman merta, eikä ihminen eikä eläin juo sen aalloista yhtä vähän kuin tuosta virrasta, joka siihen laskee vetensä jaksamatta sitä täyttää, niin pitkältä kuin tätä tylyä erämaata kestää".

He nousivat hevosilleen ja jatkoivat kulkuansa santaisen aavikon poikki. Sydänpäivän helle oli jo ohitse ja vieno tuulenpuuska lievitti hieman erämaan kauheutta, vaikka myötänsä tuoden hienoa hietaa, joka ei saracenia isosti rasittanut, vaan niin kovin kiusasi hänen raskaasti varustettua kumppaniansa, jotta hän satulaansa ripusti rautakypärinsä ja vaihtoi sen keveään ratsulakkiin, jota aikakauden kielellä kutsuttiin *mortier*, sen yhtäläisyyden tähden mikä sillä oli tavallisen morttelin eli huumaren kanssa. Hetken he ratsastivat äänettöminä toistensa sivulla, jolloin saraceni hoiti velvollisuuttansa matkan johtajana ja oppaana, tarkasti tähdystellen ja tuntomerkikseen ottaen muutamia etäisiä kallioita eräällä vuoriharjulla, jota he vähitellen lähenivät. Vähäksi aikaa hän näkyi kokonaan kiinnittäneen ajatuksensa tuohon toimeen ikäänkuin luotsi, joka ohjaa laivaa vaarallisen kulkupaikan läpi; vaan he olivat tuskin puoli (engl.) peninkulmaa kulkeneet, niin hän näkyi matkan suunnasta varmistuneen ja haluavan ruveta haastelemaan suuremmalla avomielisyydellä kuin hänen kansakunnallensa on tavallista.

"Te olette", hän sanoi, "minulta kysyneet äänettömän lähteen nimeä, joka kyllä näennäisesti, vaan ei todellisesti ole elävä kappale. Sallikaa minun kysyä sen kumppalin nimeä, jota tänään olen kohdannut sekä vaarassa että levossa, ja jonka nimeä en voi ajatella tuntemattomaksi edes täällä Palestinan erämaissa".

"Se ei vielä ansaitse mainita", sanoi kristitty. "Tiedä kumminkin, että Ristin sotilaitten kesken minua nimitetään Kenneth – Lepäävän Leopartin ritari; kotimaassani minulla on muita arvonimiä,

vaan ne kuuluisivat karkeoilta itämaalaisen korvaan. Urhea saraceni, sallikaa minun kysyä mikä arapian heimokunnista vaatii sukuanne omaksensa ja millä nimellä teidät tunnetaan?"

"Sir Kenneth", sanoi mahomettilainen, "minua ilahuttaa kun nimenne on semmoinen, että huuleni helposti sen voivat ääntää. Mitä minuun tulee, en ole arapialainen, vaikka johdan syntyperäni yhtä villistä ja sodanhimoisesta suvusta. Tiedä herra Leopartin ritari, että olen Shirko hf, Vuoren Leijona, ja että Kurdistan, josta olen syntyisin, ei pidä yhtäkään perhekuuntaa jalompana kuin Seldshukein".

"Olen kuullut", kristitty vastasi, "että teidän suuri sulttaninne lukee sukuperänsä samasta lähteestä?"

"Ylistetty olkoon profeeta, joka on vuorillemme osottanut sen kunnian, että niitten helmasta lähetti hänen, jonka sana on voitto", vastasi pakana. "Egyptin ja Syrian kuninkaan edessä olen ainoastaan mato, vaan kuitenkin nimeni omassa maassani jotaki merkitsee. – Muukalainen, kuinka suurella miehistöllä lähdit tähän sotaan?"

"Totta puhuen", Sir Kenneth sanoi, "ystävien ja sukulaisten avulla jaksoin töin tuskin saada matkaan kymmenen hyvää keihästä, ja lisäksi noin viisikymmentä joutsimiestä, passarit siihen luettuina. Muutamat ovat onnettomasta lipustani luopuneet – muutamat taistelussa kaatuneet – useat tauteihin kuolleet – ja yksi uskollinen asekanntaja, jonka hengen pelastukseksi nyt olen tällä pyhällä matkalla, on sairastunut oma".

"Kristitty", sanoi Shirko hf, "tässä minulla on viinessäni viisi nuolta, kukin kotkan höyhenellä sulitettu. Yhden niistä jos lähetän teltoilleni, tuhat sotilasta nousee hevosen selkään – jos lähetän toisen, niin sama voima on jalkeella – näillä viidellä voin komentaa viittäuhatta miestä; ja jouseni jos lähetän, niin kymmenentuhatta ratsastajaa tärisyttää erämaata. Ja viidelläkymmenellä ratsumiehelläsi sinä olet tullut maata vallottamaan, jossa minä olen halvimpia!"

"Pyhän ristin kautta saraceni", sanoi länsimainen sotilas, "ennenkuin kerskaat, tulisi sinun tietää, että yksi teräshansikka voipi kuoliaaksi likistää ampieksia koko kourallisen".

"Kyllä, vaan ensin sen täytyy saada ne kouraan", sanoi saraceni hymyllä, joka ehkä olisi voinut heidän vastatehdylle liitolleen käydä vaaralliseksi, ellei hän keskustelu-ainetta olisi vaihtanut, lisäten: "ja onko urhoollisuus kristittyjen ruhtinasten kesken niin suuresti arvossa pidetty, jotta sinä, varoista ja sotamiehistä noin köyhä, voit, kuten äsken teit, tarjoutua suojeleakseni ja turvakseni veljestesi leirissä?"

"Tiedä, saraceni", sanoi kristitty, "että ritarin nimi ja aatelisveri oikeuttaa omistajaansa asettumaan ensiluokkaistenki hallitsiain rinnalle kaikessa, mikä ei koske kuninkaallista mahtia ja valtaa. Jos itse Englannin Richardi sattuisi loukkaamaan niin köyhän ritarin kunniaa, kuin minä olen, hän ei ritariston lakien jälkeen voisi kieltäytyä kanssani taistelemasta".

"Olipa mielestäni hauska katsella niin outoa näytelmää", sanoi emiiri, "jossa nahkavyö ja kannukset kohottavat vähäarvoisimmankin mahtavimman veroiseksi".

"Teidän täytyy lisätä: vapaa syntyperä ja pelkäämätöin sydän", kristitty sanoi: "sitten ehkä ette ole aivan väärin puhuneet ritariarvosta".

"Ja seurusteletteko te yhtä vapaasti päällikköjenne ja johtajainne naisten kanssa?" kysyi saraceni.

"Jumala varjelkoon", sanoi Leopartin ritari, "ettei jokaisella köyhimmälläkin kristikunnan ritariilla olisi vapaus kaikessa kunnallisessa palveluksessa omistaa kätensä ja miekkansa, sankaritöittensä maineen ja koko sydämensä hartauden ihanimmalle ruhtinattarelle, joka koskaan on kruunua otsallaan kantanut".

"Vasta ikään", sanoi saraceni, "selitit rakkautta sydämmen kalliimmaksi aarteeksi – epäilemättä sinä olet omasi omistanut ylhäiselle ja jalolle henkilölle?"

"Vieras", vastasi kristitty, kovasti punastuen puhuessaan, "me emme ajattele mattomasti ilmota, mihin olemme kalliimmat aarteemme kätkeneet – kyllin olkoon sinulle siinä että, niinkuin sanoit, rakkauteni esine on ylhäinen ja jalo henkilö – hyvin ylhäinen – hyvin jalo; vaan jos rakkaudesta ja

taitetuista keihäistä haluat kuulla, niin mene uhallasi, kuten sanoit, ristiretkeläisten leiriin, ja siellä olet saava harjotusta korvillesi ja, jos haluat, myöskin käsillesi".

Itämainen sotilas, kohoten jalustimissa ja keihästään ilmassa heilutellen, vastasi: "epäilenpä suuresti löytäväni ketään, ristinmerkki hartioillaan, joka kanssani haluaisi ruveta dsherridin heittoon".

"Sitä en takaa", ritari vastasi, "vaikka leirissämme löytyy espanjalaisia, jotka ovat hyvin harjaantuneita teidän itämaiseen keihäänheittotapaan".

"Koirat ja koirain penikat!" huudahti saraceni. "Millä oikeudella nuo espanjalaiset tulevat taistelemaan oikeauskoisia vastaan, jotka heidän omassa maassa ovat heidän herrojansa ja kurittajiansa? Heidän kanssa en tahdo kilvotella missään sotaisessa huvissa".

"Älkää antako Leonin ja Asturian ritarien kuulla tuommoista puhetta heistä", sanoi Leopartin ritari; "vaan" lisäsi hän hymyten aamupäivän tappelua muistelllessaan, "jos keihään sijasta tahdotte sotanuijan iskua vastustaa, niin kyllä siihen halullisia länsimaan satureita löytyy".

"Isäni parran kautta", sanoi saraceni puoleksi naurahtaen, "se leikki on kovin kova ainoastaan huvikseen leikiteltäväksi. Taistelussa en koskaan nuijia pelkää, vaan pääni" – tässä hän kohotti kätensä otsalleen – "ei vielä ajaksi salli minun leikillä vain niitä hakea".

"Soisin teidän näkeväne Richard kuninkaan nuijan", vastasi länsimainen soturi, "jonka suhteen tämä satulassani riippuva on keveä kuin höyhen".

"Paljon olemme tuosta saarikuninkaasta kuulleet", saraceni sanoi; "oletko sinä hänen alamaisiansa?"

"Hänen seuralaisiaan tällä sotaretkellä olen", ritari vastasi, "ja pidän sen kunniana; vaan hänen alamaisiaan en ole, vaikka kyllä syntyperäinen asukas sillä saarella, jolla hän hallitsee".

"Mitä tarkoitate?" sanoi itämaalainen: "onko teillä siis kaksi kuningasta yhdellä ainoalla saariraukalla?"

"Niin on", vastasi skotlantilainen; sillä semmoinen Sir Kenneth oli syntyään² – "niin juuri on; ja vaikka kumpaisen pään asukkaat usein käyvät sotaa keskenään, voipi maa kuitenkin, niinkuin näet, varustaa sotavoiman, joka voinee pelastaa Zionin kaupungit siitä jumalattomasta ikeestä, jonka teidän herranne on heidän päälle laskenut".

"Saladinin parran kautta, nazareni, ellei se olisi ajattelematoin, lapsellinen hulluus, voisi nauraa suuren sulttaninne yksinkertaisuudelle, hän kun tulee tänne vallottamaan kallioita ja erämaita sekä niiden omistusoikeudesta riitelemään niiden kanssa, jotka voivat asettaa kymmenkertaisen väkijoukon, ja sillä välin jättää osan siitä pienestä saaresta, jonka hallitsiaksi hän syntyi, toisen valtikkan haltuun. Todella sir Kenneth, teidän ja toisten urhoollisten kansalaistenne olisi pitänyt antautua tuon Richard kuninkaan vallan alle, ennenkuin tälle kaukaiselle sotaretkelle lähditte rauhattomasta maastanne".

Kennethin vastaus oli pikainen ja ylpeä. "Ei, taivahan kirkkaan loiston kautta! Jos ei englannin kuningas ennen olisi ristiretkelle lähtenyt, kuin Skotlannin hallitsiaksi olisi päässyt, niin puolikuu, mitä minuun ja jokaiseen uskolliseen skotlantilaiseen tulee, ijäti olisi Zionin muurilla saanut kiiltää".

Tuskin hän oli tämän sanonut, ennenkuin hän äkkiä mieltänsä hilliten itseksensä jupisi: "*mea culpa, mea culpa!* Mitä minun, yhden ristinsotilaan, tulee muistella kiistoja kristittyjen kansain välillä".

Tämä äkillinen mielikiihkon ilmaus, jonka velvollisuuden tunne heti tukehutti, ei jäänyt mahomettiläiseltä huomaamatta, joka, joskin hän ei aivan ymmärtänyt kaikkea mitä se sisälsi, kuitenkin näki kyllin tullakseen siihen vakuutukseen, että kristityillä, samoin kuin mahomettiläisillä oli yksityisen vihan tunteita ja kansallisia riitoja, joita ei voitu kokonansa sovittaa. Vaan saracenit olivat heimokunta, sivistynyt ehkä suurimpaan määrään, mitä heidän uskontonsa salli, ja erittäin

² Englanti jo Skotlanti olivat ristiretkien aikana eri valtakuntia kumpikin omalla kuninkaalla; yhitys tapahtui vasta v. 1706. Kuningas Richard Leijonasydän hallitsi Englannissa vv. 1189 – 1199, ja kolmas ristiretki, josta tämä kertomus puhuu, tehtiin v. 1189 – 1191. Suom. muist.

taipuvaiset pitämään kohteliaisuutta ja hienoutta suuressa arvossa; ja nämä mielipiteet estivät häntä erityistä vaaria ottamasta siitä riitaisuudesta, jota sir Kenneth skotlantilaisena ja ristiretkeläisenä osotti tunteissaan.

Sen mukaan kuin he kulkivat eteenpäin, alkoi sillä välin seutu heidän ympärillään vähitellen muuttua. He kääntyivät nyt itää kohti ja olivat ehtineet sille jyrkälle ja alastomalle vuoriharjanteelle, joka tälle ilmansuunnalle rajottaa autiota tasankoa ja maanpinnalle antaa vaihtelevamman muodon, kuitenkin sen hedelmätöntä luonnetta muuttamatta. Terävähuippuisia kalliokukkuloita alkoi kohota heidän ympärillensä ja ennen pitkää jyrkät myötä- ja vastamäet, niin hyvin korkeutensa puolesta hirvittävät kuin polun kaitaisuuden tähden vaaralliset, tarjosivat matkustajille toisenlaatuisia esteitä kuin ne, joitten kanssa he nykyään olivat taistelleet. Pimeöitä rotkoja ja kuiluja kallioiden välissä, näitä luolia, joihin raamattu niin usein viittaa, ammotti pelottavasti tien kumpaisellaki puolella heitä vastaan, ja emiri ilmotti skotlantilaiselle ritarille, että metsänpedot näissä usein etsivät turvapaikkaa, vaan joskus vielä julmemmat ihmiset, jotka, epätoivoon joutuneina noista alituisista sodista ja siitä rasituksesta, jota niin Ristin kuin Puolikuun sotaväestöltä kärsivät, olivat rosvoiksi ruvenneet eivätkä ryöstöretkillään säästäneet arvoa eikä uskontoa, ei ikää eikä sukupuolta.

Skotlantilainen ritari kuunteli huoletonna kertomuksia noista hävityksistä, joita pedot ja häijyt ihmiset olivat harjottaneet, koska hänen urhoollisuutensa ja ruumiin väkevyys karkotti hänestä kaikki pelon tunteet; vaan salainen kammo valloitti hänen kun hän muisteli nyt olevansa siinä kauheassa erämaassa, jossa Herra paastosi neljäkymmentä päivää ja jossa Pahanhengen sallittiin kiusata Ihmisen poikaa. Hän herkesi vähitellen kuuntelemasta rinnallansa ratsastavan pakanallisen sotilaan kevytmielistä, maailmallista puhetta, ja niin suotuisaksi kumppaliksi kuin tämän iloinen ja kohtelias rohkeamielisyys olisivatki hänen tehneet kaikkialla muualla, tuntui sir Kennethin mielestä ikäänkuin näissä erämaissa – näillä kuivilla ja autioilla paikoilla, missä pahat henget asuskelivat poisajettuina kuolevaisista, joitten muotoinen haamu heillä oli – avojalkainen munkki olisi ollut parempi seurakumppani kuin tuo iloinen, vaan uskonon pakana.

Nämä tunteet vaivasivat häntä sitä enemmän kuin saracenin iloisuus näkyi enenevän matkan mukaan ja koska, kuta syvemmas he tunkivat vuorten hämäriin rotkoihin, sitä kevytmielisemmäksi hänen puheensa muuttui, ja sitä kovemmaksi hänen laulunsa yltyi, kun hän huomasi puheeseen ei vastattavan. Sir Kenneth osasi kyllin itämaan kieliä, varmaan huomatakseen, että saraceni lauloi lemмен lauluja, sisältäen kaikkea sitä kauneuden tulista ylistystä, jonka suhteen itämaan runoilijat niin ylen määrin rakastavat liiottelemista ja joka siis oli varsin sopimaton niille yksitotisille, hurskaille ajatuksille, jotka Kiusauksen korpi oli omansa herättämään. Huikentelevasti kyllä saraceni myöskin lauleli viinin, tuon Persialaisten runoniekkain "juoksevan rubiinin," ylistystä ja hänen iloisuutensa viimein kävi niin vastolliseksi kristityn ritarin ajatusjuoksulle, että sir Kenneth, ellei kahdenpuolisesti tehty ystävyuden lupaus olisi esteenä ollut, luultavasti olisi ryhtynyt keinoihin saadakseen kumppalia muuttamaan nuottiansa. Ristiretkeiliästä tuntui, ikäänkuin hänellä olisi rinnallansa ollut joku iloinen, rietas paholainen, joka pauloihinsa yritti hänen sieluaan kietoa ja saattaa hänen ijankaikkista autuutansa vaaraan, synnyttämällä hänessä irstaita ajatuksia maailman hekumasta, ja niin hänen hartauttansa saastuttamalla tilaisuudessa, jolloin hänen kristitty uskonsa ja pyhissä vaeltajan lupauksensa häneltä vaativat vakaista ja katuvaista mieli-alaa. Hän oli siis isosti hämillään eikä tietänyt kuinka käyttää itseänsä; ja hänen äänensä osotti tuskallista suuttumusta, kun hän viimein vaiti-olostaan luopuen, keskeytti tuon mainion Rudpikin laulun, jossa tämä kehuu pisamia armahansa rinnoilla kauniimmiksi kuin Bokharan ja Samarkandin aarteet.

"Saraceni", sanoi ristiretkeiliä, "kuinka sokaistu oletkin ja vaikka elät väärän uskon erhetyksissä, sinun tulisi kuitenkin ymmärtää että löytyy paikkoja, jotka ovat toisia pyhemmät ja myöski senlaisia, joissa paholaisilla on tavallista suurempi voima syntisten kuolevaisten ylitse. En huoli sinulle selittää mistä kauheasta syystä tätä seutua – näitä kallioita – näitä luolia synkillä kaarillansa, jotka näyttävät saattavan sisimpään syvyyteen – pidetään saatanan ja hänen enkeleinsä varsinaisena asuinsijana. Siinä on tyllin, että viisaat ja pyhät miehet, jotka hyvin tuntevat tämän

jumalattoman seudun omaisuudet, ovat aikoja varottanut minua tämän paikan suhteen. Hillitse sentähden, saraceni, hullupäisen ja sopimattoman kevytmielisyytesi ja kiinnitä ajatuksesi aineisiin, tälle paikalle paremmin sopiviin; vaikka valitettavasti sinun hartaimmat rukouksesi vain ovat niinkuin synty ja soimaus".

Saraceni kuunteli häntä hiukan kummastuneena, ja vastasi sitten niin iloisesti ja leikillisesti, kuin hän kohteliaisuutta loukkaamatta saattoi: "Hyvä sir Kenneth, minusta tuntuu että te ilman syyttä nuhtelette matkatoverianne, taikka muuten länsimaisissa kansakunnissa aivan vähän opitaan säädyllisyyttä. Minä en ollenkaan pannut pahakseni, kun näin teidän ahmivan sianlihaa ja juovan viiniä, ja sallin teidän atriää nauttia, jota kutsuite kristilliseksi vapaudeksenne, sydämmessänne vain surkutellen ilkeää maistoanne. – Miksi sinä sitte pahastut, jos minä kykyne mukaan koetan iloisella laulelmalla ilahuttaa ikävää matkaa? Kuinkas runoniekka sanoo: – "Laulu on kuin taivahan kaste erämaan hiekalle; se vilpastuttaa matkustajan tietä".

"Ystävä saraceni", sanoi kristitty, "minä en moiti mieltymystä runouteen ja "ilostuttavaan tieteeseen", vaikka kyllä suomme niille ehkä liikanaisen sijan ajatuksissamme, kun näiden pitäisi parempiin aineisiin olla kiintyneinä. Vaan rukoukset ja pyhät virret ovat lemmen ja viinin ylistyslauluja soveliaammat, kun vaelletaan tässä Kuolemanvarjon laaksossa, täynnänsä piruja ja pahoja henkiä, jotka pyhän miesten rukoukset ovat ihmisten olinpaikoilta karkoittaneet tänne yhtä kirotuille seuduille kuin he itse".

"Kristitty, älä puhu noin haltioista", saraceni vastasi: "sillä tiedä, että puhut miehelle, jonka suku ja kansakunta johtaa syntyperänsä siitä kuolemattomasta heimosta, jota teidän lahkolaisenne pelkäävät ja sadattavat".

"Olen kyllä uskonut", ristiretkeiliä vastasi, "että teidän sokaistulla kansalla on alkunsa itse pahasta hengestä, jonka avulla ette konsanaan olisi tätä siunattua Palestinanmaata voineet puollustaa niin lukuisia ja väkeviä Jumalan sotureita vastaan. En puhu erityisesti sinusta, saraceni, vaan ylimalkain kansastasi ja uskonnostasi. Kummallista minusta kumminkin on, ei, että sinä olet pahalaisesta alkusi saanut, vaan että siitä kerskaat".

"Kenestä urhoollisimmat kerskailisivat juurtavansa alkuperänsä, jollei hänestä, joka on urhoollisin?" sanoi saraceni; "kenestä ylpeimmät johtaisivat sukunsa niin hyvin kuin pimeyden ruhtinaasta, joka kernaammin halusi voiman edessä kerrassaan kukistua kuin polvensa notkistaa hänen tahtonsa mukaan? Muukalainen, Eblistä vihattakoon, vaan peljätä häntä täytyy; ja samanlaiset kuin Eblis ovat hänen jälkeisensä Kurdistanissa."

Kertomukset velhoista ja loihtimisesta kuuluivat aikakauden uskonoppiin ja sir Kenneth kuunteli kumppalinsa tunnustusta manalaisesta syntyperästään ilman epäuskoa ja tuskin kummastellen; kuitenkin hän salaisella kammolla ajatteli tällä kauhealla paikalla olevansa miehen seurassa, joka julkisesti ilmotti tämmöiseen sukuun kuuluvansa. Vaan luonnostaan pelkäämätön, hän teki ristinmerkin ja pyysi hämmästyttäen saracenia kertomaan tuosta sukupuusta, josta hän niin ylpeili. Jälkimäinen suostui kernaasti siihen.

"Tiedä sitten urhea muukalainen", sanoi hän, "että kun julma Zohauk, yksi Dshemshidin jälkeläisistä, hallitsi Persian valta-istuimella, hän teki liiton Pimeyden Valtojen kanssa, Istakharin salaisissa holveissa, jotka alkuhenkien kädet olivat kovaan kallioon hakanneet jo ammoin aikaa ennen Aatamin syntymistä. Täällä hän jokapäiväisellä ihmisveren vuodattamisella elätti kahta nälkäistä käärmettä, jotka, runoniekkein selitysten mukaan, olivat muuttuneet osaksi hänestä itsestään ja joitten ylläpidoksi hän verona nosti jokapäiväistä ihmisuhria, kunnes hänen alamaistensa loppunut kärsivällisyys yllytti muutamia heistä tarttumaan kapinanmiekkään, – niitten joukossa väkevä Rautio ja voitollinen Feridun, jotka viimein syöksivät tyrannin valta-istuimelta ja iäksi vangitsivat hänen Demavendin vuoren kauheoihin luoliin. Vaan ennenkuin tämä vapauttaminen oli tapahtunut ja kun verenhimoisen tyrannin mahtavuus oli ylimmälläään, oli rosvoava orjajoukko, jonka hän oli lähettänyt ihmisiä hankkimaan jokapäiväisiksi uhriksensa, tuonut Istakharin palatsin holveihin seitsemän sisarta, niin ihmeen ihanata, että näyttivät seitsemältä paratiisin sulottarelta. Nämä seitsemän neitoa

olivat erään viisaan miehen tyttäriä, jolla ei ollut muita aarteita kuin nuo kaunottaret ja viisautensa. Viimeinen ei riittänyt onnettomuutta ennustamaan ja edelliset eivät pystyneet sitä estämään. Vanhin ei ollut kahdettakymmentä vuottaan täyttänyt ja nuorin oli tuskin ennättänyt kolmannelletoista; ja he olivat siihen määrään toistensa näköiset, ettei heitä voinut muusta erottaa kuin pituudesta, joka eneni aina iän jälkeen, jotta he olivat niiden asteiden kaltaiset, jotka saattavat paratiisin porteille. Niin viehättäviä olivat nuo seitsemän sisarta, kun he seisoivat synkässä holvissa, ilman mitään muuta pukua kuin valkosilkkiiset levättinsä, että heidän sulonsa liikutti kuolemattomien sydämiä. Ukkonen jyrisi, maa vapisi, holvin seinä halkesi ja halkeamasta ilmestyi metsästäjäksi puettu mies, jousi ja vasamat kädessä, jota kuusi hänen veljestänsä seurasi. He olivat kookkaita miehiä ja vaikka tummahosia, kuitenkin kauniit katsella; vaan heidän silmillänsä oli pikemmin kuolleitten kuumotus kuin se valo, joka elävain silmäluomien alta loistaa. "Zeineb", sanoi joukon johtaja – ja puhuessaan hän tarttui vanhimman sisaren käteen, ja äänensä oli hellä, hiljainen ja alakuloinen – "minä olen Cothro, manalaisen maailman kuningas ja Dshinnistanin ylin herra. Minä ja veljeni olemme niitä olentoja, jotka, puhtaasta alkutulesta luotuina, emme edes Kaikkivaltiaan käskystä huolineet kunniaa osottaa multapaakulle, jota kutsuttiin Ihmiseksi. Sinä olet ehkä kuullut meitä sanottavan julmiksi, armahtamattomiksi ja häijyiksi. Se on väärin. Me olemme luonnosta siivoja ja jalomielisiä; ainoastaan silloin kostonhimoisia kuin meitä loukataan, ja julmia kuin meitä solvataan. Me olemme niille uskolliset, jotka meihin luottavat; ja me olemme kuulleet isäsi, viisaan Mithraspin huudot, hän joka taitavasti palvelee ei ainoastaan Hyvyyden alkuperää, vaan myöskin sitä jota nimitetään Pahan lähteeksi. Te ja teidän sisarenne olette kuoleman kynnyksellä; vaan antakaa jokainen meille hivuksen soreoista palmikoistanne uskollisuuden merkiksi, ja me viemme teidät täältä monen peninkuorman päähän turvalliseen paikkaan missä voitte uhitella Zohaukia ja hänen palvelioitansa!" Uhkaavan kuoleman pelko, sanoo runoilia, on kuni profeeta Aaronin sauva, joka kaikki muut sauvat nieli, kuin ne kuningas Pharaon edessä käärmeeksi muuttuivat; ja persialaisen viisaan tyttäret pelkäsivät vähemmän kuin muut haltiaien kosimista. He antoivat ne alamaisuuden merkit, jotka Cothro oli vaatinut, ja silmänräpäyksessä sisaret kuljetettiin lumottuun linnaan Tugrut vuorilla Kurdistanissa eikä kenenkään kuolevaisen silmä heitä sen kovemmin ole nähnyt. Vaan aikojen kuluessa henkien linnan läheisyydessä nähtiin seitsemän nuorukaista, jotka kunnostivat itsensä metsästyksessä ja tappeluissa. He olivat iholtansa tummempia sekä pitempiä, uljaampia ja rohkeampia kuin toiset Kurdistanin laaksoissa asuvaiset; ja he ottivat itselleen vaimoja ja tulivat esi-isiksi Kurdilaisten seitsemälle heimokunnalle, joitten urhoollisuus on tunnettu yli mailman".

Kummastuksella kuunteli kristitty ritari tuota outoa kertomusta, josta vielä löytyy jälkiä Kurdistanissa, ja vastasi hetken mietittyään: "todellakin, saraceni, te olette puhuneet oikein – syntyperäanne peljättäköön ja vihattakoon, vaan ylenkatsoa sitä ei voida. Nyt en enää kummastele jäykkää pysymystänne väärässä uskossa, kun se epäilemättä kuuluu siihen pirulliseen mielenlaatuun minkä olette perineet esi-isiltänne, noilta manalaisilta metsästäjiltä, jommoisiksi heitä olette kuvailleet, ja joka pakottaa enemmän valhetta kuin totuutta rakastamaan; enkä enää ihmettele, että mielenne kiihtyi ja riemastui, ja puhkesi ilmi lauluihin ja säveliin, kun lähenitte paikkoja, missä pahat henget olostavat, sillä siitä täytyi teissä herätä yhtä iloisia tunteita, kuin muut tuntevat, lähestyessään maallisten esi-isänsä kotiseutuja".

"Isäni parran kautta, luulenpa sinun olevan oikeassa", sanoi saraceni enemmän mielissään kuin harmistuneena siitä avosydämisydestä, millä kristitty oli mietteitään lausunut; "sillä vaikka profeeta – siunattu olkoon hänen nimensä! – meihin on kylvänyt paremman uskon siemenen kuin minkä esi-isämme oppivat Tugrutin lumotuissa linnasaleissa, emme kuitenkaan, toisten mahomettiläisten tavalla, ole kerkeät kiroomaan niitä ylhäistä ja mahtavia alkuhenkkiä, joista johdamme syntyperämme. Nämät haltiat, toivomme ja uskomme jälkeen, eivät ole kotonaan kadotettuja, vaan ovat yhä koettelemuksen tiellä ja voivat vielä saada rangaistusta taikka palkintoa. Vaan jättäkäämme nämät molloille ja imameille. Siinä on kyllin, että mitä olemme koranista oppineet, ei meissä ole kokonaan

hävittänyt kunnioitusta näitä henkiä kohtaan ja moni meistä vielä, esivanhempaimme muinaisen uskon muistoksi, laulelee runoja semmoista kuin tämä".

Näin sanoen hän alkoi laulaa runoa, jonka kieli ja runomitta olivat vallan vanhanaikaiset, ja jonka muutamat ovat luulleet sepitetyksi joiltakuilta Ahrimanin, pahuuden synnyn, palvelioilta.

Nämä värssyt olivat ehkä hilpeä kyhäelmä joltakin puoleksi-valistuneelta filosofilta, joka tuossa kuvailtussa Ahrimanin jumaluudessa vain tunnusti siveellisen ja luontoperäisen pahuuden voiton; vaan sir Kennethin, Leopartin ritarin, mieleen ne tekivät ihan toisen vaikutuksen; ja laulettuina henkilöltä, joka vastikään kerskailemalla oli maininnut syntyperäänsä haltioista, ne soivat hänen korvissaan itse paholaisen ylistysvirreltä. Tuonlaista sadatusta kuullessaan juuri samassa korvessa, jossa saatana oli saanut kuritusta kärsiä, kun vaati kunnioitusta, mielti ritari mielessään, josko äkillinen eroaminen saraceni riittäisi osottamaan hänen inhotustansa, taikka jos ei hänen ristiretkeiliävalansa pikemmin pakottanut häntä paikalla vaatimaan pakanata taisteluun ja jättämään uskottoman ruumiin erämaan eläinten ruuaksi, kun odottamaton ilmestys äkkiä käänsi hänen huomion puoleensa.

Ilta oli jo tulemaisillaan, vaan hämärä kuitenkin vielä salli ritarin huomata, etteivät he kauvemmin saraceni kanssa kulkeneet yksinään vuoristossa, vaan että heitä tarkkaan seurasi eräs tavallista pitempi ja varsin laiha olento, joka hyppeli kallioiden ja pensikkoiden yli niin vikkellästi, että hän hurjan ja viluisen ulkomuotonsa ohessa ritarin mieleen johdatti niitä fauneja ja metsänhaltioita, joitten kuvia tämä oli vanhoissa Roman templeissa nähnyt. Kun skotlantilainen sydämensä yksinkertaisuudessa ei koskaan hetkeksikään ollut epäillyt, että nämä muinaisten Romalaisten jumalat olivat olleet todellisia perkeleitä, niin hän nytkin vakaasti uskoi, että saraceni jumalaton laulu oli kutsunut jonku manalan hengen esiin.

"Vaan mitä se minuun kuuluu?" sanoi rohkea sir Kenneth itsekseen; "kukistukoon paholainen palvelioineen!"

Hän ei kuitenkaan pitänyt tarpeellisena samalla tavoin suoraan vaatia kahta vihollista taisteluun kuin hän arvelematta olisi yhdelle tehnyt. Hänen kätensä oli tarttunut sotanuijaan ja lähellä oli, että pahaa aavistamaton saraceni, palkaksi persialaisesta runostaan, olisi saanut aivonsa maahan lennätetyksi, mitään syytä siihen kuulematta; vaan skotlantilainen ritari pelastui tekemästä jotain, joka olisi ollut musta pilkku hänen vaakunakilvessään. Tuo haahmo, jota hän hetken aikaa oli silmällä pitänyt, oli ensin näyttänyt urkkivan heidän tietänsä piilotellen itseään kallioiden ja pensaitten taa ja hyvin taitavasti hyväkseen käyttäen koleikkoa maata, jonka poikki hän hämmästyttävällä notkeudella kulki. Viimein juuri kuin saraceni hetkeksi vaikenä, tuo olento joka osotti olevansa pitkä, vuhennahkoihin puettu mies, hypähti keskelle polkua, tarttui molemmin käsin saraceni suitsiin ja työnnähti jalaa ratsua niin kovasti taaksepäin, jotta hevonen jaksamatta kärsiä sitä tapaa, jolla tuo äkillinen ryntäjä painoi pitkävartisia kuolaimia ja poskivitjoja, jotka itämaiseen tapaan olivat paksuja rautarenkaita, karkasi pystyyn ja viimein kaatui seljälleen isäntänsä päälle, joka kuitenkin heittäymällä syrjään pelasti itsensä musertumasta.

Nyt päällekkäara siirsi kouransa hevosen suitsista ratsastajan kurkkuun, heittäysi poikivan saraceni päälle ja vaikka tämä oli nuorempi ja ketterämpi, piti häntä allaan, kietoen pitkät käsivartensa vankinsa ympäri, joka puoleksi naurahtaen puoleksi vihastuneena huusi: "Hamako – huppana – päästä irti – näin pitkälle ei oikeutes riitä – päästä irti, eli käytän puukkoani".

"Puukkoasi – uskon koiri!" sanoi vuhennahkainen olento; "pidä se luonasi jos voit!" ja samassa hän väänsi aseensa saraceni kädestä ja heilutteli sitä hänen päänsä yli.

"Auta nazareni!" Shirkohf huusi, nyt todella peljästyneenä; "auta, muutoin Hamako minut murhaa!"

"Murhaa sinut?" vastasi erämaan asukas; "niin, kuoleman kyllä olisit ansainnut, kun jumalattomina kiitosvirsillä ylisteleet, ei väärää profeetaa ainoastaan, joka on paholaisen edellismies, maan myöskin itse pahuuden syntyperää."

Kristitty ritari oli tähän saakka hämmästyksestä jähmistyneenä katsellut tätä ottelua, joka tapahtui ja päättyi niin isosti vastoin kaikkia hänen arveluitansa. Kuitenkin hän viimein hoksasi, että hänen kunniansa vaati häntä astumaan kaadetun kumppaninsa hyväksi väliin, ja hän puhutteli sentähden vuohennahkoihin puettua voittajaa seuraavalla tavalla:

"Kuku lienetki, joko hyvä vai paha, niin tiedä että minä tätä nykyä olen vannonut ollakseni uskollinen kumppani saraceni, jota allasi pitelet, ja sentähden kehotan sinua päästämään häntä ylös jaloilleen, taikka minun täytyy hänen puolesta sinun kanssa taistella".

"Ja sovelias tappelu se olisi", vastasi Hamako, "kun ristiretkeiliä ryhtyisi ristimättömän koiran puolesta taistelemaan oman pyhän uskonsa tunnustajan kanssa! Oletko tullut erämaahan Puolikuun puolesta sotimaan Ristiä vastaan? Kyllä olet kelpo Jumalan sotilas, kun kuuntelet niitä, jotka veisaavat saatanan ylistystä!"

Näin puhuessaan hän kumminkin nousi ylös, ja antaen myös saracenin nousta, jätti tälle takaisin handsharin eli väkipuukon.

"Sinä näet kuinka suureen vaaraan uhkarohkeutesi on sinun saattanut," jatkoi vuohennahka nyt kääntyen Shirkohfiin, "ja kuinka heikkoin välikappalten kautta harjaantunut taitavuutesi ja kiitetty sukkeluutesi voipi tyhjäksi rauveta, kun taivas niin tahtoo. Varo siis itseäsi, oi Ilderim; sillä tiedä että, ellei syntymätähdessäsi olisi tuota välkähystä, joka Jumalalle otolliseen aikaan sinusta lupaa jotain hyvää ja armollista, emme ennen olisi toisistamme eronneet, kuin olisin rikkirepinyt sen kurkun, joka äsken lauleli herjauksia".

"Hamako", sanoi saraceni, vähintäkään suuttumusta osottamatta tuosta kiivaasta puheesta ja vielä kiivaammasta päällekkarkauksesta, jota hän äsken oli saanut kokea, "minä pyydän sinua, hyvä Hamako, vasta varovaisemmin pysymään oikeusrajojasi rikkomatta; sillä vaikka hyvänä mahomettiläisenä pidän arvossa niitä, joilta Jumala on tavallisen ihmisjärjen ottanut pois lahjottaaksensa heille profeetallisen hengen, en sentään suvaitse kenenkään kättä hevoseni ohjaksissa entä itseni päällä. Haastele siis halusi mukaan, minulta sinun ei tarvitse mitään peljätä; vaan kokoa kumminkin kyllin järkeä ymmärtääksesi, että jos vielä kerran minua kohtaan väkivaltaa käytät, niin hakkaan karvaisen pääkallosi laihoilta hartioiltasi. Ja sinulle, ystävä Kenneth", hän lisäsi, hevosenensa selkään nousten, "täytyy minun sanoa, että kumppalina erämaassa kernaammin odotan ystävällisiä töitä kun kauniita sanoja. Jälkimäisiä olet minulle kyllin antanut; vaan parempi olisi ollut, jos joutusammin olisit minua auttanut taistelussani tuon Hamakon kanssa, jota hulluudessaan miltei ollut henkeäni viedä".

"Kunniani kautta", sanoi ritari, "minussa tosiaan on vika – olin vähän hidas avuksesi heti joutumaan, vaan tuon päälleryntääjän eriskummallinen ulkomuoto, kohtauksen äkillisyys – minusta tuntui ikään kuin hurja, jumalaton laulusi olisi eteemme manannut jonku haltian – ja hämmästykseni oli niin suuri, että pari kolme minuuttia kului ennenkuin saatoin tarttua aseisiini".

"Sinä olet tovin kylmäkiskoinen ja varova ystävä", saraceni sanoi; "ja jos Hamako olisi ollut hiukkaakaan hullumpi, niin kumppalisi olisi ikuisiksi häpeäksesi murhattu rinnalasi, ilman että olisit sormeakaan liikuttanut hänen edestään, vaikka hevosen seljässä ja täydessä asussa olit vieressä".

"Kunniasanani kautta, saraceni", sanoi kristitty, "jos tahdot kuulla suoran tunnustukseni, niin luulin tuota outoa olentoa itse paholaiseksi; ja kun hän on sukulaisiasi, en voinut tietää mitä salaisia perheseikkoja teillä saattoi olla toisillenne juteltavia, kun niin ystävällisesti vyöryitte yksissä tuossa kentällä".

"Pilkkapuheesi ei ole mikään vastaus, veli Kenneth", sanoi saraceni; "sillä jos vastustajani olisikin ollut itse Pimeyden ruhtinas, sinun velvollisuutesi kuitenkin olisi sinua käskenyt kumppanisi edestä häntä vastaan sotimaan. Tiedä myös, että oli tässä Hamakossa mitä saastaista ja pirullista tahansa, hän enemmän kuuluu sinun sukuusi kuin minun, koska tämä Hamako juuri on sama erakko, jota olet tullut tapaamaan".

"Tämä!" sanoi sir Kenneth tarkastellen jättiläisentapaista, vaan tuiki laihtunutta olentoa edesssänsä "tämä! – sinä lasket leikkiä, saraceni – tämä ei voi olla kunnianarvoisa Theodorik!"

"Kysy häneltä itseltään, ellet uskone minua", vastasi Shirkoehf; ja ennenkuin sanat olivat hänen huuliltaan ennättäneet, todisti erakko itse itsestään.

"Minä olen Engaddin Theodorik", hän sanoi "olen vaeltaja erämaassa – minä olen ristin ystävä ja kaikkein uskottomain, heretikkojen ja perkeleenpalveliain vitsaus. Väistyköö, väistyköö! – Kadotusta Mahometille, Termagauntille ja koko heidän lahkokunnallensa!" – Näin sanoen hän karvaisen pukunsa alta vetäisi esiin varstan tapaisen asean eli raudotetun ja saranoilla varustetun nuijan, jota hän erinomaisen taitavasti heilutteli pänsä ympäri.

"Siinä näet pyhimyksesi", saraceni sanoi, nyt ensikerran nauraen sille määrättömälle kummastukselle millä sir Kenneth tarkasteli Theodorikin hullumaista käytöstä ja kuunteli hänen sekasortoista höpöisemistään. Kun erakko oli nuijaansa jos johonkin suuntaan heilutellut, nähtävästi aivan huolimatta koskiko se jommankumman hänen kumppalinsa päähän, antoi hän viimein näytteen omasta voimastaan ja aseensa kelvollisuudesta iskemällä ison lähellä olevan kiven pirstaleiksi.

"Tuo on mielipuoli", sanoi sir Kenneth.

"Vaan yhtä hyvä pyhimys siltä", vastasi mahomettiläinen, tuon itämaisen hyvin tunnetun luulon mukaan, että mielipuolet ovat välittömän jumalallisen innostuksen alaisia. "Tiedä kristitty, että kun yhdeltä silmältä näkövoima sammuu, niin toinen tulee terävämmäksi – kun toinen käsi on leikattu pois, tulee toinen sitä vahvemmaksi; niinpä kun järkemme maallisissa aineissa on sekava eli kokonaan puuttuu, tulee katseemme taivasta kohti tarkemmaksi ja täydellisemmäksi."

Tässä saracenin ääni sortui erakon ääneen, joka vimmatulla, messuntapaisella nuotilla rupesi huutelemaan: "minä olen Engaddin Theodorik – olen erämaan kekäle – olen uskottomain vitsaus. Leijona ja Leoparti tulevat kumppanikseni ja lähtevät komerooni suojaa etsimään; vaan kili ei heidän kynsiään pelkää. – Minä olen kekäle ja tulisoitto – Kyrie Eleison!"

Laulunsa lopetettua, hän kiireesti juoksi kappaleen eteen päin ja hypähti senjälkeen kolme kertaa tavalla, joka voimistelu-akatemiassa olisi ansainnut suurta kiitosta, vaan niin vähän sopi hänen erakkomaisuudellensa, että skotlantilainen ritari joutui aivan kummiinsa ja hämilleen.

Saraceni näytti erakkoa paremmin ymmärtävän. "Te näette", hän sanoi, "että hän odottaa meitä seuraamaan häntä celliinsä, ja se onkin ainoa suojapaikka, minkä yöksi voimme saada. Te olette Leoparti, kilpenne kuvan mukaan – minä olen Leijona, nimeni johdosta – ja kilillä hän, viitaten vuohennahkaiseen pukuunsa, tarkoittaa itseänsä. Meidän kuitenkin täytyy häntä pitää näkymissä; sillä hän on nopea kuin dromedari".

Se ei tosiaan ollutkaan mikään helppo asia, vaikka arvoisa opas aina väliin pysähtyi ja viittoi heille kädellään, ikäänkuin kehottaakseen heitä kulkemaan eteenpäin; sillä perehtynyt kun hän oli kaikkiin erämaan mutkallisiin syvänteisiin ja soliin, ja lahjotettuna erinomaisella ketteryydellä, jota ehkä hänen sekava mielentilansa piti alituisessa harjoituksessa, hän vei ritareita vuorenrotkojen läpi ja pitkin polkuja, joilla keveästi asustettu saracenin oppineella arapialaisella ratsullaan oli suuressa vaarassa, ja joilla rautaan puettu europolainen ja hänen raskaasti kuormitettu hevosensa olivat niin arveluttavassa pulassa, jotta ratsastaja mielellään olisi sen vaihtanut yleisen tappelun vaaroihin. Hän siis suuresti ilostui nähdessään viimein tämän hurjan ratsastamisen perästä heidän pyhän oppaansa seisovan erään luolan aukolla, suuri tuli-soitto kädessä, joka oli kastettu maapihkaan ja joka levitti loimoavan valon sekä kovan tulikiven hajun.

Tästä tukehuttavasta höyrystä peljästyttä, ritari nakkauti alas hevoseltaan ja meni luolan sisustaan, joka ei juuri näyttänyt erityistä mukavuutta tarjoavan. Se oli jaettu kahteen osaan, joista etumaisessa oli kivi-alttari ja ruovoista tehty ristiinnaulitun kuva: Tämä oli erakon kappeli. Yhdelle syrjälle tässä ulkopuolisessa luolassa ritari, vaikka vähän arvelemalla, koska ympärillä olevat esineet hänessä herättivät hurskasta kunnioitusta, satoi hevosensa kiini, ja valmisti sille yösjän, saracenin esimerkin mukaan, joka kertoi, että tämä oli talon tapa. Erakko sille aikaa järjesteli sisempää suojaa vieraitansa varten, jotka kohta kävivätkin sinne. Etumaisen luolan perällä pieni, höyläämättömistä laudoista tehdyllä ovella suljettu aukko saattoi erakon makuukammioon, joka näytti mukavammalta. Laattian oli isännän työ saanut karkean sileäksi ja sen päälle oli siroteltu valkeaa hiekkää, jota hän

joka päivä kasteli muutaman pienen lähteen vedellä, joka kumpusi esiin yhdestä kallion nurkasta, virkistäen tässä tukalassa ilman-alassa yhtä paljon korvaa kuin makua. Kaisloista kudotut matot olivat asetetut seinäin vierustalle; seinät olivat kuten laattiakin karkeasti tasotetut ja erilaisia kasveja ja kukkia oli niihin ripustettu yltympäriinsä. Kaksi vahasoittoa, jotka erakko sytytti, antoivat tälle viileyttä ja hyvän hajunsa kautta miellyttävälle paikalle ilahuttavan ulkonäön.

Yhdessä huoneen nurkassa näkyi muutamia työkaluja, toisessa oli komero karkeasti veistetylle pyhän neitsyen kuvalle. Pöytä ja kaksi tuolia ilmaisivat Itämaisista talouskaluista erkanevan muotonsa kautta, että olivat erakon omaa käsi-alaa. Pöydälle oli Theodorik tuonut ei ainoastaan ruoko- ja palkokasveja, vaan myöskin kuivattua lihaa, jotka hän toimeliaasti järjesteli siihen tapaan, että se herättäisi hänen vierastensa ruokahalua. Tämä kohteliaisuudentapaisuus, vaikka äänetön ja ainoastaan ruumiin liikunnoilla osotettu, oli sir Kennethistä aivan mahdoton sovittaa yhteen hänen entisen hurjan ja väkivaltaisen menettelemisensä kanssa. Erakon käytös oli nyt muuttunut vakaiseksi, ja nähtävästi ainoastaan uskonnollisen nöyryyden tunne esti hänen kasvojansa, jotka alituisesta paastoamisesta olivat kovin laihtuneet, näyttämästä yleviltä ja jaloilta. Hän polki cellinsä permantoa miehen tavalla, joka on syntynyt ihmisiä hallitsemaan, vaan on vallastaan luopunut ruvetakseen taivahan palveliaksi. Sittenkin on myönnettävä, että hänen suunnatoin suuruutensa, hänen leikkaamattomain hivustensa ja partansa pituus sekä hänen syväkuoppaisen ja tuiman silmänsä tuli paremmin sopivat sotilaille kuin eräkkäälle.

Itse saracenikin näytti jollakin kunnioituksella katselevan paikan isäntää, kun tämä näitä askareitaan toimitteli, ja hän kuiskasi hiljaa sir Kennethille: "Hamako on nyt paremmalla tuulellansa, vaan hän ei rupea puhumaan ennenkuin olemme atrioineet – tämmöisen lupauksen hän on tehnyt".

Sanaa virkkamatta Theodorik siis viittasi skotlantilaiselle istumaan alas toiselle matalalle tuolille, samalla kuin Shirkohf kansansa tavan mukaan asettui mattoläjälle. Erakko kohotti nyt molemmat kätensä, ikäänkuin siunatakseen niitä virvotusaineita jotka hän oli asettanut vierastensa eteen, ja nämä ryhtyivät syömään yhtä äänettöminä kuin hän itse. Saracenille tämä yksivakaisuus oli luonnollinen, ja kristitty noudatti hänen hiljaisuuttaan, mielessään ajatellen tilansa omituisuutta ja kuinka isosti eriäväinen se kaino, totinen ja miellyttävä toimeliaisuus, jolla Theodorik nyt täytti isännyyden velvollisuutta, oli niistä hulluista, raivokkaista liikenteistä, niistä kimeöistä huudoista ja väkivaltaisista töistä, joita hän osotti, kun he ensin hänen kohtasivat.

Kun heidän atriansa oli päättynyt, korjasi erakko, joka ei itse ollut palaakaan maistanut, ruuantähteet pöydältä, ja pannen saracenin eteen sorbetkruukun osotti skotlantilaiselle viinipulloa.

"Juokaat, lapseni", hän sanoi – nämät oli ensimmäiset sanat, mitkä hän oli lausunut – "Jumalan antimia tulee nauttia, kun Antajaa muistellaan".

Tämän sanottuaan hän meni etumaisten luolaan, arvattavasti rukouksen pitoon, jättäen vieraansa kahdenkesken sisempään suojaan; jolloin sir Kenneth useilla kyselmissä koki tiedustella mitä Shirkohf heidän isännästänsä tiesi. Paljas uteliaisuus ei kehottanut häntä näihin kyselemisiin. Niin vaikea kuin oli sovittaa munkin ensimmäistä loukkaavaa menetystä hänen nykyiseen nöyrään ja hiljaiseen käytökseensä, vielä mahdottomammalta näytti sen yhdistäminen siihen suureen kunnioitukseen, jota, sir Kennethin tiedon mukaan, erakko nautti kristityn mailman valistuneimmilta pappismiehiltä. Theodorik, Engaddin erakko, oli tässä omaisuudessaan vaihellut kirjeitä paavien ja kirkolliskokouksien kanssa ja kirjeensä, täynnä kaunopuheellista innostusta, olivat kuvailleet sitä sortoa, jota latinalaiset kristityt uskottomilta kärsivät Pyhällä maalla, tuskin heikommilla väreillä, kuin mitä Erakko Pietari käytti Clermontin konsiliossa, ensimmäistä ristiretkeä saarnatessaan. Näin kunnioitettavassa ja isosti kunnioitetussa henkilössä tavatessaan mielipuolen fakirin hullut käytöstavat joutui kristitty ritari kahden vaiheelle, josko hänen pitäisi hänelle ilmoittaa eräitä tärkeitä asioita, joita muutamat ristiretken pääjohtajat olivat hänelle uskoneet.

Näitten ilmoitusten anto oli ollut sir Kennethin näin kummallista tietä kulkevan pyhän matkan päätarkotus; vaan se, mitä hän tänä iltana oli nähnyt, pakotti häntä viivähtämään ja arvelemaan, ennenkuin hän ryhtyi asiansa suorittamiseen. Emiriltä hän ei paljon tietoja saanut, mutta niiden

pääsisältö oli seuraava: – sen mukaan, mitä hän oli kuullut, oli erakko ennen ollut uljas ja voimallinen sotilas, viisas neuvotteluissa sekä voittoa tappeluissa, jota jälkimäistä hänestä kyllä saattoi uskoa sen suuren väkevyyden ja notkeuden tähden, josta emiiri usein oli näytteitä nähnyt; – että hän oli Jerusalemiin tullut ei pyhissä vaeltajana, vaan miehenä, joka elinajakseen aikoi pyhään maahan jäädä. Vähän myöhemmin sen jälkeen hän oli asettunut keskelle niitä hävityksen paikkoja missä he nyt olivat hänen tavanneet, kunnioituksen esineenä latinalaisilla kovista katumusharjoituksista ja turkki- ja arapialaisilla niiden mielenvian merkkien tähden, joita hän osotti ja joita he pitivät ylikuonnollisen voiman vaikuttamana. Heiltä hän oli saanut nimen Hamako, joka turkin kielessä merkitsee mielipuolta. Shirkohf itse ei oikein tiennyt, mitä heidän isännästä ajatella. Hän oli ollut, hän sanoi, viisas mies ja saattoi usein monet tiimat pääksytysten pitää luentoja siveellisyydestä ja viisaudesta, ilman vähintäkään nähtävää järjenhämmennystä. Toisin ajoin hän oli hurjapäinen ja väkivaltainen, vaan ei koskaan ennen hän ollut häntä nähnyt niin vimmittuna kuin hän tänä päivänä oli näyttänyt olevan. Varsinkin hän hurjistui, jos hänen uskontoaan herjattiin, ja huhu kertoi muutamista kuljeksivista arapialaisista, jotka olivat hänen jumalanpalvelusta pilkanneet ja hänen alttarinsa hävässeet, ja joitten kimppeun hän sentähden oli karannut sekä lyönyt heidät kuoliaiksi lyhyellä nuijallaan, jota hän kuljetti muassaan kaikkein muitten aseitten asemesta. Tämä tapaus oli herättänyt suurta huomiota ja pelko erakon rautanuijaa yhtä paljon kuin hänen kunnioittamisensa Hamakona kehotti rosvoavia heimokuntia jättämään hänen asuntoansa ja kappeliensa rauhaan. Hänen maineensa oli niin laajalle levinnyt, että Saladin oli antanut erityiset käskyt hänen turvakseen ja suojeluksekseen. Saladin itse ja muut mahomettiläiset ylimykset olivat monta kertaa käyneet hänen luonaan, osittain uteliaisuudesta, osittain kuin toivoivat niin oppineelta mieheltä, kuin kristityltä Hamakolta, saavansa tietoa tulevaisuuden salatuista tapahtumista. "Hänellä oli", jatkoi saraceni, "korkea Rashid eli tähtitorni, rakettu taivaantappalten ja etenkin kiertotähtien tarkastamista varten; joitten liikunnot ja vaikutukset, niinkuin sekä kristityt että mahomettiläiset uskoivat, määräisivät maallisten tapausten menoa ja niitä ennustivat".

Tämä oli emiiri Shirkohfin ilmoitusten pääsisältö, ja se jätti sir Kennethin kahden vaiheelle siitä, oliko tuo mielipuolisuus syntynyt satunnaisesta, liiallisesta uskonhartaudesta, taikka jollei kaikkityyni ollut paljasta teeskentelemistä ja vain siitä seuraavain etujen tähden tavaksi otettua. Kumminkin uskottomat näyttivät ulottavan kohteliaisuuttaan häntä kohtaan tavattoman suureen määrään, Mahometin seuralaisten uskonvimmaan katsoen, joitten keskellä hän eleli, vaikka heidän uskontonsa julkisena vihollisena. Sir Kenneth ajatteli myöski että erakko ja saraceni olivat likemmin tuttuja kuin mitä jälkimäisen sanoista saattoi päätätä, eikä häneltä ollut jäänyt huomaamatta, että edellinen oli jälkimäistä puhutellut toisella nimellä kuin minkä tämä oli hänelle ilmaissut. Kaikki nämä asianhaarat kehottivat varovaisuuteen, jollei epäluuloon. Hän päätti tarkkaan pitää isäntäänsä silmällä eikä liiaksi kiiruhtaa sen tärkeän asian ilmoittamisella, joka hänelle oli uskottu.

"Kuulepas saraceni", hän sanoi; "minusta isäntämme mielikuviutus häälyy yhtä paljon nimien kuin muitten aineitten suhteen. Sinun nimesi on Shirkohf ja vastikään hän sinua mainitsi toisella nimellä".

"Kun vielä oleskelin isäni teltassa", vastasi kurdilainen, "oli nimeni Ilderim, ja moni minua vieläkin niin nimittelee. Sotakentällä ja sotilasten kesken olen tunnettu Vuoren Leijonaksi, koska hyvä miekkani on sen minulle hankkinut. – Vaan, hiljaa! Hamako tulee – hän käskää meitä levolle menemään – minä tunnen hänen tapansa – kukaan ei saa häntä nähdä hänen öillisissä hartaudenharjoituksissa".

Erakko astuikin sisään ja pannen kätensä rinnalleen ristiin, kun hän seiso heidän edessään, sanoi juhlallisella äänellä: "siunattu olkoon Hänen nimensä, joka on hiljaisen yön säätänyt seuraamaan toimellisia päiviä, ja levollisen unen virvottamaan väsyneitä raajoja ja vaivattua henkeä rauhottamaan".

Molemmat soturit vastasivat "amen!" ja nousten pöydästä valmistausivat menemään vuoteillensa, jotka heidän isäntänsä käden viittauksella heille osotti, kun hän kummalleki kumarrettuaan lähti huoneesta pois.

Leopartin ritari riisui nyt raskaan rauta-asunsa yltään, jolloin hänen saracenilainen kumppalinsa ystävällisesti häntä auttoi päästämään solkia ja hakasia auki, kunnes hänen päälleen vain jäi säämiskänahkainen ihokas, jota ritarein ja asekantajain oli tapa pitää harniskan alla. Jos saraceni oli vastustajansa voimaa ihastellut, kun hän oli teräkseen puettuna, ei hän nyt vähemmin kummastellut hänen jäntevän ja voimattaan vartalonsa kaunista yhdenmukaisuutta; ja kun ritari puolestaan, kohteliaisuutta kostaaksensa, auttoi saracenia hänen päällyspukunsa riisumisessa, että hän voisi maata mukavammin, oli hänen taas vaikea käsittää kuinka noin hennot jäsenet ja tuo hoikka ruumis saattoivat sisältää sitä väkevyyttä, jota hän heidän kaksintaistelussa oli osottanut.

Kumpikin sotilas rukoili, ennenkuin asettui leposijallensa. Mahomettilainen kääntyi päin *keblaa*, eli sitä kohtaa, jonne kunkin profetan uskolaisen tulee rukouksensa suunnata, ja jupisi pakanallisia rukouksiansa, kun sitä vastoin kristitty, vetäytyen ulommaksi uskottoman saastaisista läheisyydestä, asetti suuren, ristikahvaisen miekkansa pystyyn ja notkistaen polvensa tämän pelastuksen merkin edessä luki rukousnauhansa hartaudella, joka yhä yltyi, kun hän muisteli niitä seutuja, joitten läpi hän oli kulkenut, ja vaaroja, joista hän päivän kuluessa oli pelastunut. Matkan vaivoista väsyneinä molemmat sotilaat kohta nukkuivat sikeästi, kumpikin erityisellä vuoteellaan.

Neljäs luku

Kenneth skotlantilainen ei tiennyt kuinka kauan hänen aistinsa olivat olleet syvään lepoon vaipuneina, kun hän heräsi siitä että tunsi painon rinnallaan, joka ensin hänessä synnytti sekavan unennäön taistelusta voimallisen vastustajan kanssa, vaan viimein sai hänen täydelle taidolleen. Hän oli juuri kysymäisillään kuka siellä, kun hän silmänsä avattuaan näki tuiman ja hurjannäköisen erakon seisovan vuoteensa vieressä, oikealla kädellään painaen hänen rinnalleen ja vasemmassa pitäen pientä hopeaista lamppua.

"Olkaa hiljaa", sanoi erakko, kun makaava ritari kummastellen katseli häntä; "minulla on teille jotain sanottavaa, jota tuo uskonon ei saa kuulla".

Nämät sanat hän lausui franskan kielellä, eikä *lingua francalla*, eli sillä itämaisten ja europalaisten kielten sekoituksella, jota he tähän saakka olivat keskensä käyttäneet.

"Nouse ylös", hän jatkoi; "ota viitta yllesi, älä puhu, astu hiljaa ja seuraa minua".

Sir Kenneth nousi ja otti miekkansa.

"Sitä ei tarvita", sanoi erakko kuiskaten; "me menemme sinne, missä hengen aseet mahtavat paljon, vaan lihalliset vain ovat kuin ruoto ja kuihtunut kurpitsa".

Ritari laski miekkansa alas vuoteen viereen entiselle paikalleen ja lähti seuraamaan salamielistä isäntäänsä ilman muuta asetta kun väkipuukkonsa, josta hän tässä vaarallisessa maassa ei koskaan luopunut.

Erakko nyt hitaasti kulki eteenpäin ja ritari astui hänen jälessään, vieläkin epäillen, josko ei tuo musta haahmo, joka tietä osottaen liikkui hänen edessään, itse teossa ollut sekavan unennäön luoma. Aivan kuin varjot he siirtyivät ulkomaiseen suojaan, pakanallista emiiriä häiritsemättä, joka yhä makasi uneen vaipuneena. Ristin edessä alttarilla paloi ulkokuoneessa toinen lamppu, käsikirja oli avattuna ja laattialla näkyi katumusviitsa eli hienosta rihmasta ja rautalangasta punottu ruoska, jonka siimoissa huomasi vasta vuodatetun veren pilkkuja, – epäilemätön todistus munkin ankarista katumuksenharjotuksista. Tässä Theodorik lankesi polvilleen ja viittasi ritarille laskeutumaan hänen viereensä niille teräville pikku kiville, jotka näyttivät siihen asetetun ainoastaan tehdäkseen asemaa rukoillessa niin epämukavaksi kuin suinkin; sitten hän luki useita katolisen kirkon rukouksia ja veisasi matalalla, vaan totisimmalla äänellä kolme katumusvirttä. Laulaessaan hän huokaili, kyynelöi ja nyyhki katkerasti, joka osotti kuinka syvästi hän tunsi tuota lukemaansa jumalallista runoutta. Skotlantilainen ritari otti suurella hartaudella osaa näihin toimituksiin, ja hänen ajatukset isännästään alkoivat sillä välin siihen määrään muuttua, että hän epäili, jollei hänen tullut häntä pitää pyhimyksenä, hänen katuvaisuutensa ankaruuden ja hänen rukoustensa innollisuuden tähden; ja kun he laattialta nousivat pystyyn, seisoi hän nöyrystyneenä hänen edessään, niinkuin oppilas kunnioitetun mestarin edessä. Erakko puolestaan oli muutaman hetken äänettömänä ja ajatuksiinsa vaipuneena.

"Katso tuohon komeroon, poikani", hän sanoi viitaten cellin perimpään nurkkaan; "siitä löydät hunnun – tuo se tänne".

Ritari totteli ja löysi pyydetyn hunnun eräässä seinään hakatussa ja pajusta kudotulla ovelta suljetussa syvennyksessä. Kun hän toi sen valkean valoon, havaitsi hän, että se oli rikkinäinen ja muutamissa paikoin tahrattu jollakin mustalla aineella. Erakko katseli sitä syvällä, vaan hillityllä liikutuksella ja hänen täytyi haikealla valituksella ilmaista tunteensa, ennenkuin hän saattoi skottilaista ritaria puhutella.

"Sinä kohta saat nähdä kalliimman aarteen, mitä mailmassa löytyy", sanoi hän viimein; "oi minua, että silmäni ovat kelvottomat sitä kohti kohoamaan! Ah, minä olen vain se halpa ja ylönkatsottu merkki, joka väsyneelle matkamiehelle osotan rauhan ja turvallisuuden satamaa, vaan jonka itse iäksi täytyy ovien ulkopuolelle jäädä. Turhaan olen paennut vuorten syvimpiin rotkoihin ja keskelle janoavaa erämaata. Viholliseni on ennättänyt minut sielläkin – juuri hän, jota olen kieltänyt, on seurannut minua varustuksilleni asti".

Hän vaikenä taas hetkeksi ja kääntyen skottilaiseen ritariin sanoi sitten vakavammalla äänellä: "te tuotte minulle tervehyksen Englannin Richardilta?"

"Minä olen lähetetty kristittyin ruhtinasten neuvoskunnalta", vastasi ritari; "koska Englannin kuningas on sairas, ei hänen Majesteetinsa ole minua käskyillensä kunnioittanut".

"Teidän merkinne?" kysyi erakko.

Sir Kennethiä arvelutti – entiset epäluulot ja ne mielenvian osotteet, jotka hän erakossa varemmin oli huomannut, johtuivat äkisti hänelle mieleen; vaan kuinka epäillä miestä, jonka tavat olivat niin pyhät? – "Tunnussanani", hän viimein sanoi, "on tämä: kuninkaat kerjäävät kerjäläiseltä".

"Se on oikein", sanoi erakko, kun toinen oli vaiti; "minä tunsin teidät kyllä; vaan vahtimies paikallaan – ja minun on tärkeä – tiedustelee niin ystävää kuin vihollista".

Hän tämän jälkeen lähti kulkemaan lampullaan, palaten takaisin samaan huoneeseen josta olivat tulleet. Saraceni makasi vuoteellaan, yhä sikeässä unessa. Erakko seisahtui hänen viereen ja katsoi alas hänen päällensä.

"Hän nukkuu pimeydessä, eikä häntä saa herättää", sanoi hän.

Emiirin asento synnytti todella käsityksen syvästä levosta. Toinen käsivarsi, jonka hän oli heittänyt poikkipuolin ruumistaan, maatessaan kasvot puoleksi seinään päin kääntyneinä, peitti pitkällä leveällä hihallaan suuren osan hänen kasvoistaan; vaan korkea otsa oli kuitenkin näkyvässä. Kasvojen jänteet, jotka hänen valveella ollessaan olivat niin tavattoman hilpeät, olivat nyt liikkumattomat, ikäänkuin kasvot olisivat olleet mustaan marmorisiin hakatut ja pitkät, silkinhienoiset silmäripset peittivät hänen läpituokuvia haukansilmiänsä. Aukinainen hervoton käsi, ja syvä, säännöllinen ja hiljainen hengitys osottivat kaikki rauhallisinta lepoa. Omituisen ryhmän muodosti makaaja tuossa laattialla ja nuo kaksi pitkää miestä hänen edessään: erakko karvaisessa vuohennahkapuvussa, pitäen lampua kädessä, ja ritari ruumiinmukaisessa säämiskätäkissaan; edellinen ulkonäössään ilmaisten asketisen synkkyyden ankaruutta, jälkimäinen huolestuneella uteliaisuudella selvästi kuvattuna miehuullisissa kasvoissaan.

"Hän nukkuu sikeästi", sanoi erakko entisellä matalalla äänellä, ja kertoi sitten äsken lausutut sanansa, vaikka muuttaen niiden merkityksen sanallisesta kuvannolliseksi: "hän nukkuu pimeydessä; vaan hänellekin kerran päivä on koittava. – Oi, Ilderim! sinun ajatuksesi, kun olet valveella, ovat vielä yhtä turhamaiset ja sekavat, kuin ne, jotta nyt hurjasti hyöriivät uinahtaneissa aivoissasi; vaan torvi kerran kaikuu ja unennäkö haihtuu".

Näin sanoen ja viitaten ritarille seuraamaan häntä, erakko astui alttarin taakse ja painoi vieterille, joka ääntämättä auveten, paljasti pienen, luolan seinään niin sievästi taitetun rauta-oven, että ainoastaan tarkin tutkinto saattoi sen huomata. Ennenkuin erakko kuitenkaan uskalsi ovea kokonaan avata, kaatoi hän vähän öljyä lampusta saranoille; ja kaitaiset kallioon hakatut portaat tulivat näkyviin, kun rauta-ovi viimein oli aivan auki.

"Ota tämä huntu", sanoi erakko surullisella äänellä, "ja peitä sillä silmäni; sillä minä en saata katsella sitä aarretta, jonka heti saat nähdä, ilman synnittä ja julkeudetta".

Mitään vastaamatta, ritari kiiruusti sitaisi hunnun munkin pään ympäri, ja viimeainittu alkoi portaita nousta miehen tavalla, jota oli liian tiehen tottunut valoa tarvitukseen, vaikka hän samalla näytti lampua skotlantilaiselle, joka hänen jälessään astui monet asteet noita kapeita portaita ylös. Viimein he joutuivat pieneen, epämukaiseen holviin, jonka yhteen nurkkaan rappuset päättyivät ja jonka vastapäisessä nurkassa toiset portaat näkyivät saattavan yhä ylemmälle. Kolmannessa kulmassa oli götiläinen portti, karkeasti koristettu tavallisilla, yhteen ryhmitetyillä kolonneilla ja veistoksilla ja varustettu kovasti raudotetulla puoli-ovella. Tälle ovelle erakko käänsi askeleensa, jotka näyttivät horjahtelevan, kun hän sitä lähestyi.

"Riisu kengät jaloistasi", sanoi hän kumppalilleen; "sillä paikka, jolla seisot, on pyhä. Karkota sydämesi sisimmästä pohjasta kaikki maalliset ja lihalliset ajatukset; sillä niitten muisteleminen tällä paikalla olisi kuolemansynti."

Ritari pani käskyn mutaan kenkensä syrjään, ja erakko sillä välin oli hetken aikaa ääneti ikäänkuin hänen sielunsa olisi hiljaiseen rukoukseen ollut vaipuneena, ja kun hän taas liikahti, hän käski ritarin kolmesti kolkuttaa tuolle puoli-ovelle. Hän teki niin. Ovi aukeni itsestään, ainakaan sir Kenneth ei nähnyt ketään, ja samassa kirkkain valo ja väkevä, miltei tukahuttava tuoksu ihanimmista haju-aineista virtasi häntä vastaan. Hän väistyi pari kolme askelta taaksepäin ja hetki kului, ennenkuin hän tointui tuon pimeästä valkeuteen äkkiä tapahtuneen muutoksen häikäisevistä ja hurmaavista vaikutuksista.

Kun hän astui sisään huoneeseen, mistä tämä valonvirta tulvasi, näki hän että valo lähti ryhmään asetetuista, puhtaimmalla ja paraimman hajuisella öljyllä täytetyistä hopealampuista, jotka hopeisista vitjoista riippuivat alas erään pienen götiläisen kappelin katosta, joka, samoin kuin suurin osa erakon eriskummaista asunnosta, oli kovaan kallioon hakattu. Vaan kun kaikissa muissa paikoin, mitkä sir Kenneth oli nähnyt, kallioon laskettu työ oli ollut koristelemattominta ja karkeinta laatua, oli sitä vastoin tässä kappelissa taitavimpain artitehtein kekseliäisyyttä ja taitoja käytetty. Suippukaarenmuotoon tehtyä kattoa kannatti kummallakin puolella kuusi harvinaisimmalla taiteellisuudella veistettyä pilaria; ja se tapa, jolla ontevain kaarten risteykset sievillä koristuksilla toisiinsa yhistyivät, soveltui rakennustaiteen ja aikakauden hienoimpaan kaunetuntoon. Pylväsriiviä vastaavina oli molemmin puolin kuusi kauniilla veistoksilla koristettua komeroa, joista kukin sisälsi yhden apostolin kuvan.

Kappelin ylä- ja itäpäässä seisoivat alttari, ja sen takana kallis, kullalla runsaasti kirjailtu esirippu persialaisesta silkistä peitti muuriin tehtyä syvennystä, joka epäilemättä sisälsi jonkun erittäin pyhän kuvan eli jäännöksen, jonka kunniaksi tämä eriskummainen rukouspaikka oli rakettu. Siinä vakuutuksessa että näin oli asianlaita, ritari astui kohti alttaria, ja langeten polvilleen sen eteen, kertoi tulisella innolla rukouksiaan, kun hänen hartautensa sen kautta häirittyi, että esirippu äkkiä nostettiin, eli oikeammin vedettiin syrjään, hänen näkemättä kuinka ja keneltä; vaan tällä tavoin paljastetussa komerossa hän havaitsi hopeasta ja ebenholtsista valmistetun kaapintapaisen kapineen kaksoisovilla, joka pienennetyssä muodossa kuvasi götiläistä kirkkoa.

Kun hän kiinteällä uteliaisuudella tuijotti tuota kapinetta kohti, kimmahtivat kaksoisovet auki, ja näyttivät katsojalle suuren puukappaleen, josta helotti sanat *Vera Crux*, ja samalla vaimonpuolinen kööri lauloi *Gloria Patri*. Kun laulu herkeni, sulkeusivat kaapin ovet, esirippu vedettiin taasen eteen, ja ritari, polvillaan alttarin edessä, saattoi nyt häiritsemättä jatkaa hartauttaan sen pyhän jäännöksen kunniaksi, jota juuri oli hänelle näytetty. Hän teki niin, sen henkilön syvällä tunnolla, joka omin silmin oli nähnyt pelättävän todistuksen uskontonsa totuudesta, ja melkoinen hetki kului, ennenkuin hän rukouksensa lopetettua nousi ylös ja katsoi ympärilleen erakon perään, joka hänen oli tähän pyhään, salaiseen huoneeseen saattanut. Hän havaitsi hänen, pää vielä huntuun käärittynä, rangaistun koiran tavalla makaavan kappelin kynnyksellä, jonka yli hän ei näyttänyt rohkeavan käydä. Hänen asemansa osotti pyhintä kunnioitusta, suurinta katumusta, niinkuin hänen sisällisten tunnettensa kuorma olisi häntä maahan asti painanut ja kokonaan musertanut. Skotlantilaisesta tuntui että ainoastaan syvimmän katumuksen, omantunnonvaivain ja nöyryyttämisen tunne oli saattanut masentaa noin väkevää ruumista ja noin ylpeää sielua.

Hän lähestyi erakkoa ikäänkuin häntä puhutellakseen; vaan tämä aavisti hänen aikomuksensa ja jupisi, pään ympäri kierretyn hunnun tähden tukehutetulla äänellä, joka kuului ikäänkuin käärinliinoinhinsa hankitusta ruumiista tullen: "odota, odota onnellinen sinä, joka saat katsoa – näky ei vielä ole kaikki". Näin sanoen hän nousi ylös, peräytyi kynnykseltä, jolla hän tähän saakka oli maannut pitkänään, ja sulki kappelin oven, joka, heleästi kaikuvalla vieterillä sisäpuolelta mennen lukkoon, niin tarkasti liittyi muuhun kallioon, johon kappeli oli hakattu, että Kenneth tuskin huomasi missä aukeama oli ollut. Hän oli nyt yksin tuossa valaistussa kappelissa, joka sisälsi sen kuvan jota hän äskettäin oli palvellut, ilman muita aseita kuin puukkonsa tai muita seuralaisia kuin hurskaat ajatuksensa ja pelkäämätön rohkeutensa.

Epätietoisena siitä, mitä nyt tulisi tapahtumaan, vaan päättäen odottaa tapausten menoa, käveli sir Kenneth edestakaisin yksinäisessä kappelissa kukon ensimmäiseen laulamaan asti. Tällä hiljaisella hetkellä, jolloin yö ja aamu toisiinsa sulaavat, kuuli hän, mutta mistä päin, sitä hän ei voinut erottaa, senlaisen pienen hopeakellon äänen, jota soitetaan ehtoollisleipää kohotettaissa messun menoissa eli uhrissa, kuten sitä kutsutaan. Aika ja paikka tekivät tämän soiton kammottavan juhlalliseksi, ja kuinka urhea ritari olikin, vetäytyi hän kumminkin kappelin etäisimpään, alttaria vastapäiseen nurkkaan, saadakseen häiritsemättä pitää tämän odottamattoman ilmoitusmerkin seurauksia silmällä.

Kauan ei aikaa kulunut, ennenkuin silkkinen esirippu uudelleen vedettiin syrjään ja tuo pyhä kaapi taasen näkyi hänelle. Kun hän kunnioituksella lankesi polvilleen, kuuli hän vaimonpuolisen köörin laulavan *Laudes*-virttä eli katolisen kirkon varhaisinta jumalanpalvelusta. Ritari kohta huomasi, että laulajien äänet eivät kauvemmin kuuluneet etäältä yhdestä kohti, vaan lähenivät kappelia ja tulivat yhä kovemmiksi, kun ovi, joka suljettuna oli yhtä näkymätön kuin se, josta hän itse oli tullut sisään, aukeni holvin toisessa päässä ja antoi köörin sävelten vapaammin tulvilla kappelin suippukaarten alitse.

Tuskallisen pelon vallassa ritari loi silmänsä aukkoon päin, ja yhä edelleen pysyen polvillaan siinä hartaassa asemassa, jonka paikka ja tilaisuus vaativat, odotti näitten valmistusten päätöstä. Juhlakulku näytti nyt olevan tulossa ovesta sisään. Ensin neljä kaunista poikaa, joitten paljaat käsivarret, kaulat ja sääret osottivat itämaisen ihon vaskiväriä ja jyrkästi erkanivat heidän lumivalkoisesta kauhtanasta, astui parittain kappeliin. Ensimmäinen pari kantoi suitsutusastioita, joita he edestakaisin heiluttelivat, siten yhä enentäen niitä hyviä hajuja, joista kappeli jo oli täytetty. Toinen pari nakkeli kukkaisia.

Näitä seurasi tarkassa ja juhlallisessa järjestyksessä ne vaimonpuolet, jotka kuuluivat kööriin; kuusi, jotka, heidän mustista messukasukoista ja mustista hunnuista valkoisten vaatteidensa päällä päättäen, olivat vihityitä nunnia Karmeliitain sisaruskunnasta, ja yhtä monta joitten valkeat viitat ilmaisi heitä noviseiksi eli luostarin satunnaisiksi asukkaiksi, jotka eivät vielä olleet lupauksen kautta luostari-elämään sitoutuneet. Edellisillä oli suuret rukousnauhat käsissä, kun sitä vastoin heitä seuraavat nuoremmat ja notkeammat naiset kantoivat punaisista ja valkoisista ruusuista sidotuita seppeleitä. He astuivat juhlasaatossa ympäri kappelia, eivätkä ollenkaan näyttäneet huomaavan Kennethiä, vaikka kulkivat häntä niin liki, että heidän helmuksensa milteivät häneen koskeneet; ja kun he lauluansa jatkoivat, ei ritari epäillyt olevansa yhdessä noista luostareista, joissa jalot kristityt neidot ennen muinoin julkisesti olivat pyhittäneet itsensä kirkonpalvelukseen. Suurin osa niistä oli hävitetty, sittekun mahomettiläiset olivat vallottaneet Palestinan, vaan useat, jotka lahjomisilla olivat itselleen hankkineet voittajain suosiollisuuden, taikka sääliväisyydestä eli ylenkatseesta sen saaneet, vielä hiljaisuudessa toimittivat niitä kirkonmenoja, joihin heidän lupauksensa heitä velvotti. Vaan vaikka Kenneth tiesi asianlaidan olevan näin, niin kumminkin paikan ja tiiman juhlallisuus, näiden pyhain neitsyeiden äkkiarvaamaton ilmestyminen, ja se aaveen kaltainen tapa, jolla he kulkivat hänen sivu, vaikuttivat niin valtavasti hänen mielikuvitukseensa, että hän tuskin jaksoi käsittää, että tuo kaunis juhlasaatto, jonka hän näki, oli tämän maailman ihmisistä syntynyt; niin suuressa määrin tuo kööri näytti yliluonnollisilta olennoilta, jotka kantoivat ylistystänsä koko ihmiskunnan palveltavalle esineelle.

[Kuva: Leopartin ritari nunnain jumalanpalveluksen aikana] Tämä oli ritarin ensi aatos, kun saatto kulki hänen sivutsensa, liikkumatta enemmän kuin mitä häthätää vaadittiin eteenpäin pääsemistä varten, niin että he, siinä himmeässä valossa, jonka lamput levittivät huonetta pimittävien suitsutussavupilvien läpi, pikemmin näkyivät liukuvan kuin kävelevän eteenpäin.

Vaan kun he toisen kerran kappelia kiertäessään kulkivat sen paikan ohitse, jossa hän oli polvillaan, taittoi yksi noista valkoviittaisista neitosista, hänen sivutsensa siirtyessään, ruususilmikon siitä seppeleestä, jota hän kantoi, ja pudotti sen, ehkä tietämättä, sormistaan sir Kennethin jalkain eteen. Ritari säpsähti ikäänkuin puukon pistoksesta; sillä kun mieli kovin kiihkeästi jotakin tuntee taikka vartoo, virittää vähäpätöisin, arvaamaton tapaus sen sytytyslangan tuleen, jonka mielikuvitus

jo on laskenut. Mutta hän hillitsi liikutuksensa, ajatellen kuinka helposti tuonlainen turhanpäiväinen seikka oli voinut tapahtua, ja että ainoastaan laulajien liikkumisen yksitoikkoisuus teki tämän tapahtuman ollenkaan huomattavaksi.

Kuitenki, kun juhlasaatto kolmannen kerran kierti kappelia, seurasivat Kennethin silmät ja ajatukset yksinomaisesti tuota yhtä novisia, joka ruususilmikon oli pudottanut. Hänen astuntansa, hänen kasvonsa, hänen vartalonsa, olivat niin täydellisesti samannäköiset kuin toisten köörilaulajien, että oli mahdoton hänessä havaita vähintäkään eriäväisyyttä, ja kuitenkin Kennethin sydän sykki kuni häkistään pyrkivä lintu, aivan kuin se tunnollisilla kehotuksillaan olisi tahtonut hänelle vakuuttaa, että tuo vaimonpuoli, joka kulki oikealla puolen novisein toisessa rivissä, oli hänelle kalliimpi ei ainoastaan kaikkia läsnäolioita, vaan myös koko naissukupuolta. Rakkauden romantillinen into, jota ritarillisuuden säännöt elähyttivät ja järjestelivät, soveltui hyvin yhtä romantillisiin uskonnollisiin tunteisiin, ja melkein saattoi sanoa, että ne enemmän kiihdyttivät kuin vastustivat toisiansa. Hehkuvalla mielellä, joka vivahti uskonnolliseen hartauteen, sir Kenneth, jonka tunteet värähtelivät sydäimestä sormenpäihin asti, sentähden odotti uutta merkkiä sen henkilön läsnäolosta, jota hän lujasti luuli ensimmäisen antajaksi. Ehkä aika oli aivan lyhyt, jonka kuluessa juhlasaatto taas suoritti kierroksen kappelin ympäri, se tuntui ijankaikkisuudelta Kennethille. Vihdoin se neito, jota hän niin hartaalla huomiolla oli silmällä pitänyt, läheni – ei ollut mitään erotusta tämän hunnullaan peitetyn ja toisten välillä, joitten kanssa hän tasaisin askelin astui; vaan juuri kun hän kolmannen kerran kulki kumarruksissa olevan ristiretkeiliän ohitse, samalla pieni ja sievä muotoinen käsi, niin kaunis että se antoi korkeimman käsityksen sen ruumiin täydellisistä muodoista, johon se kuului, pisti hiukan esiin harsun linnikon poimuista, ikäänkuin kuutamonsäde kesäisen yön pilvihattaroista, ja taasen ruususilmikko putosi Leopartin ritarin jalkain eteen.

Tämä uudistettu merkki ei voinut olla satunnainen – yhtä vähän kuin tämän tuskin nähdyn, vaan ihanan naiskätösen yhtäläisyys sen kanssa, jota hänen huulensa kerran olivat suudelleet ja jonka armaalle omistajalle ne silloin olivat vannoneet ikuista uskollisuutta, saattoi olla paljas sattumus. Jos hän olisi useampia todistuksia tarvinnut, niin kimaltihan tuossa lumivalkoisessa sormessa se verraton rubinisormus, jonka määrätöntä arvoa Kenneth kuitenkin olisi pitänyt halvempana kuin vähintäkään tuon sormen antamaa merkkiä – ja vaikka neito oli hunnun peitteessä, hän kuitenkin, josko sattumalta, vai mielisuosioista, sai nähdä yhden vallattoman kiharan noista mustista palmikoista, joitten jokainen hivus oli hänelle satoja kertoja kalliimpi kuin raskaat kultavitjat. Se oli hänen sydämensä lemmitty. Vaan että hän oli täällä – tässä jylhässä, yksinäisessä erämaassa – pyhain naisten joukossa, jotka olivat sydänmaihin ja luoliin paenneet salaisuudessa viettääksensä näitä kristillisiä kirkonmenoja, joita he eivät julkisesti tohtineet toimittaa – että tämä todestaanki oli totta – se tuntui kovin mahdottomalta – sen täytyi olla unennäkö – mielikuvitteen pettava harhaus. Kun nämät mietteet kiertelivät Kennethin mielessä, poistui juhla kulku samaa tietä jota se oli kappeliin tullut. Nuo nuoret kuoripojat, nuo mustat nunnat, katosivat vähitellen yksi toisensa perästä aukinaisen oven kautta – viimein tuli hänenkin vuoro, jolta Kenneth oli nuo kahdet merkit saanut – vaan ulosastuessaan hän käänti päätään, aivan vähäisen kyllä, mutta kumminkin huomattavasti sinnepäin, jossa ritari liikkumatonna kuin kuva, vielä makasi polvillaan. Hän näki hänen huntunsa vielä kerran liehahtavan – nyt se katosi – ja pimeys laskeusi ritarin sieluun, melkein yhtä synkkä kun se joka kohta sen jälkeen ympäröi hänen ulkonaiset aistinsa; sillä viimeinen veisaajista oli tuskin ennättänyt kynnyksen yli, kun ovi pamahti kiini ja samassa silmänräpäyksessä laulukunnan äänet vaikenivat, kappelin lamput yhtäikaa sammuiivat ja sir Kenneth jäi yksin pilkkopimeään. Vaan Kennethistä yksinäisyys, pimeys ja hänen kummallisen tilansa epä tietoisuus eivät olleet mitään – hän ei niitä ajatellut – ei niistä huolinut – ei huolinut mistään muusta maailmassa kuin tuosta katoovasta näystä, joka äsken oli hänen ohitsensa liihotellut, ja niistä suosion osotuksista, jotka hän oli saanut. Hän hapuili laattialta niitä ruususilmikoita, jotka neito oli pudottanut – likisti niitä vasten huuliansa – vasten rintaansa – nyt vuorotellen, nyt samalla kertaa – hän suuteli niitä kylmiä kiviä, joita tyttö, sen mukaan kuin hän saattoi arvata, oli juuri polkenut – hän teki kaikkea sitä hulluutta, johon tulinen rakkaus yllyttää ja oikeuttaa niitä, jotka sen

valtaan ovat joutuneet; vaan tämmöisiä palavan lemmen osotuksia tavataan jokaisessa aikakaudessa. Omituista ritarillisuuden aikakaudelle oli kuitenkin, että ritari hurjimmassa mielikiikkossaan ei vähintäkään ajatellut seurata eli vakoilla näin romantillisen rakkauden esinettä; että hän muisteli häntä ikäänkuin jumalatarta, joka, suvaittuaan hetkeksi näyttäytä nöyrälle palveliallensa, taasen oli vetäynyt pyhyytensä pimeyteen – eli kuni johtotähteä joka jollakin tärkeällä hetkellä heitettyään suosiollisen säteen, taasen kääriytyi pilvipeitteeseensä. Hänen sydämensä lemmityinen oli hänestä korkeampi olento, jonka liikkeitä ei saanut tiedustella eikä tarkastella, vaan joka häntä ilottaisi näöllään, tahi masentaisi poissa-olollaan, riemastuttaisi hyvydellään eli saattaisi totuudellansa epätoivoon, aina oman mielensä mukaan, ja ilman mitään kiusaa tai muistutusta sankarinsa puolelta, joka vilpittömästi häntä sydämellä ja miekalla palvelen ei muuta pyytänyt kuin täyttää hänen käskyjensä ja omien töittensä loistolla enentää hänen mainettansa.

Tämmöiset olivat ritarillisuuden lait ja rakkauden, joka oli niiden perusaate. Mutta Kennethin lemмен olivat toiset ja vielä kummallisemmat asianhaarat tehneet romantilliseksi. Hän ei koskaan ollut edes kuullut armahansa ääntä, vaikka hän usein ihastuneena oli katsellut hänen kauneuttansa. Neito kuului seurapiiriin, johon ritarin arvo kyllä salli hänen lähestyä, vaan ei yhtyä; ja kuinka suurta kunnioitusta hän nauttikin sotaisesta taidosta ja rohkeudesta, täytyi kuitenkin köyhän skottilaisen ritarin palvelulla jumalatartaan miltei yhtä pitkän matkan päässä, kuin se väli, joka erottaa persialaista jumaloitusta auringosta. Vaan milloin olisi naisen ylpeys ollut liian suuri ylenkatsoakseen jos kuinkaki halpa-arvoisen rakastajan innostunutta hartautta? Tuon ylhäisen lady'n silmä oli seurannut häntä turnauspelissä, hänen korvansa oli kuullut hänen kiitostansa jokapäiväisistä tappeluista kerrottaissa; ja vaikka kreivit, herttuat ja lordit kilvan pyysivät hänen suosiotansa, se liehui, alussa ehkä ehdottomasti eli tietämättäki, köyhän Leopartin ritarin puoleen, jolla tuskin oli muuta kuin miekka arvonsa kannattamiseksi. Katsellessaan ja kuunnellessaan, lady näki ja kuuli tarpeeksi vahvistuakseen siinä mieltymyksessä, joka ensin huomaamatta oli hänen vallannut. Ritarien persoonallista kauneutta kehuttaissa eivät siveimmätäkään naiset Englannin sotaisessa hovissa epäilleet Kenneth skotlantilaiselle etusijan antamasta; ja huolimatta niistä suurista rikkauksista, joita ruhtinaat ja päärit lahjottivat kuleksiville laulajille eli ministreille, sattui usein, että puolueeton ja itsenäinen henki vallotti runoilian ja kannel kaikui sankarin ylistykseksi, jolla ei ollut konkareita eikä kalliita vaatteuksia antaa hänelle omistetun kunnian palkinnoksi.

Ne hetket, jolloin hän kuunteli rakastajansa kiitosta, tulivat vähitellen yhä mieluisemmiksi korkeasukuiselle Edithille, koska ne olivat vaihetuksena niissä imarruksissa, joihin hänen korvansa oli kyllästynyt, ja antoivat hänelle aiheita salaisiin miettimisiin, joitten esineeksi ritari, yleisen ajatuksen mukaan, näytti paremmin ansaitsevan tulla, kuin ne jotka olivat häntä etevämmät arvossa ja rikkauksissa. Kun hänen huomionsa alituisesti, vaikka varovasti, kiintyi sir Kennethiin, vakaantui hän yhä enemmän ja enemmän ritarin persoonallisista tunteista häntä kohtaan, samoin kuin hän omassa mielessään yhä enemmän varmistui siitä, että hän Kenneth Skotlantilaisessa näki sen ritarin, jonka sallimus oli määrännyt onnen vaihteluissa – ja tulevaisuus näytti synkältä ja vaaralliselta – hänen kanssaan jakamaan sitä tulistuttavaa tunnetta, jonka valtaa aikakauden runoilijat kuvailivat niin yleiseksi, ja jota sen ajan tavat ja siveyskäsitteet asettivat miltei itse uskonnon rinnalle.

Mutta älkäämme salatko totuutta lukioiltamme. Kuinka ylevät Edithin mielipiteet olivatkin, niinkuin nuorelle, Englannin valta-istuinta likellä seisovalle neidolle sopi, ja niin tyydytetty kuin hänen ylpeytensä täytyi olla tuosta äännettömästä, lakkaamattomasta kunnioituksesta, jonka tuo suosittu ritari hänelle omisti, löytyi kumminkin hetkiä, jolloin rakastavan ja rakastetun naisen tunteet nurkuivat niitä rajotuksia vastaan, joilla hänen asemansa sekä hovimenot häntä ympäröivät, ja jolloin hän miltei moittinut rakastajansa arkuutta, joka näkyi päättäneen ei näitten rajojen ylitse pyrkiä. Sukuperän ja arvon etiketti – käyttäkäsemme nyky-aikaista puhepartta – oli hänen ympäri luonut loihtopiiriin, jonka yli sir Kenneth kyllä saattoi kumartua ja heittää silmänsä, vaan jonka sisään hän yhtä vähän saattoi astua, kun ilmoihin manattu henki voipi kulkea niiden rajain yli, jotka mahtavan velhon noitasauva on määrännyt. Vasten tahtoaki tunkeusi se ajatus neidon mieleen, että hänen

itsensä täytyi kulkea tuon säädetyn rajan ulkopuolelle, vaikkapa vain kauniin jalkansa äärimmäisellä päällä, antaakseen noin ujolle ja kainostelevalle rakastajalle tilaisuutta niin vähäisen suosionosotuksen saantiin, kuin hänen kenkensä rihmojen suutelemiseen. Hänellä oli mainio esimerkki "Kuninkaan tyttäressä Unkarista", joka tällä tapaa jalomielisesti rohkaisi "halpasukuista aseenkantajaa"; ja Edith, vaikka kuninkaallista sukua, ei ollut enemmän mikään kuninkaan tytär, kuin hänen rakastajansa halpaa säätyä – kohtalo ei ollut heidän rakkaudellensa rakentanut niin ylipääsemätöntä estettä. Kumminkin neidon sydämessä oli jotakin – tuo kainosteleva ylevyys, joka kahlehtii itse rakkautta – joka huolimatta hänen säätynsä etevyydestä, kielsi häntä ensi askelta astumasta; hienotunteisuushan aina vaatii sitä rakastajalta. Sitäpaitsi sir Kenneth oli ritari niin kohtelias, niin jalo, niin täydellinen ja, ainakin hänen mielestään, niin tarkasti tunteva, mitä hän oli itsellensä ja neidolle velkapää, että, niin tyylyltä ja kylmältä kuin tyttö näyttikin, hänen kunnioitustansa vastaanottaessaan ikäänkuin jumalankuva, jonka ei arvella tuntevan eikä huolivan rukoiliansa hartaudesta, hän kuitenkin pelkäsi kovin aikaisin astua kunnia-istuimeltaan alas, ettei siten alentaisi itseään ihastuneen rakastajansa silmissä.

Vaan todellisen epäjumalan hurskas palvelia voipi huomata suosion merkkejä marmorikuvanki kovissa, liikkumattomissa kasvoissa, eikä siis ole kumma, jos ritari luuli huomaavansa jotain yhtä suosiollisesti tulkittavaa loistavan rakastettavan Edithin kirkkaissa silmissä, kun hän, jonka kauneus enemmän esittyi katseen voimassa kuin säännöllisissä kasvoijuonteissa ja heijastavassa ihon valkeudessa, loi silmänsä ritariin.

Niin isosti varovainen kuin neito oli ollutki, oli hän kuitenkin tullut näyttäneeksi pieniä todistuksia mieltymyksestensä ritariin; sillä kuinka tämä muuten heti ja ilman epäyksettä olisi tuntenut tuon kauniin käden, josta tuskin kaksi sormea näkyi hunnun alta, eli kuinka hän olisi voinut olla niin täydesti vakuutettu siitä, että kaksi jälekkäin hänen eteensä pudotettua kukkaa oli aiottu tunnusmerkiksi hänen sydämensä haltiattarelta? Mutta me emme voi koettaa selittää, minkä vaarinottojen, minkä salaisten merkkien, silmäysten eli viittausten, tai minkä rakkauden vapaamuurarisuuden kautta tämä hyvä sopu oli syntynyt Edithin ja hänen rakastajansa välillä; sillä me olemme ijälliset, ja tuommoisia vähäisiä hellyydenosotteita, joita nuoremmat silmät helposti hoksaavat, ei meidän näkövoimamme pysty erottamaan. Siinä kyllin, että semmoinen sopu oli olemassa kahden hengen välillä, jotka eivät koskaan olleet puhutellut toisiaan, vaikka sitä Edithin puolelta hillitsi vakuutus niistä vaaroista ja vaikeuksista, jotka välttämättä seuraisivat kutakin heidän lempensä edistymistä, ja ritarin puolelta tuhannet epäilykset ja varomiset, että hän olisi liian paljon arvoa pannut niille vähäisille neidolta saaduille suosionosotuksille, joita tietysti keskeytti pitkät lomaajat näennäistä kylmäkiskoisuutta, kun neito, osittain peljäten herättää toisten huomaavaisuutta ja siten saattaa rakastajansa vaaraan, osittain varoen hänen arvossaan alenevansa, jos näyttäisi liian myöntyväiseltä, katsoi velvollisuudekseen kohdella häntä välinpitämättömyydellä, aivan kuin hän ei olisi häntä huomannut.

Tämä kenties ikävä puheenpito, joka kuitenkin on kertomuksellemme ollut tarpeellinen, selittääköön rakastajain välillä huomattavaa sopusointua, jos niin jyrkkää sanaa saamme käyttää, kun Edithin odottamaton ilmestyminen kappeliin niin väkevästi vaikutti ritarin tunteisiin.

Viides luku

Telttoihimme haltiat
Turhaan päästä kokevat.
Termagaunt ja Astaroth
Käskystämme poistukoot.

Warton.

Syvin hiljaisuus, synkin pimeys vallitsivat enemmän kuin tunnin aikaa kappelissa, jonne jätimme Leopartin ritarin vielä polvilleen, vuorotellen kiittäen Jumalaa ja sydämensä lemmittyä siitä suosiosta, joka oli hänen osaksi tullut. Hänen oma kohtalonsa, oma turvallisuutensa, joka harvoin häntä isosti huoletti, ei nyt ollut hietajyväsen veroinen hänen aatoksissaan. Hän oli lady Edithin lähisyydessä, oli saanut todisteita hänen mieltymyksestään, hän oli paikalla, joka oli pyhitetty kunnioitettavimmalle pyhälle jäännökselle. Kristitty sotilas ja innollinen rakastaja ei voinut peljätä mitään, ei ajatella mitään paitsi velvollisuuttaan Jumalaa ja lemmittyänsä kohtaan.

Kun sanottu aika oli kulunut, kajahti holvitetussa kappelissa kimeä vihellys, sellainen kuin se jolla metsästäjä kutsuu havukkaansa takaisin. Se oli paikalle jotenki sopimaton ääni ja kehotti sir Kennethiä olemaan varuillansa. Hän hypähti pystöön kumarruksistansa ja tarttui kädellensä puukkoon. Kitisevä ääni ikäänkuin vääntimestä ja kehristä alkoi nyt kuulua ja ylöspäin aukosta lattiassa kohoava valo osotti, että lasku-ovi oli nostettu ylös tai laskettu. Heti sen jälkeen pitkä, kuivettunut käsivarsi, osaksi paljas, osaksi peitetty punaisesta silkistä tehtyyn hijaan, kohosi ylös aukosta, pidellen lamppua niin ylhäällä kuin mahdollista, ja se ruumis, johon käsivarsi kuului, nousi askel askeleelta kappelin lattian tasalle. Näin ilmi tuleva olento osotti olevansa ilkeännäköinen kääpiö, summattoman suurella päällä, päässä lakki, kummallisesti koristettu kolmella riikinkukon höyhenellä, ja yllänsä punainen silkkipuku, jonka komeus teki hänen rumuutensa vielä enemmän silmiinpistäväksi. Hänellä oli sitäpaitsi kultarenkaat kalvosissa ja käsivarsissa sekä vyötäisillään valkea silkkihuivi, johon oli pistetty kultakahvainen tikari. Vasemmassa kädessä tämä eriskummainen olento piti jonkunlaista luutaa. Päästyään kokonaan aukosta ylös, hän seisahtui ja ikäänkuin tarkemmin näytelläkseen itseänsä, lasti verkalleen lampun kasvojensa tasalta alaspäin, järekkäin valaisten hurjannäköistä muotoansa ja kuvattomia, vaan jäntevää jäseniään. Vaikka epäsuhtainen ruumiiltaan, ei hän niin rujokas ollut, että se olisi osottanut mitään voiman taikka notkeuden puutetta. Kun sir Kenneth katsoa tuijotti tätä iljettävää otusta kohti, muistui hänen mieleensä tavalliset kansantarut gnomeista eli haltioista, jotka asuvat maanloukeroissa; ja niin isosti tämä kuvatos vastasi niihin käsityksiin, mitä hänellä heidän ulkonäöstä oli, että siihen inhotukseen, jolla hän katseli häntä, sekaantui, jos ei juuri pelko, niin ainakin senlaatuinen kammo, minkä rohkeinkin välttämättä tuntee yliluonnollisen olennon läsnäollessa.

Kääpiö vihelsi uudestaan ja kutsui niin aukosta esiin kumppalin, joka rumuudessa veti hänelle vertoja. Tämä toinen henkilö nousi ylös samalla tapaa kuin ensimmäinen; vaan se oli vaimonpuolinen käsivarsi, joka nyt lamppua kohotti siitä maanalaisesta holvista, josta nämät ilmiöt ylenivät, ja vaimonpuoli, ruumiinrakennuksen ja ulkomuodon suhteen aivan edellisen kaltainen, joka hitaasti kohosi laattian alta. Hänenki pukimensa oli punaisesta kullalla kirjaillusta silkkivaatteesta, eriskummaisesti leikkailtu ja laskettu, niinkuin hän olisi kuulunut johonkin ilveiliä- eli silmäkääntäjäjoukkoon, ja yhtä huolellisesti kuin edeltätuliensa valaisi hänkin kasvojaan ja koko ruumistaan, jonka inhottavuus ei näyttänyt vähemmältä kuin miehen. Vaan kaiken tämän kamalan ulkonäön ohessa löytyi kuitenkin molempain kasvoissa jotain, joka suurimmassa määrässä ilmaisi sukkela ja terävää ymmärrystä. Tämä tuli heidän kirkkaista silmistään, jotka syvistä kuopistaan mustain, tuuheain kulmakarvain alta säihkyivät erinomaisella loistolla, joka, samoin kuin kiilto

sammakon silmässä, jossakin määrin näkyi korvaavan heidän kasvojensa ja vartaloittensa kauheaa rumuutta.

Sir Kenneth seiso iäkäänkuin lumottuna sillä välin, kuin tämä armas parikunta, vieritysten kulkien ympäri kappelia, näytti palveliain tavoin askaroivan sen laasemisessa; mutta kun he vain käyttivät toista kättä, ei lattialla ollut suurta hyötyä heidän työstään, jota he toimittivat kaikenlaisilla heidän eriskummalliselle ulkomuodolle täydellisesti sopivilla ilveillä ja tempuilla. Kun he toimituksessaan lähenivät ritaria, he herkesivät luutiaan käyttämästä ja asettuen aivan sir Kennethin eteen, näyttivät taas verkalleen lampuilla päällensä, ikäänkuin salliaksensa hänen tarkasti tutkia heidän läheltä katsoessa ei suinkaan kauniimpia kasvojensa ja havaita sitä erinomaista vilkkautta ja voimaa, jolla heidän mustat, säihkyvät silmänsä heijastivat lampun valoa. He näyttivät senjälkeen molemmilla lampuilla ritarin päälle, ja tarkkaan häntä silmäiltyään, kääntyivät toisiansa kohti ja purskahtivat naurunhohotukseen, joka kajahti hänen korvissaan. Tämä ääni oli niin kamala, että väristys puistutti sir Kennethiä ja hän pyysi heitä Jumalan nimessä sanomaan hänelle, ketä he olivat, jotka noin hulluilla käytöksillä ja jumalattomilla huudoilla häväisivät tätä pyhää paikkaa.

"Minä olen kääpiö Nectabanus", sanoi rujukuvainen mies äänellä, joka soveltui hänen vartaloonsa ja joka enemmän muistutti yölepakon huudosta kuin päivillä kuuluvaa ääntä.

"Ja minä olen Genevra, hänen rouvansa ja lemmikkinsä", vastasi vaimonpuoli kimeällä ja sentähden vielä hirveimmällä äänellä, kun hänen kumppalinsa.

"Mitä te täällä teette?" kysyi ritari uudestaan, tuskin vieläkään vakuutettuna siitä, että edessään näki ihmisolentoita.

"Minä", vastasi mies suurella teeskennetyllä juhlallisuudella ja arvolla, "olen kahdestoista Imami – minä olen Mahomet Mohadi, oikeauskoisten johdattaja ja edelläkäviä. Minua ja seurueettani varten seisoo satamäärä hevosia satuloittuna pyhässä kaupungissa, ja sama määrä pelastuksen kaupungissa. Minä olen se jonka tulee todistaa, ja tämä vaimonpuoli on yksi sulottareistani".

"Sinä valehtelet!" keskeytti nainen vielä kimeämmällä äänellä, kun hänen oli; "minä en ole sulottariasi, ja sinä et ole mikään uskon heittiö kuin tuo Mahomet, josta puhut. Kirous hänen arkkunsa yli! – Minä sanon sinulle, sinä Issaskarin aasi, että sinä olet Arthur, Britannian kuningas; jonka velhottaret salaa veivät Avalonin taistelutantereelta, ja minä olen se kauneudestaan kuuluisa Genevra".

"Vaan totta puhuaksemme, jalo herra", sanoi mies, "olemme onnettomia, ruhtinaallisia henkilöitä, jotka Jerusalemin kuninkaan Guyn suojeluksen alaisina elimme, kunnes uskottomat ilkiöt ajoivat hänen pois omasta pesästänsä – taivahan salamat heidät kuluttakoot!"

"Hiljaa!" käski ääni sieltä päin mistä ritari oli tullut sisään, "hiljaa, mielettömät, ja pois täältä! Tehtävänne on loppunut."

Kääpiöt tuskin ennättivät tämän käskyn kuulla, ennenkuin he toisilleen sipisivät ymmärtämättömällä kähisevällä kielellä, ja yhtäkkiä sammuttivat lamppunsa sekä jättivät ritarin syvään pimeyteen, jota kohta seurasi sen sopivin kumppali, täydellinen hiljaisuus, niin pian kuin poismeniään askelten ääni oli herjennyt kuulumasta.

Ritari tuns hoivan mielessään noitten onnettomain olentojen mentyä. Heidän puheesta, käytöksestä ja ulkonäöstä hänen täytyi päättää, että he kuuluivat niihin viheliäisiin ihmisolentoihin, joita rumuus ja heikkojärkisyys tuomitsivat joutilaisiksi lisäkaluiksi aatelisperheisiin, missä heidän muotonsa ja hulluutensa olivat huvituksen aineena koko talonväelle. Skottilaista ritaria, joka ei missään suhteessa ollut aikakauden käsitteistä ja tavoista korkeammalle kohonnut, olisi näitten ihmisparkain maskeradi kussaki muussa tilassa ehkä hyvinki huvittanut, vaan nyt heidän höpinänsä ja hullut liikkeensä häiritsivät hänen syviä, hurskaita mietteitänsä, niin että hän todella ilostui heidän poismenostansa.

Muutama hetki senjälkeen aukeni hitaasti se ovi, jonka kautta hän oli tullut, ja kun se jäi raolleen, huomasi hän heikon, kynnykselle asetetusta lampusta lähtevän valon. Sen himmeässä liehahtelevassa loistossa hän erotti mustan haamun, joka oli kyyryllänsä oven ulkopuolella, ja kun

ritari kävi likemmäksi, tunsi hän tuossa haahmossa erakon, maaten pitkänään samassa nöyrässä asemassa, jossa hän viimein oli hänen nähnyt ja jossa hän epäilemättä oli pysynyt koko sinä aikana, kuin hänen vieraansa oli ollut kappelissa.

"Kaikki on ohitse", sanoi erakko, kuullessaan ritarin lähestyvän, "ja suurimman syntisen maan päällä, sekä sen, joka saa pitää itseänsä onnellisimpana ja enin kunnioitettuna koko ihmiskunnassa, täytyy nyt tästä huoneesta lähteä. Ota lamppu ja taluta minua portaita alas; sillä en saa silmiäni aukaista valolle, ennenkuin olen kaukana tästä pyhästä paikasta".

Skottilainen ritari totteli ääneti; sillä hänen näkemisistään syntynyt juhlallinen, miltei riemastunut tunne oli tukeuttanut itse uteliaisuuden; ja jotenkin tarkasti hän talutti erakkoa niiden monien salakäytävien ja porrasten kautta, joita he noustessaan olivat kulkeneet, kunnes he viimein saapuivat erakon luolan ulkokuoneeseen.

"Kuolemaan tuomittu pahantekijä on taasen vankeuskomerossaan, säästetty yhdestä surkeasta päivästä toiseen, kunnes hänen hirmuinen tuomarinsa vihdoinkin käskää panna hänen hyvin ansaitun tuomionsa täytäntöön".

Nämät sanat sanoessaan erakko riisui hunnun pois, joka oli ollut hänen päänsä ympäri kääritty, ja katseli sitä syvällä hillityllä huokauksella; ja niin pian kuin hän oli sen pannut takaisin siihen piilopaikkaan, josta hän sen skotlantilaisella oli otattanut, sanoi hän kiivaasti ja ankarasti seuraajalleen: "pois, pois – levolle, levolle! Nukkukaa te – te saatte nukkua – minä en saata enkä saa".

Kunnioittaen sitä syvää mielenliikutusta, jolla tämä lausuttiin, meni ritari sisempään huoneeseen; vaan kuin hän mennessään silmäili taaksepäin, näki hän erakon hurjalla kiireellä riisuvan karvaisen takkinsa yltään ja paljastavan hartiansa, ja ennenkuin hän ennätti sulkea sen hataran oven, joka erotti luolan molemmat osastot, kuuli hän ruoskan lyömiä ja katumusharjottajan voivotuksia sen kovan kurituksen tähden, jota hän itselleen saattoi. Kylmä väristys puistutti ritaria, kun hän mietiskeli, että mahtoi olla törkeä synti ja kovat omantunnonvaivat, joita näin ankara kuritus nähtävästi ei voineet poispyyhkiä eli lievittää. Hän luki hartaasti rukouksensa, heittäysi kovalle vuoteelleen, silmäili hätäisesti yhä nukkuvaa mahomettilaista ja vaipui, päivän ja yön vaihtelevista kohtauksista uupuneena, rauhallisesti ja levollisesti kuin lapsi uneen. Aamulla noustuaan hän erakon kera piti useita neuvotteluita tarkoista asioista, jotka pakottivat häntä luolassa viipymään vielä kaksi päivää, joina hän oli niin tarkka hartautensa harjoituksissa, kuin pyhissävaeltajan tulee olla; vaan hänelle ei enään suotu tilaisuutta pääsemään kappeliin, jossa hän oli nähnyt niin kummallista seikkoja.

Kuudes luku

Uus' näkymö – ja torvet kaikukoon,
Kun jalopeura luolast' ajetaan!

Vanha näytelmä.

Niinkuin esisanamme ilmottavat, täytyy tapahtumapaikan nyt siirtyä Jordanin vuorisista sydänmaista Englannin kuninkaan Richardin leiriin, joka silloin oli sijoitettu St. Jean d'Acren ja Askalonin välille, ja sisälsi sen sotavoiman, jolla Leijonasydän oli toivonut tekevänsä voitollisen retken Jerusalemiin – hanke joka luultavasti olisi onnistunut, ellei toisten siihen osaaottavain kristittyjen ruhtinasten kateus olisi hänen aikeillensa ollut esteenä; sillä heitä loukkasi englantilaisen hallitsian hillitsemätön ylpeys ja Richardin peittämätön ylenkatse veljiänsä toisia hallitsioita kohtaan, jotka vaikka arvossa hänen vertaisiansa, kumminkin uljuudessa, pelkäämättömyydessä ja sotaissä avuissa olivat häntä halvemmat. Tuommoinen epäsopu, etenkin Richardin ja Franskan kuninkaan Philipin välillä, aikaansai riitoja ja esteitä, jotka lamauttivat kaikkia tuon urhoollisen, vaan kiivasluontoisen Richardin esittämiä tehollisia toimia, sillä välin kuin ristinsotilasten rivit yhä harvenivat, ei ainoastaan yksityisten henkilöiden, vaan kokonaisten joukkojen eroamisen kautta, jotka läänitysherrainsa komennossa luopuivat taistelusta, jonka eivät toivoneet voitolla päättyvän.

Niinkuin saattoi odottaa, vaikutti ilmanalakin haitallisesti pohjoismaiden sotilaisiin, ja sitä suuremmissa määrässä kuin ristiretkeliäin irstas elämä, niin sopimaton niille perusaatteille ja tarkoituksille, jotka olivat heitä pakottaneet aseisiin tarttumaan, teki heidät huokeaksi saaliiksi polttavan helteen ja kylmän kasteen vahingollisille vaikutuksille. Siihen alakuloisuuteen, joka oli näitten tappioiden seurauksena, tuli lisäksi se, jonka vihollisten miekka teki. Saladin, jonka nimi loistaa ensimmäisenä Itämaitten historiassa, oli omasta onnettomasta kokemuksesta oppinut että hänen keveästi varustetut joukkonsa eivät suljetussa tappelussa voineet kestää teräkseen puettuja frankeja vastaan, sekä samalla tullut huomaamaan ja pelkäämään vastustajansa Richardin uskaliaasta luonnetta. Mutta jos hänen väkensä useamman kuin yhden kerran joutuivat suureen tappioon, hankki hänelle hänen sotavoimainsa enemmyys voiton niissä vähemmissä kahakoissa, joita ristiretkeliät usein eivät voineet välttää, ja samassa määrässä kuin hänen päällekkäajansa armeija hupeni, tulivat sulttanin toimet tässä pikku sodassa yhä lukuisemmiksi ja rohkeammiksi. Ristiretkeläisten leiriä kierteli ja melkein piiritti suurilukuiset joukot keveätä ratsuväkeä, joita helposti kuin ampiaisparvia saattoi kuoliaaksi kouristaa, kun niihin kerta pääsi käsiksi, vaan jotka olivat varustetut siivillä, paetakseen väkevämpää voimaa, ja okailla pistelläkseen. Alituisia otteluita tapahtui etuvahtein luona ja muonaretkillä, joissa moni kallis henki menetettiin, ilman vastaavaa hyötyä; transportteja siepattiin ja yhdistyksiä katkaistiin. Ristiretkeliäin täytyi hankkia itselleen elatuksensa hengen uhalla, ja yhtävähän kuin ennenmuinoin voitiin Bethlehemin lähteestä saada sitä vettä, jota kuningas David, yksi maan entisistä hallitsioista himosi, yhtä vähän sitä saatiin ilman verenvuodatusta.

Voimallisena vastapainona näille vastuksille oli kyllä Richard kuninkaan järkähtämätön lujamielisyys ja väsymätön toimeliaisuus. Alati ratsunsa seljässä muutamain parhaimpain ritariensa kanssa, valmiina rientämään jokaiseen paikkaan, mistä vaara uhkasi, hän usein ei ainoastaan tuonut odottamattoman avun kristityille, vaan hajottikin uskottomat, vaikka he olivat aivan varmat voitostaan. Mutta ei Leijonasydämenkään rautaruumis voinut ilman haitatta kärsiä epäterveellisen ilmanalan vaihetuksia ja sen ohessa alituisia ruumiin- ja sielunponnistuksia. Hän sairastui senlaiseen hivuttamaan kuumeseen, joka Aasiassa liikkuu, ja joutui, kaikella suurella voimallansa ja vieläki suuremmalla rohkeudellansa, kykenemättömäksi ensin nousemaan hevosen selkään ja sitten olemaan niissä sotaneuvotteluissa läsnä, joita ristiretkeliät aika tavasta pitivät. Vaikea oli päättää, jos tämä pakollinen joutilaisuus tuli englantilaiselle hallitsialle enemmän harmittavaksi tai helpommaksi sen

kautta, että ristiretkeilivät päättivät sopia kolmenkymmenen päivän aselevosta sulttani Saladinin kanssa; jos häntä yhdeltä puolen suututti se viivästys, minkä tämä aikaansai suuren hankkeen edistymisessä, lohdutti häntä toiselta puolen vakuutus, että hänen sotakumppaninsa eivät niittäneet mitään laakereita, hänen toimetonna sairastuoteella maassaan.

Mutta mitä Leijonasydän vähimmin saattoi kärsiä, oli se yleinen toimeettomuus, joka ristiretkeilijäin leirissä alkoi näyttäytyä, niin pian kuin hänen sairautensa muuttui arveluttavammaksi, ja niistä tiedoista, jotka hän tykönään olevilta miltei vasten heidän tahtoaan sai, hän havaitsi, että sotaväen toiveet olivat alenneet samassa määrässä kuin hänen sairautensa yltyi, ja että välirauhaa täytettiin, ei armeijan lisäämiseksi, sen masentuneen rohkeuden elähyttämiseksi, sen vallotushimon kiihdyttämiseksi ja sen valmistamiseksi äkilliseen ja uskaliaaseen marssiin pyhää kaupunkia vastaan, joka oli sotaretken maali, vaan heikenneen armeijan leirin vahvistamiseksi kaivantohaudoilla, paalutuksilla ja muilla linnotuskeinoilla, ikäänkuin olisi valmistettu itseään sodan uudestaan syttyessä pikemmin torjumaan mahtavan vihollisen päällekkarkasta, kuin asettumaan vallottajan ja ahdistajan ylpeään asemaan.

Tuo englantilainen kuningas joutui näistä ilmotuksista raivoon, aivan kuin vangittu leijona, joka häkkinsä rautakalterein välitse näkee saaliinsa. Luonnosta kiivas ja tuima kulutti häntä hänen oma kiukkunsa. Hänen palveliansa pelkäsivät häntä ja lääkärit eivät hänen suhteen uskaltaneet harjottaa sitä valtaa, jota tohtorin välttämättä täytyy potilaan suhteen käyttää, voidaksensa hänelle olla hyödyksi. Ainoastaan yksi uskollinen paroni, joka kenties omansa ja hallitsiansa luonteen yhtämukaisuuden tähden oli häneen luopumattomasti kiintynyt, rohkeni asettua jalopeuran ja hänen vihansa väliin, ja hillitsi tynesti, mutta vakavasti, tuota vaarallista potilasta, johon toimeen ei yksikään muu olisi uskaltanut ryhtyä, ja johon Thomas de Multon ainoastaan sen tähden pystyi, että hän piti kuninkaansa henkeä ja kunniaa suuremmassa arvossa kuin sitä suosioa, jonka hän saattoi menettää, ja sitä vaaraa, johon hän saattoi joutua, noin vallatonta ja mielipahassaan peljättävää sairaista hoitaessaan.

Sir Thomas oli Gilslandin herra Cumberlannissa, ja tällä aikakaudella, jolloin liikanimet ja arvonimitykset eivät niin kiinteästi liittyneet henkilöihin kuin nykyään, kutsuivat normannit häntä lord de Vaux'ksi ja saksilaiset, jotka pitivät kiinni vanhasta kielestään ja ylpeilivät siitä saksilaisesta verestä, joka juoksi kuulusan soturin suonissa, nimittivät häntä englannin kielellä Tuomaaksi eli tuttavammin *Thom of the Gills*, s. o. Kaitaisten Laaksojen herraksi, joista hänen laajat tiluksensa olivat saaneet hyvin tunnetun nimensä.

Tämä paroni oli ottanut osaa lähes kaikkiin niihin sotiin, joita oli käyty Englannin ja Skotlannin välillä, ja myöski niihin moninaisiin sisällisiin riitoihin, jotka siihen aikaan rasittivat viimeainittua maata, ja oli kaikissa kunnostanut itseään niin hyvin sotaisen taidon kuin oman urhoollisuuden kautta. Hän oli muissa suhteissa raaka sotilas, suora ja huolimaton tavoissaan setä hiljaluontoinen, melkein pätyly käytöksessään, eikä, ainakaan siltä kuin päältäpäin näytti, vaatinut että häntä pidettäisiin valtioli hovimiehenä.

Vaan ne, jotta luulivat saattavansa katsella tarkemmin ihmisten luonteisiin, väittivät kuitenkin, että lord de Vaux oli yhtä viekas ja kunnianhimoinen, kuin julkea ja rohkea, ja arvelivat, että kun hän mukaantui kuninkaan omaan suoraan ja pelkäämättömään mielenlaatuun, hän silloin ainakin jossakin määrin tahtoi saavuttaa hänen suosioansa ja tyydyttää omaa syvään kätkeytyvää kunnianhimoansa. Mutta kukaan ei huolinut hänen aikeitaan vastustella, jos hänellä todella semmoisia oli, kilpailemalla hänen kanssa siinä vaarallisessa tehtävässä, jota tarttuvaksi sanottua tautia sairastavan potilaan jokapäiväinen palveleminen tuotti, etenkin kun tämä sairas oli Leijonasydän, jota tappelusta estetyn sotilaan ja vallanpidosta erotetun kuninkaan raivosa kärsimättömyys tuskastutti; ja halvat sotamiehet, ainakin englantilaisessa armeijassa, olivat ylipäätään siitä ajatuksesta, että de Vaux hoiti kuningastaan kuin kumppali kumppalinsa, jokapäiväisiin vaaroihin osaa ottaneitten välillä solmitun sotilasystävyyden koko rehellisyydellä ja vilpittömällä ujostelemattomuudella.

Muutaman lämpimän syrialaisen päivän iltapuolella Richard makasi tautivuoteellaan, joka hänen sielulleen oli yhtä inhottava kuin itse tauti hänen ruumiilleen ilkeä. Hänen kirkkaat siniset silmänsä, jotka aina säteilivät kummastuttavalla loistolla ja tulella, olivat nyt kuumeesta ja sielun levottomuudesta tulleet vielä kirkkaammiksi ja säihkyivät hänen kiharain ja leikkaamattomain, keltaisten hivusten alta yhtä äkillisesti ja vilkkaasti kuin auringon viimeiset säteet pistivät esiin lähenevän ukkosenpilven syrjästä, jota se kuitenkin kultaa. Hänen miehuulliset kasvonsa osottivat selvään turmelevan taudin edistymistä, ja huolimattomasti hoideltu, ajamaton parta peitti huulia ja leukaa. Kun hän tuossa heittäisi sinne tänne sängyssään, välin vetäen peittoa päälleen, välin, hetki sen jälkeen, viskaten sen yltään, ilmaisi hänen vuoteensa epäjärjestys ja hänen kiivaat liikuntonsa samalla kertaa kovimpiin rasituksiin tottuneen luonteen pontevuutta ja raivokasta malttamattomuutta.

Hänen vuoteensa vieressä seisoivat Thomas de Vaux, joka kasvojensa, käytöksensä ja ryhtinsä puolesta oli täydellisin vastakohta sairaalle kuninkaalle. Hänen kasvunsa oli melkein jättiläisen tapainen, ja hänen hivuksiansa olisi paksuudessa voinut verrata Simsonin tukkaan, vaikka vasta sitte kuin israelilaisen sankarin suortuvat olivat saaneet philistealaisnaisen saksia maistaa; sillä de Vaux piti lyhyeksi leikattua tukkaa, että se mahtuisi kypärin alle. Hänen suurten pähkinänkarvaisten silmänsä loisto muistutti syksyisen aamun kirkkaudesta, ja niiden tyyneys häirittyi ainoastaan hetkeksi, kun Richard näytti kovin kiivaita rauhattomuuden ja kärsimättömyyden merkkejä. Hänen kasvonsa, vaikka suuremmoiselta niinkuin hänen ruumiinsakin, olivat ehkä olleet kauniit, ennenkuin arvet niitä epämuodostivat; ylähuulta peitti normannilaiseen tapaan paksut viikset, jotka olivat niin pitkät ja tuuheat, että yhtyivät tukkaan, joka, niinkuin partakin, oli mustanruskea ja harmahtava. Hänen ruumiinsa näytti olevan sitä laatua, joka parhaiten kestää vaivoja ja vahingollista ilmanalaa; sillä hän oli hoikka vyötäisiltä, rinta oli leveä ja korkea, käsivarret pitkät ja sääret vankat. Enempään kuin kolmen vuorokauden hän ei ollut riisunut olkapäissään ristillä koristettua költeriansä, ja vain nauttinut hetken lepoa, jota hallitsijan hoitaja voipi itselleen harvinaisesti anastaa. Hän muutti harvoin asentoansa, paitsi antaessaan Richardille virvotusaineita ja rohtoja, joita ei kukaan vähemmin suosituista hoviherroista olisi voinut houkuttaa malttamattomasti kuningasta ottamaan, ja jotain liikuttavaa oli tuossa hellässä, ehkä kömpelössä tavassa, jolla hän näitä askareitansa toimitti, jotka olivat niin sopimattomia hänen rohkealle ja sotilaantapaiselle käytökselleen.

Teltalla, jossa nämä henkilöt olivat, oli, aikakauden tapojen ja Richardin persoonallisen luonteen mukaan, enemmän sotaisia, kuin uhkeaa ja kuninkaallista ulkonäköä. Monenlaisia hyökkäys- ja puollustusaseita, joista muutamat olivat eriskummaista ja vastakeksittyä tekoa, makasi ympäri teltan lattiaa tai oli ripustettu niihin tankoihin, jotka sitä kannattivat. Metsästysretkillä tapettujen petoeläinten nahkoja oli levitetty lattialle tai ripustettu teltan seinille, ja tuommoisista jahdin voittomerkeistä tehdyllä läjällä makasi kolme *alania*, niinkuin niitä silloin kutsuttiin, eli susikoiraa, kaikkein suurinta lajia ja lumivalkeisia. Heidän päänsä joihin kynsi ja hammas oli piirtänyt monet arvet, osottivat heidän osallisuuttansa siihen voittovuoteeseen, jolla he lepäsivät, ja heidän silmänsä, jotka he silloin tällöin haukoteltuaan eli jäseniään oiottuaan loivat Richardin sänkyyn, ilmaisivat suurinta kummastusta ja mielipahaa tästä tavattomasta joutilaisuudesta, jota heidänkin täytyi sietää. Tämä kaikki oli vain sotilaan ja metsästäjän tunnusmerkkejä; mutta pienellä pöydällä aivan sängyn vieressä oli kolmikulmainen teräksinen kilpi kolmella juoksevilla leijonalla, semmoisen vaakunan tämä ritarillinen hallitsija ensin valitsi, ja tämän kilven edessä oli se kultainen diademi, melkein herttuallisen kruunun kaltainen, paitsi että se edestäpäin oli korkeampi kuin takaa, joka purppurasamettisen ja kullalla kirjailtun tiaran (lakin) kanssa, tähän aikaan oli englantilaisen majesteetin merkkikuva. Sen vieressä, ja ikäänkuin valmiina suojelemaan kuninkaallista vertauskuvaa, makasi mahtava sotanuija, joka jok'ainoalle toiselle kädelle, kun Leijonansydämen, olisi ollut kovin raskas.

Teltan ulkonaisessa osastossa oleskeli kaksi upseeria kuninkaan henkivartioväestä, alakuloisina ja rauhattomina herransa terveydentilasta, eikä vähemmin omasta puolestaan, jos hän kuolisi. Heidän synkkä pelonalaisuus vaikutti myöskin vahtimiehiin teltan ulkopuolella, jotka

kuljeskelivat edestakaisin äänettöminä ja huolestuneen näköisinä, eli seisoivat liikkumattomina, tapparakeihäisiinsä eli hilporeihinsa nojaten, pikemmin aseellisten voittomerkkien kuin elävien sotilasten kaltaisina.

"Sinulla ei siis ole parempia uutisia minulle ulkoa kerrottavia, sir Thomas?" sanoi kuningas pitkän ja ikävän vaiti-olon jälkeen, jota oli kestänyt tuossa kuumeentapaisessa levottomuudessa. "Ritarimme kaikki vaimonpuoliksi muuttuneina ja naisemme tekopyhiksi, eikä rahtuakaan miehuullisuutta ja ritarillisuutta virkistämään leiriä, johonka kuuluu koko Europan ritariston valioväki – Haa!"

"Välirauha, mylord", sanoi de Vaux yhtä kärsivällisesti, kuin hän jo kaksikymmentä kertaa oli saman selityksen tehnyt – "välirauha estää meitä miehen tointa osottamasta, ja mitä naisväkeen tulee, niin minä, kuten teidän majesteetinne hyvin tietää, olen huono seuramies ja vaihdan ani harvoin teräksen ja puhvelikölterin kultaan ja samettiin – mutta sen tiedän, että etevimmät kaunottaremme ovat seuranneet hänen majesteettiansa kuningatarta ja prinsessaa vaellusretkelle Engaddin luostariin sen lupauksen täyttämiseksi, jonka he ovat tehneet teidän korkeutenne pelastamiseksi tästä sairaudestanne".

"Ja onko mielestäsi oikein", sanoi Richard kiivaasti ja malttamattomasti, "että kuninkaalliset rouvat ja neidot antautuvat vaaran alttiiksi lähtemällä seutuihin, joissa ne uskottomat koirat, jotka maakuntaa saastuttavat, yhtä vähän tietävät rehellisyydestä lähimmäisiä kohtaan, kuin uskosta Jumalaan?"

"Mutta Mylord", sanoi de Vaux, "onhan heillä Saladinin sana, johon voivat luottaa".

"Se on totta!" vastasi Richard, "ja minä tein pakanalliselle sulttanille väärin – minä jään hänelle siitä hyvityksen velkaan. – Suokoon Jumala, että voisin ruumiillani hänelle sitä tarjota molempain armeijain välissä – kristitty ja pakanallinen mailma katsojina!"

Tätä sanoessaan, Richard pisti sängystä esiin olkapäähän asti paljaan käsivartensa, ja vaivaloisesti vuoteellansa kohoten puisteli puristettua nyrkkiään, ikäänkuin se olisi kouristanut miekkaa eli sotanuijaa ja heilutellut sitä sulttanin kalliilla kivillä koristetun turbanin ylitse. Jonkinlaisella vähäisellä väkivoimalla, jota Richard tuskin olisi toisilta kärsinyt, de Vaux sairaanhoitajavirkansa puolesta pakotti kuninkaallista herraansa taasen asettumaan alas vuoteelleen ja peitteli hänen jänteviä käsivarsia, kaulaa ja olkapäitä samalla huolella, jota äiti osottaa ärtyiselle lapselleen.

"Sinä olet tyly, vaikka hyväntahtoinen sairaanhoitaja, de Vaux", sanoi kuningas katkeralla naurulla, väistyen sen voiman edestä, jota ei voinut vastustaa. "Mielestäni huntu sopisi sinun ykstotisille kasvoillesi yhtä hyvin, kun hilkka kaunistaisi minua. Meistä tulisi sitten lapsi ja imettäjä, joilla tyttöjä peljättää".

"Me olemme aikoinamme miehiä peljättäneet, armollinen herra", de Vaux sanoi, "ja toivoaksemme elämme siihen päivään, jolloin taasen saamme heitä peljättää. Mitä kuumeenpuuska merkitsee, jottemme sitä voisi kärsiä, kohta taas siitä päästäksemme?"

"Kuumeenpuuska!" huusi Richard kiivaasti. "Niin, voit täydellä syyllä sanoa, että minulla on kuumeenpuuska; vaan kuinka on toisten kristittyjen ruhtinasten laita – Franskan Philipin – tuon tylsän Itävaltalaisen – Montserrat'n herran – Johannitain – Temppeleiherrain – mikä näitä kaikkia vaivaa? – Minä tahdon sen sulle selittää: se on halvaus – kuolemanhorros – tauti, jota heiltä viepi puhe- ja työvoiman – ruumiinmato, jota on sydänjuuria myöten syönyt, mitä on jaloa, ritarillista ja hyvänavuista heissä – joka on saattanut heitä rikkomaan jalointa lupausta, johon ritari koskaan on valalla sitoutunut – saanut heitä halveksimaan kunniaansa ja unohtamaan Jumalaansa!"

"Jumalan tähden, armollinen herra", sanoi de Vaux, "älkää noin kiivastuko! – Lauseitanne voidaan kuulla teltan ulkopuolella, jossa tuommoinen puhe jo yleisesti liikkuu sotamiesten kesken ja vain tuottaa eripuraisuutta ja riitaa kristillisessä armeijassa. Muistakaa, että teidän tautinne pilaa pääjanteen heidän yrityksessään. Ennen voitaisiin viskinkonetta käyttää ilman vääntimiä ja vipusinta, kuin kristitty sotaväki mitään toimittaa ilman kuningas Richardita".

"Sinä minua imartelet, de Vaux", sanoi Richard; eikä kiitokselle aivan tunnotonna laski hän päänsä päänalaiselle vakavammin yrittäen levätä, kuin mitä hän tähän saakka oli koettanut. Mutta Thomas de Vaux ei ollut mikään hovimies; ne sanat, jotka hän oli lausunut, olivat itsestensä nousseet hänen huulillensa, eikä hän ymmärtänyt jatkaa miellyttävää ainetta, siten pitkittääkseen sen synnyttämää tynempää mielentilaa. Hän oli siis vaiti, kunnes kuningas, taas joutuen surullisiin mietteisiinsä, katkerasti hänelle lausui: "Jumal'avita, tuo puhe voipi olla soveliasta sairaan viihdyttämiseksi; mutta saako liittokunta kuninkaita, joukko ylimyksiä ja koko Europan ritaristo menettää rohkeutensa yhden ainoan miehen sairauden tähden, jos tämä mies sattuukin olemaan Englannin kuningas? Miksikä Richardin sairastuminen eli hänen kuolemansa estäisi kolmenkymmentuhannen miehen marssia, jotka ovat yhtä urhoollisia kuin hän? Kun hirvi, joka lauman etukynnessä kulkee, ammutaan, ei lauma hajoa hänen kaaduttuaan; kun haukka on iskenyt ensimmäiseen kurkeen, asettuupi toinen heistä kulkujoukon eteen. – Miksi päälliköt eivät kokoonu toista valitsemaan, jolle voisivat sotavoiman ylipäällikkyyden uskoa?"

"Niin tosiaan, ja teidän majesteetinne luvalla", sanoi de Vaux, "olen kuullut neuvotteluita pidetyn kuninkaallisten päällikköjen kesken tuollaisessa tarkoituksessa".

"Haa!" huudahti Richard, jonka kateus heräsi kääntäen hänen mielenkiihotuksensa toiselle suunnalle; – "ovatko liittolaiseni minun unhottaneet, ennenkuin olen viimeisen voitelun saanut? Luulevatko he minua jo kuolleeksi? – Mutta ei, ei – he ovat oikeassa – ja kenen he valitsevat kristityn sotaväen päälliköksi?"

"Arvo ja etevyys vaativat tätä virkaa Franskan kuninkaalle", sanoi de Vaux.

"Niin kyllä", vastasi Richard, "Franskan ja Navarran Philip – Denis Montjoye – hänen kristillisin majesteetinsa! Kas siinä sanoja, jotka kelpaa! Minua vaan pelottaa yksi seikka: että hän erehtyy sanojen *en arrièren* (takaisin) ja *en avantin* (eteenpäin) merkityksestä ja viepi meidät takaisin Pariisiin, sen sijaan kun pitäisi Jerusalemin lähestyä. Hänen valtioviisas päänsä on tähän aikaan saanut selväksi, että on edullisempi sortaa omia vasallejaan ja ryöstellä liittolaisiaan, kun sotia turkkilaisten kanssa pyhän haudan omistamisesta".

"He voisivat valita Itävallan arkkiherttuan", sanoi de Vaux.

"Mitä! Senkö tähden että hän on yhtä suuri ja paksu kuin sinä, Thomas, ja melkein yhtä pökölöpäinen, vaikka hänellä ei ole sinun pelottomuutta vaarassa eikä huolimattomuutta loukkausista? Minä sanon sulle, että itävaltalaisella ei ole koko lihaköntässään enemmän miehuutta, kuin suuttuneella ampiaisella tai vihastuneella varpusella. Älä hänestä puhu! – Hän ritarien johdattajana voitollisiin sankaritoihin! – Anna hänelle pullo reininviiniä likaisten palkkasoturein ja keihäsniekkain parissa juotavaksi".

"No sitte meillä on temppeeliritarein suurimestari", pitkitti paroni, hyvillään siitä kun saattoi pitää herransa huomiota kiintyneenä muihin aineisiin kuin hänen tautiinsa, joskin tuo tapahtui ruhtinasten ja mahtajain hyvän nimen ja maineen uhalla – "niin temppeeliritarein suurimestari", hän jatkoi, "pelkäämätön, taitava, urhoollinen sodassa ja viisas neuvotteluissa – jolla ei ole omia valtioita, mitkä estäisivät häntä yrittämästä pyhää maata vallottaa – mitä teidän majesteetinne sanoo suurimestarista kristityn armeijan päänä?"

"Haa, Beau-Seant³!" vastasi kuningas. "Oh, veli Giles Amaurytä vastaan ei voi muistuttaa mitään – hän ymmärtää järjestää sotarinnan ja taistella eturivissä, kun tappelu alkaa. Mutta sano, sir Thomas, olisiko oikein ottaa pyhä maa Saladin pakanalta, jolla niin suuressa määrässä on kaikki ne avut, jotka voivat kastamattomaa miestä kunnostaa, ja antaa se Giles Amaurylle, joka on pahempi pakana kuin hän, – on epäjumalanpalvelia – paholaisen jumaloitsia – velho – joka harjottaa ilkeimpiä, luonnottomimpia rikoksia kauhistuksen ja pimeyden luolissa ja piilopaikoissa?"

"No pyhän Johanneksen Jerusalemilaisen veljeskunnan suurimestarilla on kai maine, jota ei vääräuskoisuus eikä velhous häväise", sanoi Thomas de Vaux.

³ Beau-Seant oli temppeeliherrain ritarikunnan lipun nimitys.

"Mutta eikö hän ole ilkeä saituri?" sanoi Richard kiivaasti; "eikö hänestä pidetä sitä kauheaa epäluuloa, että hän uskottomille on myönyt ne edut, joita nämä eivät koskaan olisi väkisin voineet saada? Älä häntä mainitsekaan! Parempi on jättää armeija kauppatavarana venetialaisille laivureille ja lombardilaisille kulkukauppiaille, kuin uskoa se Johannitain suurimestarille".

"No, sitte tahdon vielä uskaltaa vain yhden arvelun", sanoi paroni de Vaux. – "Mitä teidän majesteetinne pitää urheasta Montserrat'n markiisista, joka on niin viisas, niin pulska, niin uljas sotilas?"

"Viisas? Viekas sinä kai tarkoitat?" vastasi Richard. "Pulskea naisten seurassa, jos niin tahdot. Niin, Konrad de Montserrat, ken ei tuota papukajaa tunne? Kavala ja vaihettelevainen, on hän muuttelua aikeitaan yhtä usein kuin takkinsa reunustusta eikä kukaan voi hänen pukunsa ulkonaisesta väristä arvata hänen vaatteidensa sisäpuolelta. Sotilas? Niin, kaunis muoto ratsun seljässä, joka voipi sievästi hevostaan hypitellä turnauskentällä, missä miekat ovat terästä ja kärjestä tylsät ja keihäät varustetut puuponsilla rautakärkien asemasta. Etkö sinä ollut muassani kun kerran sanoin tuolle markiisille: "tässä on meitä kolme kelpo kristittyä, ja tuolla alangolla ratsastaa noin kuusikymmentä saracenia; mitähän, jos huviksemme hyökkäisimme heidän niskaan? Ei ole heitä kuin parikymmentä uskotonta heittiötä jokaista meitä tosiritaria vastaan!"

"Hyvin muistan markiisin vastauksen", sanoi de Vaux, "että hänen jäsenensä olivat lihasta eikä raudasta, ja että hän ennen piti ihmisen sydäntä, kuin petoeläinten, joskin tuo peto olisi itse leijona. Vaan minä näen kuinka käy – me lopetamme siihen, mistä aloitimme, emmekä saa toivoa pyhällä haudalla rukoilevamme, ennenkuin taivas suvaitsee antaa terveyden takaisin kuningas Richardille."

Tästä vakaasta muistutuksesta purskahti Richard sydämelliseen nauruun, joka oli ensimmäinen pitkään aikaan. "Mikä mahtava kappale eikö tuo omatunto kuitenkin ole", hän sanoi, "kun noin paksupäinen pohjolainen kuin sinä, sen kautta voipi pakottaa kuninkaansa tunnustamaan oman mielettömyytensä. Tosi on, että jos eivät luulisi itseään taitaviksi valtikkaani käyttämään, niin vähän huolisin riisua silkkikoristimet niiltä leikkikaluilta, jotka yksitellen olet minulle esittänyt. – Mitä se minuun koskee, minkälaisissa hempuvaatteissa he pöyhkeilivät, kun heitä vain ei mainita kilpailioiksi siihen kunniaa tuottavaan yritykseen, johon minä olen itseni velvottanut? Niin, de Vaux, minä tunnustan heikkouteni sekä kunnianhimoni häijyyden. Kristittyjen leirissä on epäilemättä monta oivallisempaa ritaria kuin Englannin Richard ja viisaasti ja hyvästi tehty olisi antaa ylipäällikön virka kelpoisimmalle – mutta", jatkoi sotaisa hallitsia, kohoten ylös vuoteeltaan ja puistaen lakin päästään, ja hänen silmänsä säihkyivät, kuten tavallisesti illalla ennen tappelua, "jos joku tuommoinen ritari istuttaisi ristin lipun Jerusalemin temppelille, kun minun olisi taudin tähden mahdoton ottaa osaa ruohon jaloon hankkeeseen, niin minä, niin pian kun pysyisin keihästä koettamaan, vaatisin häntä kaksintaisteluun elämän ja kuoleman päältä, siksi että hän olisi kunniaani vähentänyt, ja siepannut pois kilvottelemisteni esineen. – Vaan hiljaa, kenenkä sotatorvet tuolta etäältä kuuluu?"

"Luultavasti kuningas Philipin, armollinen herra", sanoi englantilainen.

"Sinä olet kuuro Thomas", sanoi kuningas ja koetti hypähtää ylös; "etkö kuule tuota räjäystä ja tuota helinää? – Taivaan tekiä! Turkkilaiset ovat leirissä – minä tunnen heidän *leliänsä*⁴".

Hän yritti taas nousta sängystä, ja de Vaux'n täytyi käyttää todella erinomaista voimaansa ja myöskin kutsua kamaripassarit sisäteltasta avuksi sairasta pitelemään.

"Sinä olet kavala petturi, de Vaux", sanoi julmistunut hallitsia, uuvuksissaan ja hengästyneenä väistyen ylivoiman edessä ja jääden sänkyyn makuulle. "Jos minulla vain olisi voimaa – ainoastaan niin paljon voimaa, että voisin pääkallosi särkeä sotanuijallani".

"Minä soisin, että teillä olisi se voima, armollinen herra", sanoi de Vaux, "ja tahtoisin myöskin asettua sen käyttämiselle sillä tavoin alttiiksi. Voitto olisi kristikunnalle suuri, jos Thomas Multon olisi kuollut ja Leijonasydän taasen entisellään".

⁴ Mahomettiläisten sotahuuto.

"Rehellinen, uskollinen palveliani", sanoi Richard ja ojensi kättään, jota paroni kunnioituksella suuteli, "suo anteeksi herrasi äreyden. Se on tämä polttava kuume, joka sinua soimaa, eikä suosiollinen herrasi, Englannin Richard. Mutta mene, sitä pyydän, ja hanki tietoja siitä, ketä vieraita leiriin on saapunut; sillä nuo äänet eivät ole kristittyä alkuperää".

De Vaux lähti teltasta asiaa toimittamaan, vaan käski poissa-olonsa aikana, jonka hän päätti supistaa lyhyeksi, palvelevain kamariherrain ja hovipoikain pitää kuningasta kahta tarkemmasti silmällä, uhaten heitä vetää edesvastaukseen kaikesta mitä tapahtui, joka käsky pikemmin lisäsi kuin vähensi heidän tuskallista pelkoa velvollisuuttaan täyttäessä; sillä lähinnä hallitsian vihaa pelotti heitä ehkä enin ankaran, taipumattoman lord Gilslandin suuttuminen.

Seitsemäs luku

Ei engelsmannit ja skottit viel
Rajall' yhtyneet kertaakaan,
Ettei, kuni satehentulva tiell'
Verivirta ois kastellut maan.

Otterbournin tappelu.

Lukuisa joukko Skotlantilaisia sotureita oli ristiretkiläisiin yhdistynyt ja tietysti asettunut englannin kuninkaan komentoon, koska he, kuten hänen omat joukotkin, olivat saksalaista ja normannilaista syntyperää ja puhuivat samaa kieltä, jonka ohessa usealla heistä oli Englannissaki maatiluksia ja muutamat olivat naimisen ja sukulaisuuden kautta englantilaisiin perhekuntiin sidotuita. Tähän aikaan ei viha molempain kansojen välillä ollutkaan niin yltynyt, kun sittemmin Edvard I: n hallitessa, jonka määrätön kunnianhimo antoi heidän sodalleen vimmatun, leppymättömän luonteen, kun englantilaiset sotivat Skotlantia valloittaakseen ja skotlantilaiset taistelivat itsenäisyytensä puolesta tuolla kovalla, kukistumattomalla järkähtämättömyydellä, joka aina on heidän kansansa tunnusmerkkinä ollut, käyttäen väkivaltaisimpia keinoja, kärsien kovimpia vastuksia ja osottaen suurinta uskalaisuutta. Tähän saakka oli sotia molempain kansain välillä, vaikka ankaria ja lukuisia, kumminkin käyty jalomielisen vihollisuuden perusteilla ja niissä oli nähty noita lievittäviä varjopuolia, joilla kohteliaisuus ja julkisten vaan vilpittömäin vihollisten kunnioittaminen vähentää sodan kauhuja. Tämän seurauksena oli, että rauhanaikoina ja erittäinkin milloin molemmat, kuten nyt, olivat saapuneet sotakentällä yhteisen asian edestä, joka heidän uskonnon käsitteiden kautta oli kummallekin yhtä kallis, seikkailioita molemmasta maasta usein soti samassa rivissä, jolloin heidän kansallinen kilvotuksensa vain yllytti heitä pyrkimään toistensa edelle taistelussa yhteistä vihollista vastaan.

Richardin suora sotilasluonne, joka ei tehnyt muuta erotusta omiensa ja Skotlannin Vilhelmin alamaisten välillä, kuin mitä seurasi heidän käytöksestään taistelutantereella, soveltui suuressa määrässä sovittamaan molempain kansain sotureita. Mutta hänen sairautensa aikana ja siinä hankalassa tilassa, jossa ristiretkeläiset olivat, alkoi kansallisviha tulla ilmi niiden erinäisten joukkokuntain välillä, jotka ristiretkeliäin armeijaan kuuluivat, ikäänkuin vanhat haavat ihmisruumiissa aukeavat, kun se joutuu sairauden eli heikkouden tilaan.

Skotlantilaiset ja Englantilaiset, yhtä kateelliset, ylevämieliset ja loukkauksille arat – edelliset sitä suuremmassa määrässä, kuin he olivat köyhempi ja vähempivoimainen kansa – rupesivat keskinäisillä kiistoilla täyttämään sitä aikaa, jolloin aselepo esti heitä kääntämästä yhdistynyttä kostoaan saraceneja vastaan. Niinkuin ennenmuinoin kilpailevat romalaiset kenraalit, eivät skotlantilaiset tahtoneet tunnustaa mitään yliherruutta eivätkä heidän eteläiset naapurinsa myöntää mitään tasa-arvoisuutta. Alati kuultiin molemminpuolisia syytöksiä ja vastakanteita, ja niin halpa sotamies, kuin hänen päällikkönsä ja johtajansa, jotka myötäkäymisessä olivat olleet hyviä kumppaleita, silmäilivät vihaisesti toisiaan vastakäymisessä, juuri kuin ei yksimielisyys silloin olisi ollut entistä tärkeämpi, niin hyvin yhteisen asian edistymiseksi, kuin heidän molemminpuoliseksi hyödyksi. Sama eripuraisuus oli alkanut ilmaantua Englantilaisten ja Franskalaisten, Italialaisten ja Saksalaisten, vieläpä Tanskalaisten ja Ruotsalaistenki välillä; mutta kertomuksemme oikeastaan vain tarkoittaa kuvata eripuraisuutta niiden kahden kansan välillä, jotka olivat samalla saarella syntyneet, ja jotka juuri siitä syystä näyttivät enemmän ärtyneiltä toisillensa.

Kaikista englantilaisista ylimyksistä, jotka kuningastaan olivat Palestinaan seuranneet, oli de Vaux enin nurjamielinen skotlantilaisia vastaan; ne olivat hänen lähimpiä naapureitansa, joitten kanssa hän elinaikanansa oli joutunut niin yksityisiin kuin yleisiin riitoihin, ja joita hän oli suuresti

vahingoittanut, samoin kuin hän itse puolestaan oli heiltä kärsinyt paljon. Hänen uskollisuutensa ja rakkautensa kuninkaaseen oli sen kiinteän hellyyden kaltainen, jota vanha englantilainen talonkoira herralleen omistaa; se teki hänen käytöksessään tylyksi ja kopeaksi kaikkia kohtaan, yksin niitäkin, joitten suhteen hän oli aivan välinpitämätön, sekä kiivaaksi ja vaaralliseksi jokaiselle jota kohtaan hän kantoi mitään ennakkoluuloa. De Vaux oli aina kateudella ja mielipahalla huomannut, että hänen kuninkaansa tätä häijyä, petollista ja villiä heimokuntaa kohtaan, joka asui toisella puolen pientä virtaa eli korpien ja sydänmaitten halki vedettyä linjaa, näytti mitään kohteliaisuuden eli suosion osotusta, ja hän kerrassaan epäili koko ristiretken menestystä, kun siinä oli sallittu heidänkin kantaa aseita, koska hän sydämensä pohjassa tuskin piti heitä parempana kuin saracenejä, joita vastaan hänki oli sotaan lähtenyt. Me voimme myöskin lisätä että kun hän itse oli suora, rehellinen englantilainen, tottumaton niin mieltymystensä kuin mielipahansa salaamaan, niin se imarteleva kohteliaisuus, jonka skotlantilaiset joko olivat alituisilta liittolaisiltaan fransmanneilta oppineet, taikka joka oli syntynyt heidän omasta ylpeästä ja varovasta luonteestaan, hänen mielestään vain viekkaasti peitteli vaarallisimpia hankkeita heidän naapureitaan vastaan, joista hän tosi englantilaisella itserakkaudella uskoi, että he suoralla miehuudella eivät voisi mitään voittoa saada.

Mutta vaikka de Vaux ajatteli näin halvasti pohjoisista naapureistansa ja tuskin halvemmin niistä skotlantilaisista, jotka ristinpalvelukseen olivat antauneet, niin kumminkin kunnioitus kuningasta kohtaan ja tunne hänen velvollisuudestansa ristiretkeiliänä pidatti häntä mielipiteitään muulla tavoin näyttämässä, kuin siten että hän niin paljon kuin suinkin kartti kaikkea kanssakäymistä skotlantilaisten aseveljiensä kanssa ja yksitotisesti oli vaiti joskus sattuessaan heidän seuraan, sekä ylenkatseella heitä silmäili, kun he marsseilla eli leirissä kohtasivat toisiaan. Skotlantilaiset paronit ja ritarit eivät olleet henkilöitä, jotka kärsivät hänen ynseyttään huomaamatta tai siihen vastaamatta; ja niin sattui, että he pitivät häntä tietynä ja tehokkaana vihollisena kansalle, jota hän oikeastaan vain ei rakastanut ja jossain määrin halveksi. Tarkat huomiontekiät olivat sitäpaitsi panneet mieleen, että joskin ei hänellä skotlantilaisia vastaan ollut se raamatun ihmisrakkaus, joka kärsii kauan ja tuomitsee laupiaasti, hän ei kuitenkaan millään muotoa ollut sitä vähempiarvoista ja rajotettua hyvettä vailla, joka lieventää ja kokee poistaa toisten tarpeita. Gilslandin Tuomas oli rikas ja saattoi siis runsaasti hankkia itselleen ruokavaroja ja lääkkeitä, ja osa näistä kulki aina salaisia teitä skotlantilaisten kortteliin, kun hänen tyly avuliaisuutensa toimi sen perusteen mukaan, että ystäviensä jälkeen ihmisellä ovat vihollisensa lähinnä, ja kaikki siinä välissä olevat asianhaarat hän jätti syrjään, pitäen niitä kovin mitättöminä edes ansaitaksensa ajatusta. Tämä selitys on tarpeen, että lukia voisi täydellisesti käsittää, mitä nyt tulemme kertomaan.

Thomas de Vaux ei ollut kulkenut monta askelta kuninkaallisesta teltasta, ennenkuin havaitsi mitä ministrelein taiteeseen ei suinkaan äkkinäisen englantilaisen hallitsian tarkka korva heti oli hoksannut, että nimittäin ne soittosäveleet, joita he olivat kuulleet, syntyivät saracenilaisista pilleistä, torvista ja vaskirummuista; ja sen leveän telttakadun päässä, joka lähti Richardin teltasta, hän saattoi nähdä joukon joutilaita sotamiehiä kokoontuneen sen paikan ympäri melkein keskellä leiriä, josta tuo musiikki kuului; ja suureksi kummakseen hän niiden monenmuotoisten kypärien seassa, joita eri kansain ristiretkeläiset kantoivat, myöskin huomasi valkoisia turbaneja ja pitkiä piikkejä, ilmottaen aseellisten saracenein läsnä-oloa, sekä useita rumapäisiä kameleja ja dromedareja, jotka pitkien, epämuotoisten kaulainsa avulla saattoivat katsella väkijoukon yli.

Kummastuneena ja pahoillaan tuosta odottamattomasta ja oudosta näöstä – sillä tavallista oli, että vihollisten kanssa kaikki keskustelut aselevosta ynnä muusta tapahtuivat määrättyllä paikalla leirin ulkopuolella – katseli paroni tarkasti ympärilleen jonku perään, joka voisi tämän arveluttavan seikan syytä tietää.

Ensimmäistä henkilöä, jonka hän näki vastaansa tulevan, piti hän kohta, hänen ylpeästä, arvollisesta astunnasta päättäen, spanjalaisena eli skotlantilaisena; ja heti sen jälkeen hän lausui itsekseen: "ja skotlantilainen se onki – tuo Leopartin ritari. – Olen nähnyt hänen sotivan oivallisesti kyllä, ollakseen siitä maasta."

Haluamatta edes sivumennen tehdä hänelle kysymystä, hän juuri aikoi kulkea sir Kennethin sivu syнкällä, jörömäisellä tavallaan, joka ikäänkuin tahtoi sanoa: "minä tunnen sinun, vaan en tahdo saada mitään tekemistä kanssasi"; vaan tuo pohjanmaan ritari teki hänen aikeensa tyhjäksi, kun hän astui suoraan häntä kohti ja kylmällä kohteliaisuudella tervehtien, sanoi: "mylord de Vaux Gilslannista, minä haluaisin teitä puhutella."

"Haa!" vastasi englantilainen paroni, "minua? Mutta sanokaa sanottavanne, kunhan teette sen lyhyeen, sillä minä olen kuninkaan asialla".

"Se, mitä minulla on teille sanottavaa, koskee vielä enemmän kuningas Richardia", vastasi sir Kenneth. "Minä tuon toivoakseni terveyden hänelle myötäni."

Gilslannin lordi tarkasteli skotlantilaista epäilevillä silmillä ja vastasi: "sinä luullakseni et ole lääkäri, herra skotlantilainen – yhtä hyvin uskoisin teidän tuovan Englannin kuninkaalle rikkauksia".

Vaikka harmistuneena siitä tavasta, jolla paroni hänelle vastasi, jatkoi sir Kenneth tyynesti: "terveys Richardille on kunnia ja rikkaus kristikunnalle. – Mutta minulla on kiire; olkaa siis hyvä ja sanokaa, jos voin saada kuningasta puhutella."

"Ei, sitä ette voi, hyvä herrani," sanoi paroni, "ennenkuin selvemmin selitätte asianne. Ruhtinasten sairashuoneet eivät, niinkuin teidän pohjalaiset ravintolat, ole aukinaiset jokaiselle, joka ovelle kolkuttaa".

"Mylord", sanoi Kenneth, "risti, jota samoin kuin tekin kannan hartioillani, ja sanottavani tärkeys kehottavat minua tätä nykyä anteeksi antamaan käytöstä, jota en muutoin kärsisi. Suoraan sanoen siis minä tuon muassani maurilaisen tohtorin, joka ottaa kuningas Richardia parantaakseen hänen taudistansa".

"Maurilaisen tohtorin!" sanoi de Vaux; "ja ken tahtoo taata että hän ei tuo myrkyä lääkkeitten sijasta?".

"Hänen oma henkensä, mylord – hänen päänsä, jonka hän takuiksi tarjoo".

"Minä olen tuntenut monta uskaliaista veijaria". sanoi de Vaux, "joka ei pitänyt henkeänsä suuremmissa arvossa kuin se olikaan, ja olisi hirsipuuhun hipsuttellut yhtä iloisena kuin jos telottaja olisi ollut hänen tanssikumppalinsa."

"Mutta niin on kuitenkin asia, mylord", skotlantilainen vastasi: "Saladin, jota ei kukaan tahtone kieltää jaloksi ja urhoolliseksi viholliseksi, on tänne lähettänyt tämän lääkärin lukuisella saatto- ja suojelusjoukolla, joka osottaa kuinka paljon arvoa sultani panee El Hakemiin, sekä samassa myöskin hedelmiä ja virvotuksia kuninkaan tarpeeksi ja semmoisen tervehyksen, jonka rehelliset viholliset voivat vaihtaa, toivoen hänen paranevan kuumeestansa niin että hän paremmin pystyisi vastaanottamaan sulttania, joka aikoo vieraaksi tulla paljastettu miekka kädessä ja joku satatuhatta ratsastajaa seurassansa. Suvaitsisitteko te, joka olette kuninkaan salaneuvoston jäsen, antaa käskyn, että kamelein kuormat puretaan ja oppinutta tohtoria soveliaalla tavalla otetaan vastaan?"

"Merkkillistä!" sanoi de Vaux, ikäänkuin itsekseen puhuen. – "Ja kuka tahtoo Saladinin rehellisyydestä sitoutua vastaamaan tämmöisessä seikassa, kun petos iäksi pelastaisi hänen voimallisimmasta vihollisestaan?"

"Minä itse", vastasi sir Kenneth, "menen hänen edestä takuuseen, hengellä, kunnialla ja tavaralla".

"Kummaa!" lausui de Vaux toistamiseen; "Pohja takuuseen etelämaan – skottilainen turkkilaisen edestä! – Saanko luvan kysyä teiltä, herra ritari, kuinka te tähän seikkaan olette sekaantuneet?"

"Minä olen ollut poissa vaellusretkellä", sanoi sir Kenneth, "ja matkallani oli minulla sanoma saatettava Engaddin erakolle".

"Ettekö voi sitä minulle ilmottaa, sir Kenneth, ja niin ikään tuon pyhän miehen vastausta?"

"Se ei käy laatuun, mylord", vastasi skotlantilainen.

"Minä olen jäsen Englannin salaneuvostossa", sanoi englantilainen ylvästi.

"Jonka maan alamainen minä en ole", sanoi Kenneth. "Vaikka kyllä olen tässä sodassa vapaehtoisesti asettunut Englannin kuninkaan lipun alle, niin kuningasten, ruhtinasten ja siunatun ristin armeijan korkeimpain päällikköjen yhteinen neuvosto minun lähetti, ja heille ainoastaan teen lähetyksestäni tilin".

"Haa, niinkö arvelet?" sanoi kopea paroni. "Vaan tiedä sitten, sinä, joka lienet kuninkaitten ja ruhtinasten lähettiläs, ettei kukaan lääkäri saa lähestyä Englannin Richardin tautivuodetta ilman Gislannin Tuomaan suostumuksetta; ja he varokoot itseään, jotka mielivät sinne pyrkiä ilman sitä".

Hän kääntyi ylpeästi pois, kun skotlantilainen astui häntä vielä likemmäksi ja asettuen suoraan hänen tiellensä, tyynellä äänellä, jossa kuitenkin värähti vissi määrä ylpeyttä, kysyi jos Gislannin lordi piti häntä aatelismiehenä ja hyvänä ritarina.

"Kaikki skotlantilaiset ovat syntyperänsä puolesta aatelismiehiä", vastasi de Vaux hiukan ivallisesti, vaan havaiten oman vääryytensä, ja huomattuaan kuinka veri nousi Kennethille kasvoihin, hän lisäsi: "että te olette hyvä ritari, olisi ainakin sen synti kieltää, joka on nähnyt teidän hyvin ja urhokkaasti toimittavan velvollisuutenne".

"No hyvä", sanoi skotlantilainen ritari, viimeisen myönnytyksen suoruudesta hyvillänsä, "minä vannon teille, Thomas Gislannista, että, niin totta kuin olen rehellinen skotlantilainen, jota pidän yhtä suurena etuoikeutena kun vanhaa aatelisuuttani, ja niin totta kun olen lyöty ritari ja tänne tullut saavuttamaan kunniaa ja mainetta tässä elämässä ja syntieni sovitusta tulevaisessa niin totta, ja sen siunatun ristin kautta, jota kannan, minä vakuutan teille, että ainoastaan tarkotan Richard Leijonasydämen parasta, kun pyydän hänen antaumaan mahomettiläisen lääkärin hoidettavaksi".

Tämä juhlallinen vakuutus teki vaikutuksen englantilaiseen, joka suuremmalla suopeudella, kuin hän tähän saakka oli osottanut, virkki: "olkoon – jota en itse puolestani epäile – herra Leopartin Ritari, että itse olet varma asiasta, niin sano, teenkö oikein, jos maassa, missä myrkytystaito on yhtä yleinen kuin keittotaide, annan tuon tuntemattoman lääkärin käyttää rohtojaan sairasta kohtaan, jonka henki on kristikunnalle niin kallis?"

"Mylord," skotlantilainen vastasi, "tähän voin ainoastaan vastata, että asekanjani, ainoa seuralaisistani, jonka sota ja taudit ovat minulle jällelle jättäneet, nyt on kovasti sairastanut samaa kuumetta, joka urhoollisen Richard kuninkaan persoonassa on halvannut pyhän yrityksemme etevimmän jäsenen. Tämä lääkäri, tämä El Hakim, on vain tuntikausi taapäin antanut hänelle lääkkeitään ja nyt hän jo on vaipunut virkistytävään uneen. Että hän voipi parantaa tätä tautia, joka on niin vaarallinen, sitä en epäile; ja että hän tahtoo sitä tehdä, luulen siitä näkyvän, että kuninkaallinen sulttani, joka on niin vilpitön ja rehellinen, kuin sokaistu uskonon voipi olla, on hänen lähettänyt; ja muutoin minusta tuntuu, että varmuus palkinnosta, jos hän onnistuu, ja rangaistuksesta, jos hän tahallansa jää onnistumatta, on täydellinen takuu yrityksen mahdollisesta menestymisestä".

Englantilainen kuunteli häntä silmät maahan luotuina, ikäänkuin olisi epäillyt, mutta kernaasti halunnut tulla vakuutetuksi. Viimein hän katsoi ylös ja sanoi: "voinko saada nähdä sairasta asekanjajanne, sir?"

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.